

SAPER E AUDE

Vilniaus Gedimino technikos universiteto žurnalas

2013 pavasaris (V)

SA

SA

VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETAS

Visada malonu ką nors netikėto perskaityti apie universiteto dėstytojus, studentus, absolventus. Kiekvieno žmogaus požiūris yra savitas. Jei universitete žinome mokslininką, garsėjantį griežtu požiūriu į studentus, tai žurnalo puslapiuose pamatome visai kitokį jo pasaulį. Daug darbe pasiekę VGTU absolventai atskleidžia savo gyvenimo patirtį: lygina, ką įgijo pačiame universitete, o ką vėliau padiktavo pats gyvenimas. Brandžia išmintimi, netikėtais pomėgiais nustebina studentai. Visi mūsų žurnale kalbinami žmonės iš tiesų kalba apie tą pačią temą – žmogiškumo kodeksą, apie sau pačiam galiojančius įstatymus ir jų ribas.

Kiekvienas mūsų pašnekovas išreiškia savo vidinę būseną, ką jis jaučia, ko norėtų, galų gale ko iš jo reikalaujama – visai nesvarbu kokia tema bekalbėtume. „Tarp eilučių“ skaitome apie jų nuoskaudas ir džiaugsmus. Tiesiog visa santūrių nutylėjimų literatūra... Universitete dirbu aštuoniolika metų. Ar yra žmonių, kuriuos pažįstu daugelį metų, bet jų mintys žurnale būna netikėtos? Nustembame leisdami kiekvieną naują žurnalo numerį. Žmonės, kuriuos pažįstu universitete, nesikeičia, bet jie tokie daugiaburiauniai...

Afganistane dirbęs VGTU absolventas žurnalo puslapiuose stebisi mūsų lietuvišku žinojimu apie viską. „Nesuspėji išsižioti, o jau už tave yra atsakyta, kas ir kaip yra tame Afganistane. Visi viską už tave geriau žino, nors niekada nėra ten buvę. Tik tavo patvirtinimo reikia, kad jie teisūs“, – sako pašnekovas, tolimoje šalyje išmokęs kitaip pažvelgti į savo gyvenimą.

Toks ir žurnalo redakcijos tikslas – kitaip pažvelgti ir kiek atidžiau įsiklausyti į savo pašnekovus. Nes tikrai daug ko nežinome vieni apie kitus. Siekiame išgirsti tai, ko neišgirstame net bendraudami metų metus triukšmingai tarštant darbo kasdienybei...

Įdėmiai klausant pašnekovų, sužinome labai daug naujo, iš jų pasakymų atsiveria visa gyvenimo filosofija. Sužinome, kad visi esame slapti filosofai, ypač, kai kas nors nesiseka... Kaip kad sako profesorius Tomas Kačerauskas, visi keliame tuos pačius pamatinius klausimus. Ir slapta, ir ne. Vartydami žurnalo puslapius, sužinome, kad Afganistane į klausimą „kada“, yra labai geras atsakymas – „inšala“, arba, kitaip sakant, „kaip Dievas duos“. Verslo vadybos fakulteto studentė, studijavusi Pietų Korėjoje, skaitytojams linki užmiršti tą traumuojantį posakį: „Kaip aš atrodysiu?“ Taip pat linki išmesti ir pusę savo egoizmo ir labiau rūpintis aplinkiniais. VGTU absolventas, dabar vadovaujantis Lietuvos automobilių kelių direkcijai, atskleidžia tikrai daugiaburiaunę kelio prasmę. Dar kitas buvęs studentas pasakoja apie vadovavimo kelią, nuvedusį jį iki „Barclays“.

Kaip pastebi mūsų pašnekovai, visuose keliuose visgi svarbiausias yra... žmogiškumo kodeksas.

Vyriausiasis redaktorius
doc. dr. Arnoldas Šneideris

VGTU žurnalas „Sapere aude“
Nr. 1/2013 (5)
ISSN 2029-4999

Vyriausiasis redaktorius
doc. dr. **Arnoldas Šneideris**

Žurnalo redakcinė kolegija
prof. habil. dr. **Antanas Čenys**,
prof. dr. **Alfредas Laurinavičius**

Redaktorė
Edita Jučiūtė

Meno redaktorė, maketas
Jolanta Šiugždaitė

Korektorė
Zita Markūnaitė

VGTU žurnalas „Sapere aude“
Redakcija
Vilniaus Gedimino technikos universitetas
Viešosios komunikacijos direkcija
Saulėtekio al. 11
10223 Vilnius
Tel. (8 5) 274 5025
El. paštas vkd@vgtu.lt

Spausdino
UAB „Baltijos kopija“
Kareivių g. 13B
09109 Vilnius
Tiražas – 500 egz.

SA

Turinys

SKAITYKITE ŠIAME NUMERYJE:

Absolventai

IT RITMU

Didžiausiai IT sektoriaus bendrovei Lietuvoje – technologijų centrui „Barclays“ – vadovaujantis VGTU Elektronikos fakulteto absolventas Giedrius Dzekunskas džiaugiasi, kad jauni žmonės įmonėje įgyja pačias geriausias IT praktikas, tarsi dirbtų Londono ar Niujorko biure

4

PRASMĖ — KELYJE

VGTU absolventas, Lietuvos automobilių kelių direkcijos direktorius dr. Skirmantas Skrinskas, vadovaujantis direkcijai, prižiūrinčiai 21 tūkst. kilometrų valstybinės reikšmės kelių, dalijasi mintimis apie kelių reikšmę visiems žmonėms

16

PAVOJAI PAKEITĖ POŽIŪRĮ Į GYVENIMĄ

VGTU absolventas Gediminas Simniškis, Afganistano Goro provincijoje dirbęs statybos inžinieriumi, pasakoja, kaip jį ši šalis išmokė būti atlaidesniam, kantresniam ir kitaip pažvelgti į savo paties gyvenimą

66

KŪRYBAI ĮKVEPIA PATS GYVENIMAS

VGTU absolventas, garsus architektas Rolandas Palekas atskleidžia savo kūrybinių dirbtuvių užkuliusius: atsidavimą savo darbui, kurio kartais negali įsivaizduoti net patys mylimiausi žmonės

52

summary of articles in English

110

VGTU veidai

JUZAS KULYS: „JEI IŠVAŽIUOJA TALENTINGI SPECIALISTAI, SKURSTA ŠALIES MOKSLAS IR EKONOMIKA“

28

VGTU profesorius Jozas Kulys dalijasi mintimis apie nepalankiai susiklosčiusias aplinkybes, neleidžiančias sudominti moksliniu darbu Lietuvoje gabių jaunų mokslininkų

KALBĖJIMAS VĖJAMS

40

Filosofijos mokslai Lietuvoje niekada nebuvo populiariausiuji sąrašuose, tačiau, kaip įsitikinęs VGTU prof. Tomas Kačerauskas, galbūt visi žmonės yra slapti filosofai. O ypač, kai kas nors nesiseka

Jaunoji VGTU karta

REVOLIUCIONERIAUS IŠPAŽINTIS: MANO PRIESTARAVIMAS DAVĖ REZULTATŲ

80

Ar vadyba yra mokslas? Apie vis naujai atsiveriančias vadybos mokslų sritis, pritaikomas ir realiame gyvenime, pasakoja Verslo vadybos fakulteto doktorantas Justas Nugaras

PAMOKOS IŠ SAKURŲ ŠALIES: PAMIRŠTI LIETUVIŠKĄ TRAUMUJANTĮ POSAKĮ: „KAIP AŠ ATRODYSIU?“

90

Studijos Azijos šalyse. Verslo vadybos fakulteto studentė Ieva Kungytė dalijasi įspūdžiais ir fotografijomis iš gyvenimo Pietų Korėjoje

Pomėgiai

„DEEPER UPPER“ — NERIANTYS MUZIKOS GELMĘ

104

„Ieškome giliai, nes tikime, jog taip kylama į viršų“, – sako alternatyvaus roko grupės „Deeper Upper“ nariai, jau atradę kelią į pripažinimą. Trys muzikantų ketveriukės nariai – VGTU absolventai

SA

Absolventai

Vilnius

Reikiavė

IT RITMU

Didžiausiai IT sektoriaus bendrovei Lietuvoje – technologijų centrui „Barclays“ – vadovaujantis VGTU Elektronikos fakulteto absolventas Giedrius Dzekunskas džiaugiasi, kad jauni žmonės įmonėje įgyja pačias geriausias IT praktikas, tarsi dirbtų Londono ar Niujorko biure. Nors, jo manymu, žmogiškosios vertybės per gyvenimą nekinta. „Toks, koks ateini į universitetą, toks turbūt ir paliksi šią planetą“, – sako pirmaisiais Nepriklausomybės metais inžinieriaus diplomą įgijęs VGTU absolventas.

Edita Jučiūtė

Paklausi apie tai, kas stebina daugiausia: užsienio kapitalo įmonė vadovu Lietuvoje pasirinko Jus, lietuvi, vilnietį, turintį VGTU Elektronikos fakulteto inžinieriaus diplomą, o ne užsienietį ar bent jau lietuvi, įgijusį išsilavinimą svetur?

Tai pačios kompanijos politika. „Barclays“ numatė, kad kuriant centrą užsienyje būtų daug efektyviau, jei jam vadovautų tos pačios šalies komanda arba žmonės, kurie bent jau iš čia kilę. Iš 14 vadovų įmonėje mes turime tik 2 vadovus, kurie yra ne Lietuvos piliečiai. Kalbant apie visą mūsų personalą, užsieniečiai sudaro tik kelis procentus. Man pavyko sėkmingai pretenduoti į šią darbo vietą. Ir tai buvo labai įdomi kelionė...

Ar galite atskleisti savo kelionę iki „Barclays“?

Gimiau šeimoje, kurioje jau dvi kartos dirbo telekomunikacijų srityje: mano senelis, mano tėtis. Aš pats gimiau beveik telefonų stotyje, užaugau virtuvėje su rankose smilkstančiu lituokliu. Kaip susiklostė toliau? Buvo 1990 metai. Sugalvoju, kad studijuosiu telekomunikacijas KTU. Įstojau į pirmą kursą. Tuomet buvo keistas paradoksas: daug telekomunikacijų specialistų buvo baigę ne telekomunikacijas, o automatiką būtent VGTU, kuris tada vadinosi Vilniaus technikos universitetu. Todėl, pasitaręs su tėvais, ir perėjau į VTU Elektronikos fakultetą. Man dar teko lankyti paskaitas universiteto pastatuose prie Aušros Vartų gatvės. Baigiau vakarines studijas, kadangi dieną reikėjo dirbti ir išlaikyti šeimą. Mano nuomone, tai buvo labai gera patirtis, nes studijos buvo labai kokybiškos. Kiekvieną dieną dirbi ir kiekvieną vakarą nuo 18.00 iki 22.30 val. studijuoji. Gyvenant tokiu ritmu labai gerai supranti, kas yra teorija ir praktika, kaip teorinės žinios pritaikomos realioje praktikoje. Labai geras balansas.

Jau būdamas studentas vasaromis pradėjau dirbti telefoninių stočių srityje. Baigdamas universitetą supratau, kad galiu dirbti ir kaip geras inžinierius, bet tikrasis mano pašaukimas yra dirbti su žmonėmis, su projektais, su žmogiškąja inžinerijos dalimi, o ne su pačia technika. Tada buvau pakviestas dirbti į „Siemens“ kompaniją, kuri tada tik kūrėsi Lietuvoje. Jiems reikėjo žmogaus, kuris plėtotų jų telekomunikacijų verslą.

Tų laikų kontekste tai buvo labai didelė karjera.

Taip, tai buvo labai įdomi patirtis. Niekas nežinojo, nei ką reikės daryti, nei nuo ko pradėti. Įdomu, kai ateini į biurą ir randi dirbančius tris žmones – generalinis direktorius, suomis, jo pavaduotojas ir buhalteris. Verslo

strategiją pradėjome kurti viename kambaryje prie gerai aplūžusių kelių stalų ir tokių pat kėdžių. Taip prasidėjo mano karjera. Tais pačiais metais labai sėkmingai baigiau VGTU, parašiau diplominį darbą. Turbūt buvome paskutinioji grupė, paskutinioji karta, kurie įgijome ne bakalauro, o inžinierių diplomą. Labai šauni grupė, labai šaunūs dėstytojai. Į magistrantūrą tuomet nestojau, nes buvo labai daug įdomaus darbo. Nusprendžiau padirbėti ir vėliau pasirinkti studijuoti tai, ko man pritrūks gyvenime. Taip ir įvyko. Nors tas laiko atotrūkis iki magistrantūros studijų buvo milžiniškas. Patekau į verslo sukūrį, visur teko pradėti nuo nulio. Dešimt metų dirbau „Siemens“ kompanijoje, dvejus metus – „Nokia Siemens Networks“. Per tą laiką teko būti ir valdybos nariu, ir atsakyti už didžiąją dalį verslo, teko padirbėti su skandinavais. Buvo visko.

Dirbti tarptautinėje komandoje ir dar kartu su skandinavais – tuomet taip pat turėjo būti didelis iššūkis. Turbūt apie tai kada nors galėsite rašyti memuarus. O gal patvirtinsite nuomonę, kad skandinavų pasaulėžiūra yra artima mūsų baltiškai mąstysenai?

Jei atvirai, buvo trys etapai po kelerius metus, per kuriuos kito ir formavosi mano nuomonė – pirminis susižavėjimas, kaip profesionaliai dirba žmonės, paskui buvo kiek nusivylimo, kad sprendimai priimami lėtai, juntamas inertiškumas, ir galiausiai grįžau prie pagarbos aukštai verslo etikai bei efektyvumui – mes dažnai ištaškome daug daugiau energijos, kad pasiektumėme tą patį rezultatą.

Etika, meilė gamtai ir technologijoms – tai, kas mane žavi dirbant su Šiaurės Europos šalimis, ir čia per pastaruosius 15 metų mes labai stipriai priartėjome vieni prie kitų.

Jei reziumuotumėme Jūsų patirtį dirbant su užsieniečiais: tarptautiniame versle sėkmę lemia žmogiškieji santykiai, vidinė kolektyvo darna ar tiesiog siekiama vienintelio – konkretaus rezultato? Apskritai, ar tikite žmogiškumu versle? Ar viskas sprendžiama jėga, t. y. pinigais?

Savo darbą išmanantys darbuotojai bei teisingas atlygis yra „higieniniai“ faktoriai sėkmingam verslui. Žmogiškieji santykiai sukuria motyvaciją arba demotyvaciją darbe – nuo to priklauso galutinis rezultatas ir įmonės efektyvumas. Visus žmones motyvuoja panašūs dalykai – grįžtamasis ryšys, palaikymas, bendri ir aiškūs tikslai. Tuo tarpu demotyvavimo faktoriai yra ir gali būti labai skirtingi...

Kartu su keliais kolegomis kūrėte „Siemens“ struktūrą Lietuvoje. Buvote ne vadybininkas, o inžinierius. Kokių vadybos principų išmokote? Ką galite patarti visiems vadovams, įgyvendinantiems užsienio kapitalo projektus Lietuvoje?

Didžiausia sėkmė turbūt buvo gerų lyderių komanda pradiniam etape – jie buvo geri pavyzdžiai ir samdydavo tokius pat darbuotojus. Šios paprastos sėkmės formulės man nedėstė paskaitose. Mums pavyko sukurti unikalią tuo metu kultūrą – motyvuotą, vieni kitus palaikančią kolektyvą, kurie ne tik sunkiai ir atsidavę dirbdavo, bet ir nepamiršdavo kartu praleisti daug smagių poilsio akimirkų.

Vėliau visgi nusprendėte studijuoti vadybos mokslus.

Maždaug po penkerių darbo metų, kai įmonė „Siemens“ pasiekė kelių dešimčių milijonų litų apyvartą per metus, suvokiau, kad neturiu formalaus verslo administravimo diplomo. Tuo metu Lietuvos rinkoje geriausi atrodė BMI. Deja, nusprendžiau daugiau kaip inžinieriaus savęs nebetobulinti, baigiau studijas BMI, nors iš esmės pagrindas buvo padėtas VGTU.

Vėliau „Siemens“ pradėjo globalizuoti savo veiklą, pradėjau vadovauti „Nokia Siemens Networks“ (NSN) Lietuvoje. Šis įmonės žingsnis buvo teisingas, bet asmeniškai man tai reiškė, kad turiu su šeima išvažiuoti dirbti į užsienį. Tai tuo momentu neatrodė gera idėja.

Ir šiandien Jums tai nebūtų gera idėja?

Išvykti metams – man tai būtų gera idėja, bet nenorėčiau likti užsienyje dvejiems, trejiems ar ketveriems metams. Nenorėčiau tokiam laikui palikti Lietuvos. Čia yra mano giminės, tėvai. Kas gali būti svarbiau? Keisti savo karjeros taip drastiškai nebuvo pasiryžęs, todėl, palikęs „NSN“, dirbau „Lietuvos energijoje“. Teko priimti iššūkį – transformuoti valstybinę instituciją į efektyvią įmonę. Be šio darbo turbūt nebūtų buvę ir „Barclays“, esu dėkingas už tai savo likimui: kai dirbau „Lietuvos energijoje“, į Lietuvą atėjo „Barclays“ ir ieškojo vadovų. Teko pasiryžti ten nueiti.

Jums didesnis iššūkis buvo dirbti biudžetinėje įmonėje ar užsienio kapitalo įmonėje? Ko, Jūsų nuomone, trūksta, kad mes, lietuviai, galėtumėme efektyviau dirbti?

Užsienio kapitalo įmonėse apstu gerų praktikų bei patirčių – mums, manau, to labai trūksta, nes protinių žmonių mes turime. Šiose įmonėse tobulėji greitai, dažnai to net nejausdamas. Dažnas iššūkis yra surasti savo pridėtinę vertę ir netgi tikslus, suvaldyti situaciją neturint komandos tiesioginio pavaldumo ir dar dirbant su skirtingų kultūrų žmonėmis neapbrėptu dydžio organizacijose.

Biudžetinės įmonės nebankrutuos, jei nebus pelningos, bent jau nežinau daug tokių pavyzdžių, todėl valdymo principai ir tikslai kiti. Kai teko tokią įmonę res-

truktūrizuoti, tai nebuvo malonioji dalis, nes daugeliui žmonių, neatitinkančių kvalifikacijos reikalavimų, teko keisti darbą. Tačiau po to kiekviena diena atnešdavo daug džiaugsmo – kiekvienas pokytis buvo tik į gera... Tai buvo laikas atiduoti tai, ką buvau išmokęs.

Vidutinis „Barclays“ darbuotojų amžius yra 28–29 metai. Kodėl remiatės tokia darbuotojų amžiaus strategija? Ar galėtų Jūsų vadovaujamoje įmonėje dirbti vidutinio amžiaus IT technologijas dėstantis aukštosios mokyklos dėstytojas?

gali kilti aukščiau. Noriu pasakyti, kad 38 proc. vidinių darbo vietų išrenkama iš mūsų pačių vidinių resursų. Talentingi žmonės – o jų yra dauguma – naudojami tomis galimybėmis, kurios yra suteikiamos „Barclays“.

Keletą metų bendrovė įvardyta kaip viena patraukliausių darbdavių Lietuvoje. Kaip tapote tokie?

Atsivežame geras praktikas, kaip auginti žmones. Kompanijoje pritaikome jau laiko patikrintus įrankius, kurie maksimaliai efektyvina mūsų darbuotojų darbą. O talentingų žmonių, lietuvių, mes turime. Mūsų ekonomika jauna, bet darbuotojai niekuo nesiskiria nuo tų, kurie dirba Londone ar Niujorke. Jų žinių lygis yra toks pats. Kuo mes skiriamės nuo užsieniečių? Mes neįpratę dirbti kartu, susiderinę, turime šiek tiek bėdų dėl projektų valdymo, mes dar esame jauna visuomenė. Kaip individai mes esame protingi ir išsilavinę, bet kaip įmonės darbuotojai arba kaip visuomenė mes nesame pakankamai efektyvūs. Jei būtumėme efektyvūs, Lietuvoje BVP turbūt būtų toks pat kaip Vokietijoje. Tokios organizacijos, kaip „Barclays“, pritraukia talentingus žmones ir padeda šiems žmonėms dirbti maksimaliai efektyviai. Tam yra skirtos geriausios praktikos, kaip valdomi verslo procesai, kaip valdoma karjera, žinių lygis, galų gale kaip yra valdomas personalas, kaip yra teisingai sudėliojami visi procesai. Tai suteikia galimybę mūsų darbuotojams išmokyti geriausių praktikų pasaulyje net neišvykstant iš Lietuvos. Kaip lietuvis, aš tuo labai džiaugiuosi.

Tai, kad lietuviai Lietuvoje įgyja pasaulyje geriausias IT praktikas iš esmės paneigia sklandančią nuomonę, jog užsienio kapitalo įmonės „plauna“ šviesiausius Lietuvos protus?

Manau, kad tie žmonės, kurie čia padirba porą metų, labai greitai suvokia, kad jie taip pat sėkmingai gali dirbti bet kurioje pasaulio šalyje, nes jie kiekvieną dieną bendrauja, kartu dirba su kolegomis čia. Jei jie tai sėkmingai daro čia, kodėl to negali dirbti Niujorke ar Londone?

Kita vertus, esu įsitikinęs, kad Lietuva yra gera šalis gyventi. Kam iš jos važiuoti, kam palikti savo artimuosius, šeimą, jei čia galima dirbti darbą, kuris leidžia tobulėti? Būtent užsienio kapitalo įmonės ir suteikia tą galimybę.

Lietuvoje darbdaviai replikuoja Lietuvos aukštosios mokykloms, kad šių absolventams trūksta praktinių žinių. Kaip darbdavys, ar turite Lietuvos universitetams pretenzijų?

Taip, tikrai galėtų. Kompanijoje neturime tabu, kurie galbūt būdingi kitoms įmonėms. Mes nediskriminuojame pagal amžiaus grupes, religiją, lytį, seksualinę orientaciją ar kitus kriterijus. Mes, kaip organizacija, dirbanti 50-yje šalių, remiame žmonių išskirtinumą, taip pat ir amžių. Taip jau susiklostė, kad Lietuvoje esame patrauklus darbdavys būtent jauniems žmonėms. Jauniems darbuotojams esam patrauklūs todėl, kad jie mūsų kompanijoje gali pradėti dirbti nuo paties žemiausio laiptelio, pirminėse pozicijose, kurios atitinka jų turimą išsilavinimą. Paskui, priklausomai nuo jų darbo rezultatų, jie

Manau, kad turėti pretenzijų nėra geras bruožas. Jei yra kas nors negerai, eini ir taisai. Bent jau taip mane mokė šeimoje. Universitetuose galbūt kartais dėstoma ne to, ko reikalauja dabartinė rinka. Bet turime suvokti, kad dėstyti IT yra didžiulis iššūkis ne tik Lietuvoje, bet ir visame pasaulyje. IT dinamika yra labai didelė. Kol paruoši dėstomąjį dalyką, greičiausiai tas dalykas jau transformuosis į kažką kitą. IT ciklai – dveji treji metai. Kas prieš trejus metus kalbėjo, kad reikės „Apple“ telefonams aplikacijų? Ar buvo kas užsiminęs apie „Android“ operacinę sistemą? Ar apie tai, kad mes kursime aplikacijas net ir Lietuvoje? Visa tai taip netikėtai įvyko per pastaruosius kelerius metus.

Esame pasirinkę porą universitetų partnerių, bendraujame su dėstytojais, domimės, kaip dėstomas visas jų kursas, ar tai yra tai, ko reikės darbdaviams po penkerių metų. Viena iš mūsų vertybių yra būti ne tik socialiai atsakinga organizacija, stengiamės į mūsų visuomenę atnešti savo indėlį. Mes savo didžiąja kontribucija laikome ne tik labdaros projektus, bet ir norą padėti savo IT žiniomis. Važiuojame į mokyklas ir pasakojame apie IT, apie šią profesiją. Universitetų studentams rengiame paskaitas, kuriose mūsų darbuotojai pasakoja, kaip universitete dėstoma teorija realizuojama pačiame „Barclays“ gyvenime.

Grįžtant prie klausimo, ar galima kaltinti universitetus. Mano nuomone, jei kas nors netinka verslui, pats verslas turi ateiti ir šnekėtis su universitetais. Čia ne studijų bėdos, o verslo iniciatyvos klausimas. Netgi norėčiau padėkoti universitetams, kurie pakankamai draugiškai priima mūsų iniciatyvą. Galime „sveikai“ padiskutuoti, koks turėtų būti studentų teorijos ir praktikos žinių balansas, kiek studentai turi būti produktyvūs darbuotojai, kai jie jau palieka universitetą. Tai yra klausimas.

Pradėjote bendradarbiavimą su VGTU. Buvote vieni iš „Karjeros festivalio“ generalinių rėmėjų. Vadinas, intelektualiąją potencialą išvelgiate ir savo „Alma Mater“?

Iš savo kolegų girdžiu vis daugiau noro plėsti bendradarbiavimą su VGTU. Analizuojame, kokie šiuo metu stipriausi technologiniai universitetai. Be abejo, VGTU papuola į tą sąrašą. „Barclays“ dirba daug Jūsų universiteto absolventų, kurie vis ateina pas mane ir sako: „Giedriau, mes turime dirbti su VGTU.“

Ko reikia, kad jaunas, studijas bebaigiantis VGTU inžinierius būtų priimtas į „Barclays“?

Būsiu atviras. Reikia to paties, ko reikia kiekvienam žmogui, kuris nori įsidarbinti ir net nebūtinai „Barclays“.

Turime visą įdarbinimo eigą, kurios metu daug sužinome apie kandidatą, kad ir jis tiktų mums, ir mes tiktumėme jam. Kontraktas turi tikti abiem. Vienas iš svarbiausių dalykų, ką išgirstu iš darbuotojų, kurie įdarbina žmones, yra toks: „Mes galime išmokyti techninių dalykų, bet yra dalykų, kuriuos žmogus atsineša iš savo aplinkos, šeimos, gyvenimo, iš mokymosi patirčių. To mes tikrai neišmokysime. Tai priklauso nuo individualaus žmogaus požiūrio, motyvacijos, energijos lygmens, noro kurti.“

Jei žmogaus akys dega, jei jis nori dirbti, tai padeda padaryti sėkmingą karjerą visose darbo srityse. Jei žmogus turi tam tikrą patirtį, be abejo, yra privalumas, kadangi laikas tarp to, kai žmogus iš neproduktyvaus tampa produktyvus, yra daug trumpesnis. Dėl to tam tikra specializacija, darbinė patirtis, dar esant universitete, padidina galimybę dirbti čia.

Sklando gandai, kad „Barclays“ darbuotojai turi daug daugiau laisvės, daug demokratiškiau žiūrima į jų darbo grafiką. Ar tai tiesa?

Yra darbų, kurie reikalauja griežto grafiko, yra sričių, kur grafikas nėra toks svarbus, ir žmonės, esant reikalui, gali padirbėti vieną dieną arba ilgiau, arba trumpiau. Esame išsikėlę sau tikslus, kuriuos turime pasiekti per pusmetį, metus. Mes, lietuviai, esame užsispyrę – tikslą norime pasiekti bet kokiomis priemonėmis. Čia galioja ne visos lietuviškos taisyklės. „Tikslas bet kokiomis priemonėmis“ nėra šios kompanijos šūkis. Tikslas čia turi būti pasiektas teisingu keliu.

Teko girdėti, kad kurdami specialias lyderių programas investuojate į savo darbuotojus?

Esame didelė kompanija ir turime duoti naudą visuomenei ne tik dirbdami su mokyklomis ir universitetais. Taip pat turime investuoti į žmones, dirbančius mūsų kompanijoje. Tam pasirenkame talentingus žmones ir suteikiame galimybę pasirinkti padalinį, kuriame jie nori dirbti.

Programa vyksta 2 metus, per kuriuos 4 kartus (kartą per pusę metų) tokie darbuotojai keičia darbo komandą tam, kad galėtų IT ir „Barclays“ pamatyti vis iš kitos pusės. Pavyzdžiui, gali padirbėti su ryšių tinklų komanda, informacinės saugos, IT paslaugų, Windows komanda. Mes investuojame į tuos žmones, suteikiame laisvę rinktis. Jie turi savo biudžetą, skirtą mokymams ir kursams, turi tokių pat kolegų visame pasaulyje ratą, kartu virtualiai daro bendrus projektus, bendrauja ir taip supranta, koks yra tarptautinis „Barclays“. Tai yra dviejų metų investicijų programa. Tikimės, kad šioms žmo-

nėms suteiksime daug energijos ir po tų dvejų trejų metų jie taps mūsų ateities vadovais ir lyderiais.

Ir nebijoma konkurencijos?

Nemanau, kad apie tai reikėtų galvoti. Nemanau, kad tai skatina konkurenciją įmonėje.

Kokiais kriterijais remiantis priimami nauji darbuotojai į „Barclays“?

Yra visas procesas, kaip atrinkami žmonės į šią lyderių programą. Yra keli pirminiai atrankos į šią programą etapai. Paskui atrankos centre labai skirtingų sričių vertintojai vertina skirtingus gebėjimus. Tai labai nešališkas vertinimas, pradedamas nuo matematinio intelekto koeficiento iki specialybės, gebėjimų dirbti komandoje ir daugelių kitų gebėjimų. Tai tikrai itin objektyvu, pavyzdžiui, pasižymime savo pastebėjimus apie vis skirtingus žmones ar net skirtingas jų kompetencijas. Po to sumavę, palyginę statistiką, priimame galutinius vertinimus. Taip pasiekiamas nešališkumas. Noriu pabrėžti, kad būsimąjo darbuotojo specialybės žinios tikrai nėra pats svarbiausias dalykas. Daug svarbiau yra kokybiniai žmogaus gebėjimai, jo gebėjimas dirbti komandoje.

Kas išliko atmintyje iš tų laikų, kai vakarais sėdėjote VTU Elektronikos fakulteto auditorijose?

Nežinau, ar tai bendras VGTU bruožas, ar tai buvo būdinga bendraujant su vakarinių studijų studentais, bet pamenu pakankamai asmenišką bendravimą. Tai labai svarbu kiekvienam studentui. Kai į tave žiūrima su pagarba, tuomet ir tu pats pradedi į mokymosi procesą žiūrėti taip pat. Turėjome daug nuostabių dėstytojų, pavyzdžiui, dėstytojas Teišerskas, kuris dėstė dar ir mano tėčiui. Tokios asmenybės, kurios myli savo darbą, mano nuomone, ir sukuria aukšto lygmens universitetą. Impo navo galbūt net ne dėstytojų erudicija, o jų pagarbą požiūris į studentą, tikslas, kad studentai išmokyti, suprastų. Ir tai buvo pasiekama ne skaitant knygas ir verčiant studentus jas užsirašinėti į sąsiuvinius. Atsimenu fantastišką dėstytoją Pošką, kuris dėstė mikrokontrolerius. Jei pamatysite jį, būtinai jam perduokite linkėjimus. Jo dėstomas dalykas tų laikų kontekste buvo absoliuti naujovė. Mano specialybė buvo elektros pavaros, automatizavimas. Tad pakankamai nemažai buvo mechanikos, variklių, visas mokslas, kaip juos kontroliuoti, kaip apskaičiuoti variklių paleidimo sroves. Tuomet naudojome kompiuterius, kurie 15 minučių galvodavo apie mūsų užduotą programą... Bet vis tiek tai buvo labai inovaty-

vu, nežiūrint to, kad buvo 1990-ieji, šalyje vyko krizė, niekas neturėjo pinigų.

VGTU studijavote turbūt sudėtingiausiu Lietuvos švietimui periodu – „Gariūnų“ laiku...

Tikrai taip. Tai buvo „Gariūnų“ klestėjimo laikas, kai galėjai sunkiai mokytis ir valgyti batoną su kefyru arba eiti prekiauti į turgų ir labai greitai užsidirbti netgi mašinai.

Ar vadovaudamas „Barclays“ centrui Lietuvoje, kurdamas strategijas, kaip būti IT naujovių epicentre, turite laiko gyventi paprastą gyvenimą, kad ir pasidžiaugti dygstančia pavasarine žole?

Visi prieiname tam tikrą etapą, kai bėgame, lekiame, krentame. Dabar man keturiasdešimt dveji, dar jaučiuosi jaunas, bet, manau, kad kiekvienas žmogus turi gyvenimo etapą, kai supranta, jog privalo sustoti. Darbas yra labai svarbu, jis man tikrai yra labai svarbus, bet turiu atrasti laiko ir pasidžiaugti augančiais vaikais, augančia žole.

O lyginant žmogiškąją prasme, ar yra didelis skirtumas tarp to VTU studento, vakarais studijavusio Elektronikos fakultete, ir to žmogaus, kuris valdo IT „Barclays“ centrą Lietuvoje?

Skirtumo tarp to, kuo aš buvau, ir to, kuo aš esu, nėra. Aš netikiu, kad žmogiškosios vertybės kinta per gyvenimą. Gali nebent šiek tiek kisti požiūris į gyvenimo ir darbo balansą.

Kur link daugiau dabar krypta Jūsų gyvenimas?

Bangomis. Būna bangos, kai dirbu keturiolika valandų per parą ir nieko daugiau nematau. Būna bangos, kai suprantu, kad gyvenimas yra ne tik biure.

Būti „Barclays“ centro Lietuvoje vadovu yra sėkmės ar „juodo“ darbo istorija?

Mano buvęs vadovas Tomas kartą manęs to paklausė, aš tuomet buvau dėkingas gyvenimo sėkmei. Tada jis man pasakė juokingą istoriją apie Tigerį Woodsą, geriausią golfo žaidėją. Po eilinės pergalės oponentas jam subtiliai priekaištaudamas pasakė: „Tau šiandien sekėsi.“ Tigeris atsakė: „Ir aš pastebėjau tą patį – kuo daugiau treniruojuosi, tuo labiau man sekasi...“

Simo Bernoto nuotraukos

VADOVO KELYJE:

Klausiame, ko imčiausi, pradėjęs vadovauti ne itin sėkmingai lietuviško kapitalo įmonei? Pradėčiau nuo „higieninių“ klausimų. Ar žinome savo įmonės tikslą, ko siekiame, ar turime reikalingas kompetencijas tam tikslui, jei jų neturime, tai kaip jas galime įgyti? Ar teisinga pati įmonės strategija? Neturiu daug patirties dirbdamas su lietuviško kapitalo įmonėmis, tačiau iš to, su kuo teko susidurti, galėčiau pasakyti, kad dar nepakankamai išnaudojamos personalo galimybės. Turiu mintyje teisingą personalo kompoziciją, kompetencijas, valdymą. Ar personalas yra motyvuotas, ar darbuotojai žino, ko siekia, ar jie vieningai ir darniai dirba dėl bendro tikslo? Ar jie į darbą ateina 8 val. ir išeina namo 17 val.? Jei 17 valandą liftas užstringa nuo iš darbo bėgančių darbuotojų, man, kaip vadovui, būtų rodiklis, kad kažkas organizacijoje yra ne taip.

Būna, kad įmonė dirba pelningai, net jeigu jai vadovauja prastas vadovas, darantis daug klaidų. Ir atvirkščiai. Įmonė gali būti nenaši, bet geras vadovas gali stipriai sumažinti nuostolius.

Įmonės komercinės sėkmės nesiečiau su vadovo sėkme. Jeigu valstybinė įmonė yra sėkminga, tai kiek ji būtų sėkmingesnė, jei jai vadovautų dar profesionalesnis vadovas? Jei mąstome pelno kategorijomis...

Sunkiausia mano, kaip vadovo, darbe buvo išmokti priimti teisingus sprendimus dėl personalo. Teko padaryti ir daug nepopuliarių sprendimų. Kur riba, kai vadovas turi nustoti mokyti ir apsispręsti keisti žmogų? Tos ribos nustatymo mokiausi labai ilgai. Tokių dalykų neišmoksi skaitydamas protingas knygas... Tai įgyjama tik per praktinę patirtį.

Turiu tikslą – dirbti su gerais vadovais, su gerais lyderiais. Tai vienas iš geriausių būdų tobulėti man pačiam. Tuomet įsitrauki į darbą, tau būna įdomu, tada sieki labai daug ko. Pagaliau, tada yra didelis pasitenkinimas iš to, ką pasieki, nes geri vadovai moka palaikyti, ne tik padėti. Beje, pagalbos iš vadovų ne tiek daug reikia, reikia aiškos krypties ir palaikymo. Didžiausia laimė – dirbti su gerais vadovais. Man pasisekė, kad visada turėjau daug gerų, patyrusių, išmintingų vadovų.

Kada darbuotojai gerai jaučiasi? Kai juos palaiko vadovas: „Gerai darai. Eik toliau į priekį.“ Kai darbuotojas suklysta, jis nebijo to. Kai kažką darbuotojas pasiekia, vadovas pagiria. Pagyrimas yra svarbus dalykas, suteikiantis darbuotojams sparnus, išlaisvinantis kūrybinę jėgą. Demotyvaciją sukelia labai skirtingi dalykai.

Dirbdamas su gerais vadovais pastebėjau, kad jie žino, kaip motyvuoti darbuotojus. Suprasti darbuotojo jausmus, keblią darbinę situaciją – tai nėra tas pats, kas tempti jį už ausų... Be abejonės, jei problemos kartojasi daugybę metų, kiek vadovas besuprastų darbuotoją, situaciją teks keisti – arba vadovas padės išeiti iš situacijos, arba padės darbuotojui suprasti, kad jis galbūt atras save kitoje darbo srityje, kitoje įmonėje.

To nereikia bijoti. Juk mes visi esame nusipelnę dirbti tą darbą, kurį mylime. 8–9 valandos darbo, 8 valandos miegui, kelias iš namų, kelias namo, kelias į parduotuvę. Juk mes didžiąją dalį laiko praleidžiame darbe. Netikiu, kad žmonės gali atnešti įmonei fantastišką vertę, jei darbuotojai eis į darbą kaip į vergiją, jei jaus savyje demotyvaciją, diskriminaciją, nelygybę, nuo to kentės visos įmonės rezultatai.

Mes, darbdaviai, turime sukurti gerą atmosferą darbui. Be abejo, svarbu ne tik malonūs jausmai, bet ir gauti rezultatai. Koks yra idealus darbas? Kai daug dirbi, bet žinai, kodėl dirbi, ir turi daug energijos. Pabaigęs darbą esi labai pavargęs... Bet ir laimingas.

PRASMĖ — KELIŲJE

„Nuo seniausių laikų iki dabar valstybinių kelių egzistavimo esmė išlieka ta pati – tarnauti visuomenės reikmėms, – teigia VGTU Kelių katedros absolventas Skirmantas Skrinskas, vadovaujantis direkcijai, kuri prižiūri 21 tūkst. kilometrų valstybinės reikšmės kelių.“

Edita Jučiūtė

„Jono Evangelijoje Jėzus sako: „Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas. Niekas nenueina pas Tėvą kitaip, kaip tik per mane.“ Tai simbolinė išraiška, tačiau krikščionybėje, budizme, islame ar net kinų karo mene žodžio „kelias“ sąvoka yra giliai prasminga ir įvairialypė...“ – šypsodamasis apie simbolinę kelio prasmę pasakoja Lietuvos automobilių kelių direkcijos (LAKD) direktorius dr. Skirmantas Skrinskas. – Štai seniausias žinomas kelias dabartinėje Lietuvos teritorijoje – Pajautos slėnyje, Kernavėje, rasta pušinė medgrinda, kuri 3–5 tūkstantmetyje po Kristaus nuo apgyvendintos vietos vedė į šventovę – apeiginę aukojimo kalvą; vėliau po vandeniu Žemaitijoje išgrįstos vingiuotos akmeninės kūlgrindos tarnavo gynybos tikslais, o dabar šalies keliai kroviniais maitina valstybės ekonomiką, taupo mūsų laiką, teikia darbą ir įkvėpimą, kuria šalies įvaizdį.“

Prieš porą metų pasitraukėte iš verslo. Su kokiomis mintimis atėjote vadovauti Kelių direkcijai?

Kai apsisprendžiau dalyvauti konkurse dėl pareigų Kelių direkcijoje, turėjau keletą idėjų, kurias įgyvendinu ar puoselėju ir dabar, tačiau labiausiai norėjosi išsklaidyti visuomenėje tuomet eskaluotą nesąžiningų kelininkų mitą – pasistengti, kad kelininkų darbas būtų objektyviai vertinamas ir suprantamas visuomenei. Dėmesys keliams ir Kelių direkcijai natūralus – keliai nuolat matomi, o direkcija yra jau daugybę metų didžiausia Lietuvos valstybinė perkančioji organizacija. Darbas atsakingas, pakankamai įtemptas, todėl džiaugiuosi darbuotojų profesionalumu ir kompetencija.

Dėmesys kelininkams dar labiau išauga žiemą, ypač jei sniegas, pustymas ar lijudra užtrunka ilgiau. Tačiau

mes dirbame vadovaudamiesi įstatymais ir siekdami skiriamas lėšas efektyviai panaudoti užtikrinant susisiekimą, turimo turto išsaugojimą ir plėtrą, avaringumo mažinimą.

Norėčiau, kad žodis „kelias“ mūsų mintyse ir pasąmonėje turėtų tik teigiamą prasmę. Norisi įrodyti, kad tie pinigai, kurie ekonomiškai pagrįstai investuojami į kelius, atsiperka ir tuo naudojasi visi žmonės. Džiaugiuosi, kad galiu prisidėti prie to, jog mūsų krašto žmonės važinėtų saugiau. Jei kroviniai gabenami gerais, tvarkingais keliais ir atvežami optimaliai greitai, daug laimi pati valstybė ir jos žmonės.

Valstybės stabilumas ir plėtra priklauso nuo šalies ekonominių pagrindų, pramonės, susisiekimo infrastruktūros. Kelių infrastruktūrai krizės metu pakankamai lėšų skirti sunku, tačiau keliai vis tiek išlieka viena iš didžiausių valstybės atramų. Tai yra valstybės ekonomikos stamburys ir gyvybės pulsuojančios kraujagyslės, kurios neturi nei užakti, nei riboti tą pulsavimą.

2012 metais Pasaulio kelių ir Europos kelių direktorių asociacijose pradėta vis garsiau kalbėti ir dokumentais deklaruoti, jog ekonominės krizės laikotarpiu taupymas kelių sąskaita gali turėti tik trumpalaikį efektą ir tik dalyje šalių, o investicijos į kelių išsaugojimą ir adekvačią jų priežiūrą bei racionalią plėtrą kaip tik skatintų ekonomikos atsigavimą, šalies, regiono, Europos ar kitos pasaulio dalies konkurencingumo stiprinimą.

Krizės metu reikėtų investuoti į kelių statybas?

Taip. Tačiau tik ten, kur investicijos atsiperka. Dailios Afrikos ir kitų ekonomiškai silpnųjų šalių atstovai nuogąstavo, kad ir taip trūksta pinigų, o jei dar reiks juos kloti ant kelių... Tuo tarpu Lotynų Amerikos, JAV, ekonomiškai stiprių Tolimųjų Rytų ir Vokietijos atstovai buvo vieningi: „Jei norite, kad augtų ekonomika, keliai turi būti geri.“ Tai išties vienas nuo kito priklausomi dalykai. Jei norime pritraukti investuotojų į Lietuvą, duobėtu žvyrkeliu jie neatvažiuos. Stambiems investuotojams reikalingas tvirtas, saugus, didelės krovinų apimtis bet kuriuo sezono metu atlaikantis kelias ir geras privažiavimas prie būsimų gamyklų. Tik tuomet jie mokės mokesčius valstybei ir įdarbins mūsų piliečius. Jei investuotojų į gamybą logistikos grandinė bus neefektyvi, tai stabdys jų apsisprendimą investuoti Lietuvoje.

Galime pasidžiaugti, kad Lietuva, kaip tranzitinė valstybė, iš transporto ir logistikos verslo sukuria 2,7 karto didesnę BVP dalį negu kitų Europos Sąjungos šalių vidurkis – tai ilgaamžio mūsų supratimo vaisius. Tiesa, palyginti su Vakarų Europos keliais, mūsų ir visos Rytinės ES dalies susisiekimo infrastruktūra gerokai atsi-

lieka, ypač dėl aplinkkelių trūkumo, žvyrkelių gausos, eismo saugumo ir aplinkosaugos priemonių panaudojimo bei tranzitinius kelius maitinančių kelių kokybės. Tai pripažįsta ir Europos Komisija, Baltojoje Transporto knygoje nurodydama, jog „*nepaisant ES plėtros, rytinėje ir vakarinėje ES dalyse išlieka didelių transporto infrastruktūros skirtumų, kuriuos reikia naikinti. Europos žemyne infrastruktūros turi būti suvienodintos*“. Tai suprantama, bet iš nieko niekas neatsiranda...

Gal Europos centriniam bankui reikėtų pasvarstyti ne tik apie pinigų išleidimą dengiant įvairių bankų ir šalių skolas, bet ir apie ekonomikos atsigavimo skatinimą investuojant į nusidėvėjusios infrastruktūros modernizavimą? Tokia investicijų programa taptų ne žuvelės, o pačios meškerės pasiūlymu sunkmetyje besikapanojančiai Europai. Kelių ir kitos infrastruktūros modernizavimo programa turėtų įvertinti klimato kaitos iššūkius bei išaugusius visuomenės poreikius aplinkosaugos ir energijos taupymo, intelektinių sistemų, eismo saugos priemonių projektavimo ir diegimo srityse. Turėtų būti įvertintas ir Rytų Europos infrastruktūros atsilikimas.

Jūsų vadovaujama direkcija investuoja ne tik į Lietuvos kelių priežiūrą, statybą, bet ir į eismo saugumą. Pastaraisiais metais didėjo automobilių skaičius, augo eismo srautai, bet mažėjo avarijų, sužeistųjų. Tad kodėl po ilgalaikio žuvusiųjų keliuose skaičiaus mažėjimo pernai jis vėl padidėjo?

Kalbant Lietuvos mastu, Jūs esate teisi, tačiau valstybiniame kelių tinkle žuvusiųjų eismo įvykiuose skaičius ir toliau mažėja. Investicijos į eismo saugą valstybinių kelių tinkle subrandino savo vaisius – preliminariais duomenimis pernai valstybiniuose keliuose žuvo 8 žmonėmis mažiau nei 2011 m. Tačiau, palyginti su 5 žuvusiųjų padidėjimu avarijose visuose keliuose ir gatvėse, tai menka paguoda. Jei avarijų įvyksta mažiau, o žuvusiųjų daugėja, tai rodo, jog gerėja avarijų prevencija, tačiau prastėja pačių eismo dalyvių ir automobilių saugumas bei jų techninė būklė. Viršytas saugus greitis, jaunų vairuotojų nepatyrimas, apsvaigimas, vėlai pastebėtų pėsčiųjų ir dviratininkų žūtys – dažniausiai pačių eismo dalyvių sąmoningumo ir švietimo klausimas. Rizikingiausias paros laikas – vakaro prieblanda, savaitės diena – penktadienis, avaringiausi mėnesiai – lapkritis ir rugpjūtis.

Eismo įvykių vietos koncentruojasi vadinamosiose juodosiose dėmėse. Jos moksliskai ir inžineriniu požiūriu ištiriamos ir jose, kaip investicijų taikiniuose, parenkamos mažosios žiedinės sankryžos, greičio ribojimai, kelio iškreivinimai, saugumo salelės, atskiriančios srau-

tus, atitvarai, apšvietimas ir kitos inžinerinės priemonės. Eismo sauga – bendro daugelio organizacijų darbo zona. Be bendradarbiavimo su Susisiekimo bei Švietimo ministerijomis, policija, bažnyčia, bendruomenėmis, žiniasklaida, sunku siekti padėties gerėjimo. Neišvengiama kontrolė ir baudžiamumas yra būtinos priemonės, tačiau svarbu toliau keisti pačių žmonių požiūrį ir supratimą, kad jie jaustųsi atsakingi ir kaip vairuotojai, ir kaip pėstieji. Skandinavijos šalyse, į kurias mes lygiuojamės, pati geriausia eismo saugumo priemonė yra sąmoningas pačių žmonių eismo taisyklių laikymasis.

Jūsų vadovaujama direkcija koordinuoja kelių statybos, renovacijos projektus. Vykdamt juos iškyla trikdžių. Kokie didžiausi – pinigų trūkumas, biurokratija ar žmogiškasis faktorius?

Gal akcentuočiau tai, jog kelių rekonstrukcijai, platinimui, aplinkkelių tiesimui ir eismo saugos gerinimo projektams reikalingos žemės paėmimas visuomenės reikmėms teisingai atlyginant užima nepateisinamai daug laiko, o tuo pat metu svarbūs strateginiai projektai nejudą iš vietos, visuomenė negali jais pasinaudoti, nepradėtų projektų vietose toliau vyksta avarijos...

Per ekonominę krizę kelių tiesimui buvo mažiausiai skiriama lėšų.

Dabartinis kelių finansavimas, įvertinant kainų kitimo indeksą, atitinka buvusį prieš dešimtmetį, ir sudaro mažesnę BVP dalį.

Nors keliais naudojasi ir pramonė, ir visuomenė, bet pinigus jų išlaikymui skiria tik valstybė. Na, o kai visur trūksta ir siekiama biudžeto balanso – ribojamos valstybės investicijos, ieškoma ES lėšų. Bet nerimas kyla dėl to, kad ne visos krašto ar rajoninių kelių dangos arba pokariniai tiltai gatvėse ar vietiniuose keliuose gali sulaukti biudžeto pertekliaus...

O žmogiškasis faktorius direkcijoje tik padeda. Mūsų profesionali komanda vertinama ne tik Susisiekimo ministerijoje.

Rengiant kelių statybos projektus turbūt turite spręsti gamtos išsaugojimo ir ekonominių skaičiavimų, nuostolių valstybei dilemą?

Kiekviena kelio rekonstrukcija, naujas aplinkkelis, eismo saugumo gerinimo ar aplinkosauginė investicija yra ekonomiškai vertinama dar prieš priimant sprendimą projektuoti. Nustatoma daugybė ekonominių kriterijų, iš kurių dažniausiai minima projekto vidinė grąžos norma (VGN) arba socialinis-ekonominis „pelningumas“. Supaprastinus galima sakyti, kad tai yra ta kas-

metinė infliacija, kuriai esant, arba ta vidutinė palūkanų norma (diskonto faktorius), kuria dauginant projekto išlaidas ir pajamas jos tampa lygios. Europos Komisijos rekomendacija ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimui – $VGN > 5,5$ proc. 25 metų projekto tarnavimo laikotarpiu.

Šiame finansiniame laikotarpyje Kelių direkcijos kuruojamų ES investicijų VGN buvo 13,5 proc. ir beveik 2,5 karto viršijo keliamus reikalavimus. Naudojant valstybės lėšas, investicijų grąža taip pat buvo daugiau nei pakankama asfaltuojant žvyrkelius, rekonstruojant krašto kelius ir įrengiant lengvų konstrukcijų dangas žvyrkeliuose per gyvenvietes.

Šiomet planuojamų atlikti silpnėjančių asfaltinių dangų dvigubo paviršiaus apdaro darbų grąžos vidurkis viršija 51 proc. Tik kad tie darbų kiekiai labai minimūs...

Kelių ir aplinkos sąveiką nagrinėjau savo magistriniame darbe, o žvyrkelių asfaltavimo ekonominio tikslingumo vertinimo modelį gyniau disertacijoje, tad, kol šia tema per daug neišsiplėčiau į detales, geriau ją nutraukti...

Kiek medžiagų, reikalingų kelių statybai, priežiūrai ir renovacijai, šiandien yra lietuviškos, kiek – importuotos?

Lietuvoje, kur ėjo paskutinio apledėjimo riba, palyginti su Lenkija, Latvija, Estija ir Baltarusija, susiklostė santykinai didesni smėlio ir žvyro telkinių kiekiai. Šiaurės Lietuvos dolomitas net eksportuojamas.

Didžia dalimi kelių tiesimui Lietuvoje naudojamos vietinės statybinės medžiagos, tačiau ten, kur eismo apkrovos didžiausios, normatyvus atitinka tik importuojama granito skalda, kuri gabenama iš Baltarusijos, Ukrainos ar Skandinavijos ir dažniausiai perdirbama Lietuvoje prieš ją panaudojant. Panašiai ir su nafta, Mažeikiuose gaminamas atitinkamos kokybės bitumas plačiai naudojamas mūsų keliuose. Na, o druskos iš Baltijos jūros vandens mes neišgauname, tad importuojame. Daugiausia iš Baltarusijos.

Ko visgi reikia, kad keliai būtų geri?

Kelių katedros docentas daktaras Vytautas Jasulaitis mums įskiepijo pagrindinį gero kelio statybos principą, kuris, manau, galioja iki šių dienų. Kad kelias būtų geras, užtenka trijų dalykų – gero technologinio sprendimo, įskaitant ir kelio projektą, tinkamų medžiagų ir profesionalaus bei sąžiningo žmogaus darbo. Jei bus parinktas ne tas asfaltbetonio mišinys, atsiras vėžės ar

„temperatūriniai“ plyšiai, jei statybos metu nebus pastebėta nedidelė pelkė ar durpynas, kelias nusės ar bus apsemtas, nors ir bus sudėtos pačios geriausios medžiagos ar panaudotos moderniausios puikiausių darbuotojų valdomos technologijos, jei liejant tilto pamatus darbininkai nebus sąžiningi, bevertis taps ir pats unikaliausias inžinerinis projektas. Kad būtų išvengta tokių klaidų ir

būtų užtikrinta darbų kokybė, yra vykdoma nepriklausoma techninė priežiūra, o po kiekvieno technologinio etapo – laboratorinė paimtų bandinių kontrolė.

Keliai Lietuvoje turi vieną priešą – vandenį. Nuo jo kelio konstrukciją reikia saugoti ne tik projektavimo, tiesimo, bet ir priežiūros metu. Vanduo bando patekti ne tik iš dangaus, bet ir iš po kelio konstrukcijos, pakelės

griovių... Labiausiai matoma dešimčių vandens atšalimo ir atšilimo ciklų kelio konstrukcijoje pasekmė – duobės pavasarį.

Gamta kelių veikia nuolat, o kelininkų užduotis – tą kelią apsaugoti.

Kelias yra ilgalaikis statinys, tad negalima taupyti jo apsaugos sąskaita.

Ryšį su savo „Alma Mater“ nenutraukėte – ilgą laiką dėstėte mūsų universiteto studentams kelininkams.

Kaip Kelių katedros absolventas džiaugiuosi, kad mano *Alma Mater* rengia plačios erudicijos kelių inžinierius, kurie vėliau gali dirbti įvairiose kelių inžinerijos srityse: projektavimo, eismo saugumo, kelių tiesimo, priežiūros ar ekonominių tyrimų grupėje. Manau, kad studentams kelininkams reikėtų kuo daugiau laiko skirti darbui praktikoje ir gamyboje, jauniems kelininkams vertėtų nors trumpą laiką *pamaišyti smėlį* keliuose. Nebūtina prie to visiems ilgai užtrukti, bet esmę reikia žinoti.

Asmenybės ugdo asmenybes. Esate VGTU Kelių katedros absolventas. Kiek universitete sutiktos asmenybės ir įgyta patirtis pasitarnavo Jūsų versle ir dabartiniam darbe?

Išsilavinimas, įgytas Kelių katedroje, yra labai universalus. Dėstytojai mūsų per daug neapkraudavo medžiagų atsparumo smulkmenomis ar taikomosios matematikos integralais, jau po antrojo kurso mokėmės specialybės dalykų, kurie buvo ir įdomūs, ir naudingi, ir reikalingi. Mūsų dėstytojai pirmiausia perdavė daug žmogiškosios išminties. Asmeniškai aš pats geriausiai vertinu doc. dr. Joną Žekevičių, kuris išmetė mane iš Medžiagų atsparumo egzamino... Jei kontroliniame darbe reikiamoje vietoje nebūdavo skyrybos ženklų, dėstytojas tai laikydavo klaida. Vėliau supratau, kad esmė buvo ne skyrybos ženklai, o tvarka, iki galo pabaigtas darbas. Vertinu garbingus ir pagrįstai principingus žmones. Tas reiklumas, principingumas vėliau daug davė.

Įspūdį paliko ir daug kitų Kelių katedros asmenybių: doc. dr. Vytautas Jasulaitis, doc. dr. Kazys Sakalauskas, doc. dr. Linas Vidugiris, doc. dr. Evaldas Palšaitis ir jo dažniausiai užduodamas pažymį lemiantis klausimas apie ekskavatoriaus draglino kaušo veikimo principą...

Kodėl pasirinkote kelininko kelią?

Inžinerinė specialybė atrodė patikima, o keliai romantiški... Dėl to ir stojau. Ir niekada dėl to nesigailėjau. O tos romantikos mūsų darbe yra pakankamai.

Prieš du dešimtmečius, būdamas Kelių katedros doktorantas, „Moksle ir gyvenime“ rašėte straipsnį apie 21 tūkst. kilometrų valstybinės reikšmės kelių, jų istoriją, filosofinę prasmę. Šiandien vadovaujate šių kelių priežiūrai. Kokia įdomiausia Jūsų nueito kelio patirtis? Ar Jūs pats, kaip asmenybė, daug pasikeitėte per šį laiką?

Manau, kad klasikinės tiesos nesikeičia, o patirtis brandina kiekvieną žmogų. Idealai nesikeitė.

Kelias Jums – simbolinis dalykas?

Taip. Kelias pastatytas gamtoje, o gamta yra tai, kur mes gyvename. Kelias yra ir žmogaus ir valstybės augimo, tobulėjimo ar gyvenimo simbolis. Kelias ir tikslas – skirtingi žodžiai. Tačiau jei tikslas būtų prasmingas kelias, manau, nebūtų blogai.

Su kelio filosofija turbūt susijęs ir vienas ypatingas renginys. Dar ir dabar daugelis atsimena 2003 m. Donato Katkaus vadovaujamo Šv. Kristoforo kamerinio orkestro koncertą Trakų karjere. Tuo metu įmonei, kuri darbavosi karjere, vadovavote Jūs. Kaip kilo mintis surengti tokį koncertą?

Artėjo įmonės jubiliejus, todėl galvojome padaryti kokį nors renginį, kad būtų nauja, originalu ir teisinga.

Kodėl teisinga?

Teisinga, nes be jokio montažo, viskas natūralioje Lietuvos aplinkoje.

Kelias yra jungtis tarp kultūros ir civilizacijos. Kaip tai keistai skambėtų, mūsų kultūros ištakos kyla nuo žemės. O švarus smėlis, kurį išplauna tik vanduo, turbūt yra vienas iš ekologiškiausių gaminių. Žvyras reikalingas betonavimui, namų statybai, akmenys – kraštovaizdžiui ir namų aplinkai gražinti, skalda – kelių tiesybai. Šios medžiagos naudojamos nuo seniausių laikų iki dabar. Eksploatuodami gamtos išteklius tarsi švelniai prisiliečiame prie tolimos praeities. Todėl ir koncerto idėja tuomet buvo tokia: muzikantai – kultūros žmonės – savo muzika sujungs Lietuvos praeitį su dabartimi, industrine civilizacija. Klausiau profesoriaus Donato Katkaus, ar buvo koncertavęs „duobėje“. Sakė, kad ne. Įdomiausia, kad orkestro repeticija užtruko turbūt tik tris minutes, prieš pusvalandį atvažiuojant svečiams.

Susirinko Šv. Kristoforo orkestras, kontrabosininkams ant smėlio patiesėme kilimėlius, karjero vairuotojai užsimovė baltas pirštines, užvedė sunkiąją techniką – suvažiavo krautuvai, buldozeriai, benzovežiai. Maestro paprašė, kad kai pakels rankas į viršų, pradėtų veikti varikliai... Kai nuleis, pakiltų kaušai... Koncertas neužtruko ilgai, tačiau buvo įsimintinas, atsiliepiamai buvo puikūs. Renginį įamžino žinomas fotografas Tomas Kauneckas, o su prof. D. Katkumi ir dabar dar akį vienas kitam pamerkiamė...

Simo Bernoto nuotraukos

DR. SKIRMANTAS SKRINSKAS APIE:

...buvusias kelininkų studijas. Noriu pabrėžti, kad iš senosios Kelių katedros dėstytojų kartos sėmėmės ne tik profesinių žinių, bet ir gyvenimiškos patirties, galbūt dėl to studijų metais kelininkai ne tik įdomiai studijuodavo, bet ir gyveno aktyvų visuomeninį gyvenimą. Keliavome ne tik Lietuvoje, bet ir po kaimynines šalis. 1987–1988 m. tuometis Kelininkų kultūros klubas surengė pirmąsias kelininkų šventes, garsiuosius dviračių žygius „Sąjūdžio idėjoms skleisti“ (per Perloją, Merkinę, Lydą) ir „Baltijos šalių olimpinį komitetą pripažinimą paremti“ (su Latvijos ir Estijos studentais kelininkais per Vilnių, Šilalę, Liepoją, Rygą, Valgą, Taliną). Buvome pirmieji, kurie 1990 metais balandžio 11 d. Nepriklausomybės atkūrimo mėnesio proga paženklinome geografinį Europos centrą.

...gražiausią kelią. Koks kelias man gražiausias? Kelias Molėtai–Kaltanėnai. Tie kalneliai miškuose apie Labanorą...

...kelią, kuriuo važiuojant skauda širdį... Pastarųjų pavasario apžiūrų metu važiauvau liūdnokai atrodančiu krašto keliu nuo Pakruojo į Joniškį per Žeimelį. Ten tikriausiai kadaise gražaus kelio garbei jaukus miestelis buvo pavadintas Plento vardu (geras sprendimas). Tai ir dabar ten likęs 3,5 metro pločio asfaltas, kur negalima prasilenkti nesukeliant kelkraščio dulkių...

...Budą ir tikslų siekimą. Ne, nesu budistas. Tiesiog kartą teko ginti Budą... Vadybos kursuose kartą paprieštaravau lektorių teiginiui, kad jei turi tikslą, tai dėl to turi užmušti prieš tave stovintį Budą: „If you meet the Buddha on your road, kill him...“ Nemanau, kad dievo ar įsitikinimų sunaikinimo savyje principas teisingas. Ir be to galima pasiekti tikslą. Net jei užmuši Budą ir pasieksi tikslą, gal vėliau paaiškės, kad tai buvo visai ne tikslas. O gal kaip tik išsaugoti savyje Budą ir yra pagrindinis gyvenimo tikslas?

...darbų mastelį ir emocinį užtaisą. Tai tikriausiai būtų kelios ištraukos iš 1938 m. Žemaičių plentui skirtame obeliske įamžinto Akto.

...seniausius Lietuvos kelius. Lietuvos kelių tradicijos siekia III–V amžių, kada dabartinėje Lietuvos teritorijoje buvo įrengtas seniausias kelias su kietąja danga. Tai – Kernavės piliakalnio papėdėje, Pajautos slėnyje, aptikta medgrinda, nutiesta iš 2,30–2,40 m pločio tankiai suguldytų apgenėtų 10–12 cm skersmens pušies

raštų,ėjusi per pelkę ir jungusi sutvirtintą žemės dalį, piliakalnį ar žmonių gyvenamąją vietą su pagoniu alkvieta. Taigi seniausias iš dabar žinomų Lietuvos kelių vedė į šventovę.

...kelininkų darbą. Kelininkų darbą suprantu kaip kūrybos procesą. Geras specialistas, kelių inžinierius, lyg menininkas, dvasia įaugęs į savo tautos istoriją, gamtą ir kultūrą. Paradoksalu, kad kelių inžinierių specialybė irgi yra kelias, jungtis tarp fundamentinių ir socialinių mokslų, tarp kūrybos ir griežtų bei tikslų skaičiavimų.

...esmę. Mes gyvename tarp dviejų lygių – tarp kultūros ir civilizacijos, tarp gimimo ir mirties. Lyg kelyje. Kelyje, kuris vestų į dar vieną, gretimą gyvenimo ciklą. O jeigu vieno ciklo pabaiga sutampa su kito pradžia, tai ką tas tikėjimas mums gali pasiūlyti? Gal ramų savo paties gyvenimo kelininko darbą?

Tūkstantis devyni šimtai trisdešimt aštuntais – Laisvos Lietuvos Nepriklausomo gyvenimo dvidešimtaisiais – metais, valdant Respublikos Prezidentui Antanui Smetonai, esant Ministrui Pirmininku kun. Vladui Mironui, Susisiekimo ministru inž. Jokūbui Stanišauskiui, viceministru inž. Juozui Jankevičiui, valstybės kontrolieriui inž. Kostui Šakeniui, pabaigtas statyti didysis Žemaičių (Kaunas–Klaipėda) plentas.

Plentas nutiestas 1934–1938 m. iš Kauno per Babtus, Airiogalą, Raseinius, Viduklę, Nemakščius, Kaltinėnus, Laukuvą, Rietavą, Endriejavą, Vėžaičius, Gargždus ir susijungė su Klaipėda, 200 km ilgio; tiltų pastatyta 16, bendro ilgio 508 m, vamzdžių 206 ir 41 dauda...

Lietuviško proto ir rankų talka per laukus, kaimus, miškus, upes, neišbrendamas pelkes didžiu darbu ir pasišventimu sujungė laikinąją Lietuvos sostinę Kauną su jūra, kad Lietuva, jos sūnūs ir dukros kiltų kultūroje ir tvirtėtų ekonomiškai.

Didysis Žemaičių plentas yra pirmoji grandis didelio ir tankaus plentų tinklo, kuris ateity apims visas didžių Lietuvos vyrų protu ir krauju išlaisvintas Lietuvos žemes.

Šis aktas įdedamas į atidaromo plento paminklinį obeliską, kad bylotų ainiams apie šių dienų darbus ir keltų jų pasiryžimą dar didesniems darbams Lietuvos garbei ir gerovei.

Akto kopiją radau darbo kabinete, tad ir dabar ji įrėminta kabo garbingoje vietoje po Jos Ekscelencijos portretu...

Keliai:

Kelio statinius veikia kur kas daugiau neigiamų faktorių negu kitus statinius. Tai dinaminės apkrovos, automobilių teršalai ir meteorologiniai faktoriai.

Mūsų šalies keliai turi atlaikyti didžiulius išbandymus „ugnimi ir ledu“ – keliasdešimt kartų per metus paviršinio sluoksnio dangos temperatūra svyruoja nuo +5 iki –5 °C. Buvo užfiksuotos rekordinės temperatūros (–42 °C ir +37 °C), tad turime daugiau nei 70 °C temperatūros svyravimo intervalą, kurį turi ištvirti mūsų keliai.

Vienas 40 tonų sunkvežimis padaro keliams tokią pačią žalą, kaip 700–1 000 lengvųjų automobilių.

Pastaraisiais metais kai kuriuose ruožuose eismo intensyvumas labai išaugo. Ypač tai juntama magistralėje Kaunas–Zarasai, kur sunkiųjų automobilių eismas kai kuriuose magistralinių kelių ruožuose buvo išaugęs iki 30 proc. per metus.

Labiausiai apkrautas yra Kauno miesto šiaurinis aplinkkelis, kelyje Vilnius–Klaipėda (kur yra Klebonišio tiltas). Eismo intensyvumas šiame kelio ruože vasarą piko metu siekia net iki 60 tūkst. automobilių per parą.

Lietuvoje yra 21,3 tūkst. kilometrų valstybinės reikšmės kelių: 14,6 tūkst. km (iš jų 7,6 tūkst. km žvyrkelių) – rajoninių, 4,95 tūkst. km – krašto, 1,75 tūkst. km – magistralinių kelių.

Vienam šalies gyventojui tenka apie 400 kg per metus Lietuvoje paklojamo asfalto, tuo tarpu, pavyzdžiui, Prancūzijoje, kur dauguma kelių asfaltuoti, vienam šalies gyventojui tenka daugiau kaip tona asfalto, t. y. beveik 3 kartus daugiau nei Lietuvoje.

Kelių sektoriuje dirba 7–9 tūkst. žmonių – tai daugiau kaip pusė Kazlų Rūdos savivaldybės.

Tiltai:

Dauguma Lietuvos tiltų yra suprojektuoti ir pastatyti vadovaujantis 1952, 1962 ar 1984 m. sovietinėmis projektavimo normomis. Net paskutiniųjų 1984 m. sovietinių normų automobilių eismo apkrovos (didžiausios, palyginti su ankstesnėmis) vidutiniškai yra 1,5 karto mažesnės nei europinės (atskiris atvejais iki 2 kartų). Realios tiltų apkrovos jau europinės, o laikomoji galia ir patikimumas – sovietiniai.

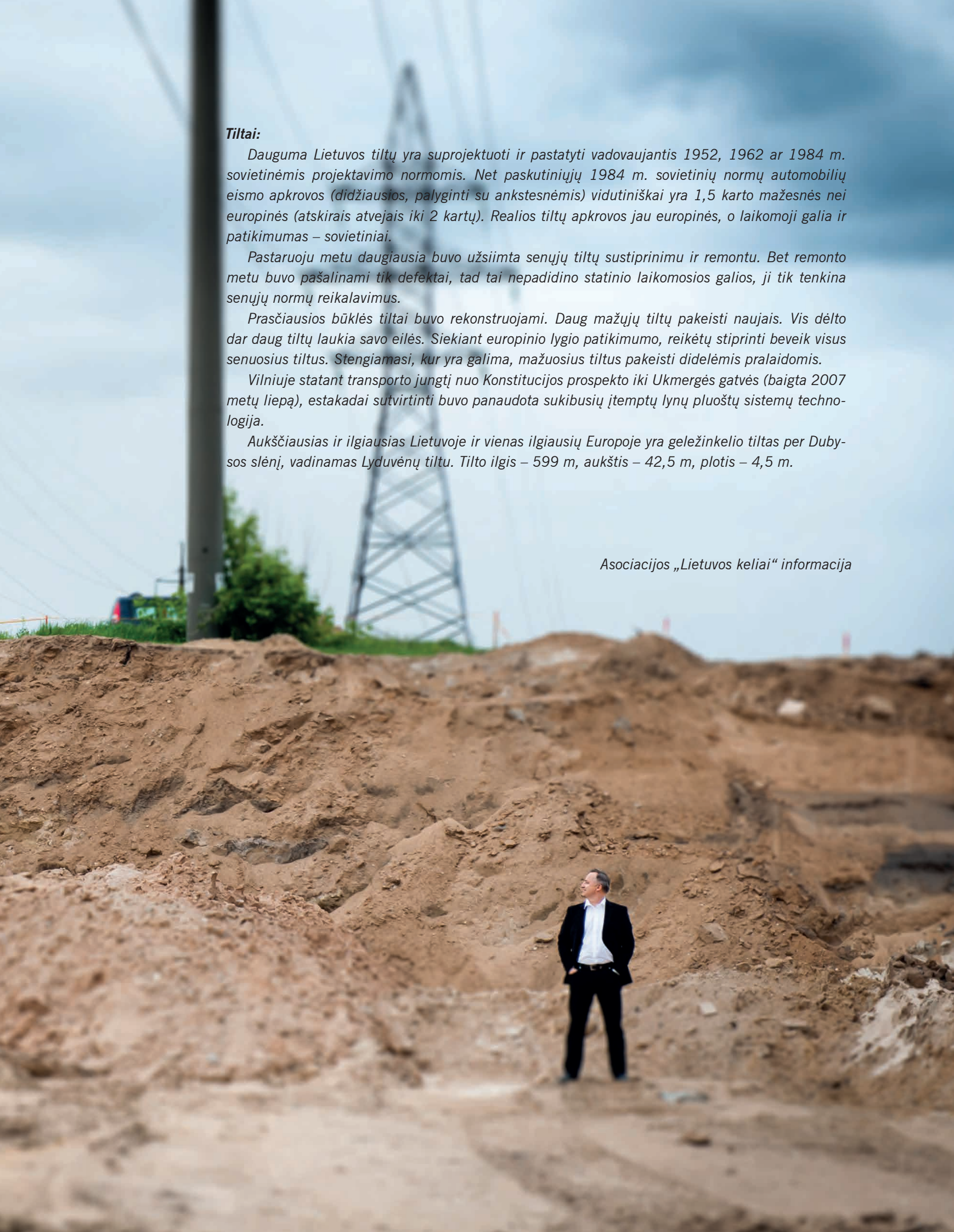
Pastaruoju metu daugiausia buvo užsiimta senųjų tiltų sustiprinimu ir remontu. Bet remonto metu buvo pašalinami tik defektai, tad tai nepadidino statinio laikomosios galios, ji tik tenkina senųjų normų reikalavimus.

Prasčiausios būklės tiltai buvo rekonstruojami. Daug mažųjų tiltų pakeisti naujais. Vis dėlto dar daug tiltų laukia savo eilės. Siekiant europinio lygio patikimumo, reikėtų stiprinti beveik visus senuosius tiltus. Stengiamasi, kur yra galima, mažuosius tiltus pakeisti didelėmis pralaidomis.

Vilniuje statant transporto jungtį nuo Konstitucijos prospekto iki Ukmergės gatvės (baigta 2007 metų liepą), estakadai sutvirtinti buvo panaudota sukibusių įtemptų lynų pluoštų sistemų technologija.

Aukščiausias ir ilgiausias Lietuvoje ir vienas ilgiausių Europoje yra geležinkelio tiltas per Dubysos slėnį, vadinamas Lyduvėnų tiltu. Tilto ilgis – 599 m, aukštis – 42,5 m, plotis – 4,5 m.

Asociacijos „Lietuvos keliai“ informacija

JUOZAS KULYS: „JEI IŠVAŽIUOJA
TALENTINGI SPECIALISTAI, SKURSTA
ŠALIES MOKSLAS IR EKONOMIKA“

Ridas Viskauskas

Praėjusiais metais profesorių informatiko Romo Barono, matematiko Felikso Ivanausko ir biochemiko Juozo Kulio knyga „Mathematical Modeling of Biosensors: An Introduction for Chemists and Mathematicians“ (2010, lietuviškas knygos pavadinimas – „Biosensorių matematinis modeliavimas: įvadas chemikams ir matematikams“) pagal leidyklos „Springer“ licenciją buvo išversta į arabų kalbą ir išleista Saudo Arabijos Karaliaus Saudo universitete. Tai pirmas atvejis, kai lietuvių mokslininkų veikalas išleistas arabų kalba. Šis faktas liudija dar vieną knygos autorių darbo pripažinimą tarptautinėje mokslo erdvėje ir tai, kad naftos išteklių turtingoje Saudo Arabijoje vykdoma šalies modernizacijos programa.

Ta proga pakalbinome vieną knygos „Mathematical Modeling of Biosensors: An Introduction for Chemists and Mathematicians“ autorių – VGTU Fundamentinių mokslų fakulteto Chemijos ir bioinžinerijos katedros vedėją, Vilniaus universiteto (VU) Biochemijos instituto vyriausiąjį mokslo darbuotoją, Lietuvos mokslų akademijos tikrąjį narį, Lietuvos mokslo tarybos narį, VGTU Fundamentinių mokslų fakulteto tarybos narį, Europos mokslo fondo gyvybės sekcijos nuolatinio komiteto narį profesorių (fizikinė chemija) habilituotą daktarą (fiziniai m.) Juozą Kulį. Tokiems mokslo veikalam reikalingas daugelio metų kruopštus darbas, todėl kalbantis su profesoriumi vienas klausimas, tema natūraliai išjudino didelius mokslininko patirties klotus, iškėlė ir problemų, kurios jaudina visus, neabejings Lietuvos mokslo ateičiai, raizginį.

Interneto platybėse populiariai aiškinama, kad biojutiklių istorija prasidėjo 1962 metais amerikiečių mokslininkui Lelandui C. Clarkui (1918–2005) sukūrus fermentinius elektrodus. Nuo to laiko įvairių sričių mokslininkai (fizikai, chemikai, medžiagų mokslo ir kitų sričių tyrėjai) suvienijo pastangas, norėdami sukurti modernesnius, patikimesnius ir brandesnius biojutiklius, skirtus pritaikyti medicinos, žemės ūkio, biotechnologijų ir kitose srityse.

Patentas buvo išduotas 1970 metais. Pats Lelandas C. Clarkas iš pradžių netikėjo, kad ką nors nauingo padarė. Mes šią temą Lietuvoje pradėjome gvildinti 1973-aisiais, pirmoji publikacija pasirodė 1974 metais. Aš tuo metu dirbau Biochemijos institute, kuris

priklausė Lietuvos mokslų akademijai. Neseniai buvau baigęs aspirantūrą Maskvos valstybinio M. V. Lomonosovo (Rusija) universiteto Chemijos fakultete, kur studijavau 1964–1970 metais. Nors apsigyniau disertaciją „Fotocheminių elektrofilinių ir nukleofilinių pavadavimo reakcijų mechanizmo tyrimas“, bet grįžęs į Vilnių darbo negavau. Studijuoti mane siuntė Vilniaus universitetas, bet tuo metu šiai aukštajai mokyklai, matyt, tokio specialisto nereikėjo. 1970–1971 metais teko dirbti LMA Puslaidininkių fizikos institute, kuriam tada vadovavo akademikas Juras Požela. Bet tai buvo ne mano sritis, būtų tekę persikvalifikuoti. Kai 1971-aisiais laimėjau konkursą, pradėjau dirbti Biochemijos institute (dar ir dabar jame turiu veiklos).

Septintojo dešimtmečio pabaigoje ir aštuntojo dešimtmečio pradžioje Sovietų Sąjungoje buvo susirūpinta dideliu biochemijos atsilikimu ir buvo dedamos pastangos pradėti plėtoti šią sritį. 1974 m. Biochemijos institute buvo įkurtas Fermentų chemijos sektorius, kuriame buvo pradėta plėtoti nauja kryptis šalyje. Per pirmuosius 10–15 darbo metų mes pasiekėme gerų rezultatų (buvo apginta per 15 disertacijų, parengta nemažai pasaulinio lygmens publikacijų, kurias tada buvo ypač sunku išsiųsti publikuoti į užsienį). Taip sutapo, kad atitiko mano moksliniai interesai ir sugebėjimai. Biojutiklių matematinio modeliavimo apžvalginį straipsnį parašiau 1980 metais. Čia sudėtingas specifinis dalykas: reikėjo suvokti problemą, išmanyti matematiką, turėti originalių tyrimų rezultatų. Biojutiklių matematinio modeliavimo proveržis įvyko apie 1998–2000 metus, kai pasitelkę kompiuterių galimybes į darbą įsijungė matematikai. Čia didelis profesoriaus Felikso Ivanausko nuopelnas. Prieškompiuterinėje eroje modeliavimus atlikau ranka. Kompiuteriais išplėtojome skaitinius metodus, leidusius išspręsti tokius klausimus, kurių analitiškai anksčiau negalėdavome įveikti.

Taigi knyga „Mathematical Modeling of Biosensors: An Introduction for Chemists and Mathematicians“ – ne vienerių metų bendras darbas. Pasak spaudos pranešimo, knygoje nagrinėjami biojutikliuose vykstantys procesai biocheminiu ir matematiniu aspektais, pateikiami originalūs katalitinių biojutiklių modeliavimo metodai, pagrindžiama matematinio modeliavimo svarba, numatant efektyvias biojutiklių konfigūracijas. Taikant

matematinį modeliavimą, ištirtos inovatyvių biojutiklių, kuriuose naudojami heterogeniniai mikroreaktoriai, plyšiniai elektrodai, perforuotosios bei poringosios membranos, katalitinės savybės, parodyta biojutiklių konstrukcijos įtaka jų jautrumui ir stabilumui.

Apie patį modeliavimą rašėme straipsniuose jau 1975 metais. Modeliavimas... Štai eksperimento būdu ką nors pamatuojate, bet kodėl taip vyksta, kodėl būtent tokie rezultatai? Faktams susieti reikia apibendrinančių dėsnių. Tada ir kiti tyrėjai žinos, kad prie vieno ingrediento pridėjus kitą išeis toks atsakymas. Štai A. Einšteino lygtis susieja šviesos greitį su energija ir mase ($E = mc^2$). Kas tai yra? Matematinis apibendrinimas. Mūsų atveju – irgi. Pakartosiu: iki kompiuterių paplitimo mes bandydavome spręsti klausimus taip, kaip sprendė mokslininkai ir XIX amžiuje – analitiškai, rašydami pieštuku... Bet, taip dirbdamas, gali gauti sprendimus tik labai paprastu atveju, atmetęs kitus faktorius. Nors esminius dalykus pavyko sumodeliuoti. Aš tais laikais prašiau Fizikos ir matematikos instituto direktoriaus akademiko Vytauto Statulevičiaus (1929–2003), kad mums padėtų. Bet jam tai atrodė smulkus reikalas, regis, tuo metu karo pramonės poreikiai buvo svarbesni... Tik 1998 metais, kai karinis pramoninis kompleksas buvo sugriuvęs, skaičiavimo mašinos – išmontuotos,

joms skirti šaldymo baseinai – užversti, užaugo nauja mokslininkų karta ir atsirado naujos galimybės – skaitiniai metodai, kurie leido labai tiksliai aprašyti procesus, sukurti gerokai tikslesnius modelius. Amerikiečių daugkartinio panaudojimo šatlo raketos, kurios skrido ir į Mėnulį, buvo akivaizdus skaitinių diferencialinių lygčių sprendimo metodų panaudojimo pavyzdys, sprendžiant panašias problemas. Šatlai buvo sukonstruoti naudojant galingiausius tuo metu (praėjusio amžiaus 6 dešimtmečio pabaigoje), didžiulius, ne vieną toną sveriančius kompiuterius, kurie nė iš tolo neprimena dabartinių – lengvų ir nešiojamų...

Aš parašiau pirmą pasaulyje knygą apie biosensorius – „Analitinės sistemos, paremtos mobilizuotais fermentais“ (1981). Deja, ji buvo išleista ne anglų, o rusų kalba. Tai buvo Vilniuje 1975–1992 metais veikusios leidyklos „Mokslas“ išleista antra knyga. Pats turėjau ranka įrašinėti formules... Knygą siunčiau kolegoms į užsienį, bet daugeliui rusų kalba buvo neįveikiama... O kita kalba tuo metu mokslo knygos išleisti nebuvo galima. Mokslo leidinius tikrindavo ir Glavlit (Главное управление по охране государственных тайн в печати). Po ketverių metų anglai išleido panašią knygą, kurią kolegos mokslininkai ir cituoja savo darbuose...

„Mathematical Modeling of Biosensors: An Introduction for Chemists and Mathematicians“ liudija naują

mokslo pakopą. Čia didelis informatiko Romo Barono indėlis. Jis buvo prof. Felikso Ivanausko doktorantas, dabar – jau pats profesorius, Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos fakulteto Programų sistemos katedros vedėjas. Romas Baronas daug ir intensyviai savarankiškai dirbo. Aš pasiūliau perkelti tyrimų duomenis iš analitinių sprendimų į skaitinius. F. Ivanauskas kartu su R. Baronu darė sprendimus. Štai ir išėjo toks rezultatas, kuris net ir arabus sudomino... Eksperimentinį mokslą vykdžiau Biochemijos institute, o knygą rašiau dirbdamas VGTU. Knygoje dėkoju savo universitetui, kad sudarė sąlygas ją parašyti.

Atskleiskite darbo virtuvę: kaip jūs, trys autoriai, rašėte vieną knygą?

Čia unikalūs reiškinys. Maždaug trečdalį knygos sudaro analitiniai sprendimai, antrą trečdalį – skaitiniai sprendimai, trečią – matematika, kuri buvo reikalinga tiems sprendimams padaryti. Knygos pavadinimą rinkome patys, tik leidykla „Springer“ pasiūlė knygos formą. Autorių teisės požiūriu knyga priklauso visiems autoriams vienodai, neišskiriant, kuris tyrėjas rašė kurią dalį. Atviraujant, ruošiant rankraštį daugiausia pasidarbavo Romas Baronas. Mus, autorius, suvienijo ne universitetai, o idėja skaitiniais metodais aprašyti biosensorių veikimą. Knyga nėra straipsnių rinkinys, mes visi vienas kitą veikėm ir kurdami rezultatus, ir rašydami. Visi esame atsakingi už knygą vienodai.

Formaliai žiūrint, dirbti reikėjo darbo dienomis, bet rašiau ir savaitgaliais, ir per Kalėdas, ir per Velykas...

Tokia visų rimtai mokslinį ar kūrybinį darbą dirbančiųjų dalia: negali sau įsakyti, kada galvoti apie problemą, o kada ne. Mąstymo procesas – ir intuityvus, ir impulsyvus...

...Ir nuolatinis.

2012 metais Romas Baronas ir Feliksas Ivanauskas pateikė darbų ciklą „Matematinis netiesinių procesų ir sistemų nehomogeninėse terpėse modeliavimas (1997–2011)“, mūsų bendras publikacijas ir šią knygą Lietuvos mokslo premijai gauti. Deja, aš negalėjau kartu pateikti. Kodėl? Nepraėjo 15 metų nuo paskutinės mano gautos Lietuvos mokslo premijos (2002 m. Juozui Kuliui ir Narimantui Čėnui buvo skirta Lietuvos mokslo premija už darbų ciklą „Ksenobiotikų oksidacinės-redukcinės transformacijos ir citotoksiškumo mechanizmų tyrimai (1988–2001 m.)“ – Red. pastaba). 2010 metais LR švietimo ir mokslo ministerijos iniciatyva buvo pakeisti premijos skyrimo nuostatai – vietoj 5 metų, kaip

buvo anksčiau, įvestas 15 metų tarpsnis. Dar blogiau – atgaline data. Taigi R. Barono ir F. Ivanausko kandidatūras svarstys, mano – ne. Nesąmonė... Tarsi nebūčiau dirbęs kartu...

Kokiems skaitytojams skiriama „Mathematical Modeling of Biosensors: An Introduction for Chemists and Mathematicians“? Pirmo kurso studentams gal ji per sunki?

Knyga gali būti naudinga magistrantams, doktorantams ir tyrėjams. Nors esu pasaulyje sutikęs tokių studentų, kurie jau antrame kurse žino, ko nori, ir tokias mokslo problemas gvildena.

Turbūt lemia asmenybės talento klausimas.

Gaila, tokių žmonių Lietuvoje vis mažiau. Talentingesnius jaunuolius užsienio universitetai jau per tarptautines mokslo olimpiadas pastebi – žinau tokių atvejų – ir kviečia pas save. Vakaruose veikia pramoninis špionažas, esama ir talentų vilionių. Keistas dalykas – mūsų politikai, remdamiesi statistika, sako: „Išvažiuoja 5–8 proc. žmonių – ar tai daug?“ Bet išvažiuoja tas jaunimas, kuris mums patiems reikalingiausias: iniciatyvus ir norintis kažką nuveikti. Kas iš tų liekančių 90 procentų, jei nemažą jų dalį sudaro prasigėrę varguoliai, kurie negali nieko sukurti... Mokslininkai, menininkai, progresą skatinantys žmonės sudaro labai nedidelę visuomenės dalį. Ir jei šie žmonės išvažiuoja, nuskursta viskas – ekonomika, mokslas ir šalis. Pastaraisiais metais aštriai jaučiame tokią problemą: bakalaurantai dar rimčiau žiūri į studijas ir baigiamąjį darbą, o magistrantai dažniausiai yra menkai motyvuoti, jau dirba (ir dažniausiai ne pagal specialybę), jų studijos labiau panašios į vakarines ar neakivaizdines ir todėl krenta mokymosi kokybė.

Ekonominė krizė nualino tėvų kartą, jaunimas priverstas pats rūpintis, kaip save finansiškai išlaikyti...

Taip, studentai nori gerai gyventi „čia ir dabar“. Žurnalistas ir publicistas Andrius Užkalnis, remdamasis „Swedbank“ Asmeninių finansų instituto vadovės Lietuvoje Odetos Bložienės straipsniu „Atlyginimas – uždirbamas ar mokamas?“, taikliai pastebėjo: „Mūsų studentai dažnai yra nuostabi jaunatviškos tinginystės, kvailių vilčių ir išlepimo puokštė.“ Žinoma, negalima situacijos suabsoliutinti, įvairių studentų pasitaiko, bet kai trokštančių žinių mažuma, gabiesiems sunku tarp jų išgyventi...

Gal požiūrį į studijas lemia ir tai, kad bakalaurantai turi išmokti bazinius specialybės dalykus, o magistrantams atrodo, kad jie jau viską žino?

O iš tikrųjų žino nedaug ir paviršutiniškai. Magistrantūros metu reikia studijuoti giliau ir daug dirbti savarankiškai, patiems ieškoti. Antraip apie kūrybinį-mokslinį darbą negali būti nė kalbos, ir jie tokių knygų, kaip mintoji mūsų pokalbio pradžioje, neparašys. Tiksluosius mokslus studijuojantieji gali palyginti lengvai įsidarbinti, atlikti tam tikrus nesudėtingus techninius dalykus. Todėl ir neturi motyvacijos rimčiau studijuoti...

Iš kur Jūs sėmėtės ir semiatės jėgų mokslinei veiklai? Minėjote, kad po studijų Maskvoje ir darbo pagal specialybę nebuvo, reikėjo pakovoti... Gal tas „variklis“ – pažinimo aistra?

Taip. Kūrybingi žmonės, genami pažinimo aistros, daug ką aukoja: šeiminių gyvenimą, buitines gerovę, sveikatą. Norisi ką nors padaryti, išsiskirti iš kolegų teigiama prasme. Mano karta augo socialistinėje sistemoje. O ką tai reiškia? Buvo labai ribotos galimybės. Sovietmečiu save realizuoti ir ko nors pasiekti galėjai sporto, mokslo (kūrybos) srityje arba kaip Komunistų partijos veikėjas, KGB sistemos karjeros laiptais lipęs darbuotojas... Dabar jaunimas gali kurti verslą, išvažiuoti – mes to padaryti negalėjome.

Jei paklaustumėte, kaip dabar elgčiausi, būdamas jaunas, atsakyčiau: eičiau į mokslą, bet Lietuvoje ne-likčiau... Turėjau laimės 1990 ir 1992–1994 metais ilgesnį laiką dirbti Danijoje. Ir supratau: nei sovietų laikais, nei dabar pas mus nėra tokių sąlygų dirbti mokslo srityje, kaip užsienyje. Skiriasi požiūris į mokslininką ir jų materialinės sąlygos. Mano atlyginimas tuo metu Danijoje buvo 100 kartų didesnis nei Lietuvoje. Man, kaip eksperimentatoriui, visą laiką reikia įvairių medžiagų, o jos nepigios. Danijoje, paprašęs, jų gaudavau jau kitą dieną, Lietuvoje – po mėnesio. Visą mokslininkų iniciatyvą pas mus suėda organizaciniai derinimo ir prašymo reikalai. Bet grįžau į Lietuvą, nes tikėjau, kad šalis atsistos ant kojų. Vežiausi namo tik knygas ir nurašytą aparatūrą, o ne kokius buitines rakandus...

Dabar jaučiame stiprią Europos Sąjungos paramą. Per paskutinius dvejus metus VGTU Chemijos ir bioinžinerijos katedra įsigijo moderniausios mokslo įrangos, berods, už 3 milijonus litų. Studentai galėtų ją naudoti savarankiškam darbui. Bet, deja, būna taip, kad atbėga prabėgomis, paspaudžia pirmą pasitaikiusį jungiklį, rezultatų iš karto nėra, meta tyrimus, o dar ir prietaisą sugadina... O tas studentas, kuris gerai studijuoja ir

panaudoja mūsų universitete įgytas žinias, dirbdamas Vokietijoje, Švedijoje ar Anglijoje, gauna keturis penkis kartus didesnį atlyginimą.

Kaip motyvuoti gerą specialistą likti Lietuvoje?

Vyksta atvira konkurencija. Mūsų straipsniai, knygos nėra skirti tik *vietinei rinkai*, jie globalūs. Kodėl mes šią produkciją turime teikti už keturis ar penkis kartus mažesnę kainą? O būtiniausių prekių ir paslaugų kainos pas mus jau nedaug mažesnės nei Vakaruose. Mano dukra Agnė, biomedicinos mokslininkė, Švedijoje apsigynė disertaciją, dabar ten ir dirba. Jos liudijimu, maisto ir drabužių kainos ten beveik tokios pat kaip Vilniuje, o atlyginimas ir socialinė apsauga – gerokai geresni. Kaip Lietuvos mokslo tarybos narys ne kartą sakiau kolegoms: „Jeigu gauname europinius pinigus europinei užduočiai atlikti, tai žmonės turi teisę tuos europinius pinigus ir gauti.“ O argumentai prieš yra šie: „Mes negalime vienos žmonių grupės išskirti iš kitų.“ Nėra politinės valios padaryti taip, kad jei žmogus įrodo, kad gali gauti europinius pinigus ir gauna juos, tai ir atlyginimą mokėti jam reikėtų atitinkamą. Kodėl aš, dirbdamas Lietuvos mokslo taryboje, už valandą gaunu, regis, 16 litų, o advokatas už tą patį laiką – 300 litų? Kodėl tokia socialinė nelygybė?.. Kol Lietuvoje neatsiras politinės valios priimti reikiamus sprendimus, tol mūsų šalis toliau ir smuks.

Skaudu labai, kad susiklosčiusi sistema neleidžia su-laikyti, sudominti moksliniu darbu Lietuvoje gabių jaunų mokslininkų, motyvuoti juos. Kiek turėjau talentingų studentų, kurie galėjo būti mokslo šviesuliais – visi išėjo į verslą arba išvažiavo į užsienį... Verslas nėra taip apribojimas suvaržytas, kaip mokslas. O mūsų politikoje – konformistiniai taikstymaisi. Pietų Amerikoje demokratiniai rinkimai vyksta gerokai seniau nei Lietuvoje. O vis tiek ten – *bananinės respublikos*. Kodėl? Nėra politinės valios ką nors keisti...

Stengiamės ir VGTU plėtoti mokslą, vykdome Europos Sąjungos struktūrinių fondų remiamą projektą „Biokatalizatorių, rekombinantinių baltymų ir ląstelių technologijos“. Ir reikalingos technikos, ir literatūros turime. Teko dirbti mokslinį darbą Kranfildo technologijos institute (Didžioji Britanija, 1990), Miuncheno technikos universitete (Vokietija, 1990), Braunšveigo Biotechnologijos institute (1988, 1989), galiu palyginęs pasakyti, kad VGTU darbo sąlygos niekuo nenusileidžia. Tik ypatumas tas, kad jie geba privilioti jaunus talentus. O kaip mums tai daryti? Paprastai: jei mūsų ūkio ir ekonomikos plėtrai reikia daugiau inžinierių, kuriuos sunkiau parengti, nei kokius sociologus, tai inžinerijos mokslus studijuojantie-

siems reikia skirti didesnes stipendijas. Kodėl negalime skirti tikslinių stipendijų iš ES lėšų mūsų projektams, jei pradedame naują studijų programą ir žinome, kad tam tikrų specialistų po kelerių metų Lietuvai tikrai reikės? Kaip juos pritraukti? Mokėkime studentams ne 100, o 1 000 litų stipendijas. Tada ir studentai mažiau dirbs į šoną, o daugiau laiko skirs studijoms. O kai turėsime gerai paruoštų specialistų, greičiau ir daugiau sulauksime užsienio investicijų naujoms gamykloms, įmonėms kurti. Tada ir mokesčių daugiau bus surenkama į šalies biudžetą. Bet politinio sprendimo – ministerijos palaikymo – nėra. Vokietijoje, pavyzdžiui, universitetai buvo kuriami ne stichiškai, kam nors panorėjus, o tada, kai valstybė (arba žemė – regionas) galėjo skirti, tiksliai paskaičiavusi, kiek tų milijonų reikės universitetams išlaikyti. Pas mus steigiant ar atkuriant universitetus negalvota, iš kur reikės paimti pinigų... Buvau Lietuvos laikinosios mokslo tarybos nariu, kai joje dirbo (1990–1992 metais) ir LR Vyriausybės ministras be portfelio Aleksandras Abišala. Įspėjau kolegas, kad Lietuva neįstengs išlaikyti tiek universitetų, institutų, specialybių ir studentų, todėl reikia daryti esminę reformą. „Negalime to daryti, žmonės mūsų nesupras...“ – sakė A. Abišala. Mes, skirtingai nei reformų ėmusios Latvija ir Estija (ypač pastaroji), nuėjome evoliucionavimo keliu ir dabar murkdomės, nes trūksta politinės valios spręsti problemas.

Kaip Jūs pailsite nuo kamuojančio mokslo ir pedagoginio darbo problemų raizginio? Taip intensyviai dirbant galima „perdegti“...

Dirbti reikia dieną ir naktį. Kol galiu, tol dirbu... Kartais atgaivai į sodą nuvažiuoju pakasti lysvių...

Atleiskite už naivoką klausimą, kurį pasufleravo mūsų dienų tragikomiška viešojo gyvenimo realybė: ar biojutikliai pritaikomi melo detektorių technologijoje?

Ne visai... Tarp kitko, lietuvišką *biojutiklių* terminą sukūriau aš. Melo detektoriaus pagrindas yra fizikiniai jutikliai. Jie neteikia tokios tiesioginės informacijos kaip biojutikliai. Pavyzdžiui, gliukozės biojutiklis buvo sukurtas tam, kad jis iš visų mūsų organizme esančių dešimčių tūkstančių medžiagų teiktų informaciją tik apie gliukozę (svarbu tiriant kraują, kitus biologinius skysčius). O melo detektorių veikla grįsta fizikiniais parametrais (dažniausia odos varžos, pulso dažnio kitimu). Tarkime, jūs kalbate, susijaudinate – išsiskiria daugiau prakaito, varža mažesnė... Bet melo detektoriuje nėra nė vieno daviklio, kuris selektyviai patvirtintų, kad rodmenys tiesiogiai liudija, jog asmuo meluoja. Taip nėra. Tas komp-

leksas yra daugiaparametrinis, todėl jo atsakymas yra labiau tikimybinis.

Štai kodėl kartais viešojoje erdvėje kyla diskusijos ar net teisminiai ginčai dėl jų panaudojimo, patikimumo...

Taip, melo detektorius nepasakys, žmogus „myli“ ar „nemyli“, bet teigs, kad „galbūt jis gali mylėti“. Kyla galimybė interpretuoti duomenis.

Kai studijavote Maskvoje, ar nebuvo minčių, jog ten ir reikėtų tvirtintis kaip mokslininkui, įvertinus kontekstą ir karjeros galimybes?

Akademikas, cheminių reakcijų ir biologinių procesų kinetikos tyrėjas, Maskvos valstybinio M. V. Lomonosovo (Rusija) universiteto Chemijos fakulteto Chemijos kinetikos katedros vedėjo pavaduotojas Nikolajus Emanuelis (1915–1984) siūlė man likti Maskvoje. (Beje, katedrai vadovavo 1956 metų Nobelio premijos laureatas akademikas Nikolajus Semionovas (1896–1986).) Sovietmečiu akademikai buvo ypač reikšmingos figūros, jie vadovaudavo mokslų institucijoms, kuriose dirbdavo net po 4 000 mokslininkų, ir būdavo susiję su karinės pramonės plėtra, atominės bombos kūrimu ir panašiai. Taigi N. Emanuelis klausė: „Ką tu darysi grįžęs į Lietuvą, kur nieko nėra? Gal tau padėti įsidarbinti bent Kaune, Tekstilės institute? Ten planuojama veikla, skirta karo pramonei...“ Atsakiau, kad tai neatitinka mano mokslinių interesų, todėl grįšiu į Vilnių. Buvau – ir esu – Lietuvos patriotas. Nesigailiu, kad nepasilikau. Mano senelis Bronius Zaleskis (1884–1937) buvo savanoris, 1931 metais įvertintas Gedimino III laipsnio ordinu ir Vyčio kryžiumi. Gal todėl ir į užsienį manęs sovietų valdžia ilgai neišleido.

Pirmą kartą į Vakarų Europą išvykau 1987 metais ir jau tada man siūlė tenai pasilikti... Ir 1994 metais siūlė pasilikti – vis tiek sugrįžau.

Gimėte Kretingoje – ar dar liko pas ką nors sugrįžti į šį kraštą?

Ne... Kretingoje mano tėveliai atsidūrė atsitiktinai. Jie 1944 metų gruodžio 18–20 dienomis traukėsi į Vokietiją, bet vokiečių tankai išblaškė pabėgėlių arklius, išvertė vežimus į griovius netoli Kretingos. Tėvai grįžo į Kretingą, o gruodžio 21 dieną gimiau aš... O baigiau Joniškio 1-ąją vidurinę mokyklą (dabar – „Aušros“ gimnazija). Turėjau puikius mokytojus: Vilkicką, Lataitį, Dundulį, Samulionienę, direktorę Šimkuvienę ir kitus.

Simo Bernoto nuotraukos

SA VGTU veidai

KALBĖJIMAS VĖJAMS

Prof. Kęstutis Nastopka, praėjusiais metais gavęs Nacionalinę kultūros ir meno premiją, sako, kad visi žmonės yra semiotikai (reikšmių aiškintojai), tik normalūs žmonės yra slapti semiotikai. Juk visi pagalvojame, ką reiškia mūsų mylimųjų žvilgsniai, paslaptinga vadovo šypsena ar į valdžią atėjusi nauja politinė partija... Gal ir visi normalūs žmonės yra slapti filosofai, ypač, kai kas nors nesiseka?

„Tikrai taip, – sako Filosofijos ir politologijos katedros vedėjas prof. Tomas Kačerauskas. – Mes visi keliamo tuos pačius pamatinius klausimus. Ir slapta, ir ne. Gal tuo ir skiriasi profesionalus filosofas nuo neprofesionalaus, kad pirmasis kelia klausimus viešai, o antrasis slapta, kartais nedrįsdamas apie tai prasitarti net patiems artimiausiems žmonėms. Tuo tarpu profesionalus filosofas apie tai tauškia į kairę ir į dešinę.“

Vienas jaunas, bet jau garsus filosofas teigia, kad šių dienų Lietuvos filosofai pernelyg užsidarę savo bendruomenėje ir mažai komentuoja įvairius visuomenei aktualius klausimus. Jūsų nuomone, tai tiesa?

Ar filosofai mažai ugdo visuomenę? Ką reiškia ugdyti visuomenę? Jei kažkoks filosofas mano, kad jis turi išugdyti visuomenę, vadinasi, jis turi nepamatuotų pretenzijų: jis tiki, kad gali išauklėti kitus, ir dar tiki, kad jis gali būti įdomus tai visuomenei. Manau, nei viena, nei kita filosofo nepuošia. Jei kam nors būtų įdomi filosofo nuomonė vienu ar kitu klausimu, nežinau, ar yra toks filosofas, kuris atsisakytų duoti interviu. Juk jis niekur nesislepia. Vis dėlto tam tikra prasme visi filosofai yra „išvykę“, nusišalinę nuo aktualių socialinių klausimų, jiems daugiau rūpi amžinosios pamatinės problemos.

Aristotelio, Kanto, Nietzsche's šimtmečius filosofus audrinantys kūriniai sukurti, ko gero, ne iš meilės Die-

vui ar gyvenimo grožiui. Atrodo, kad didžiųjų filosofų kūriniai sukurti tam, jog suprastumėme, kad mūsų gyvenimas arba nuostabus, arba beprasmis. Ar tiesa? Apie ką iš esmės, Jūsų nuomone, sukasi visų laikų klasikinė filosofija?

Vienas iš dažniausiai studentų užduodamų klausimų, ar yra šiais laikais kokių nors garsių filosofų? Studentai įsitikinę, kad tokių filosofų šiais laikais nėra. Tada aš jiems ant lentos užrašau XX amžiaus filosofijos klasikus, kurie ne tik pratęsė filosofijos tradicijas, ne tik plėtojo pamatinius filosofijos klausimus, bet ir suteikė naujus impulsus filosofijai – M. Heideggerį, H.-G. Gadamerį, P. Ricœurą, L. Wittgensteiną.

Viena vertus, pamatiniai filosofijos klausimai mažai keičiasi, keliauja iš amžiaus į amžių. Tai klausimai apie gerį, grožį, tiesą, būtį. Kita vertus, visi šie klausimai vis kitoje aplinkoje įgyja kitą pavidalą, kitą kultūrinį rūbą. Todėl keičiantis gyvenamajam fonui kinta tiek patys klausimai, tiek atsakymai į juos. Dabar aktualu, kaip šie klausimai išsilaiko medijų, vizualumo aplinkoje. Žmonės klausia panašiai, kaip klausė Platono ir Aristotelio laikais. Tačiau atsakymai visai kitokie. Kita vertus, kartais atsakymai pateikiami apeliuojant į Aristotelį ar Platoną.

Daug kartų buvo paskelbta filosofijos mirtis, bet po kiekvienos mirties filosofija atgimė, vėl iškėlus tuos pačius pamatinius klausimus naujoje aplinkoje.

Jūs nesijaučiate lyg koks filosofuojantis egzotiškas paukštis techniškajame universitete?

Ir taip, ir ne. Kai atėjau į VGTU prieš devynerius metus, kai kas iš Vilniaus universiteto aplinkos bandė mane atkalbėti, argumentuodami, kad techniškoji aplinka mane suvalgys.

SA

VGTU veidai

„Iš tikrųjų labai dažnai filosofas jaučiasi lyg kalbėtų vėjams. Kitaip sakant, jo auditorija labai nedidelė, ypač Lietuvoje...“

Dabar jau galima pagalvoti, ar mane čia suvalgė. Žinoma, aš jau kitoks, koks buvau prieš devynerius metus. Bet ir pati aplinka pasikeitė, palyginti su tuo, kas buvo prieš devynerius metus. Tada mes neturėjome nei bakalauro studijų programos, nei Kūrybinių industrijų fakulteto, nei žurnalų „Santalka“ („Santalka: filosofija, komunikacija“ ir „Santalka: filologija, edukologija“) bei „Limes: borderland studies“. Nesakau, kad tai mano vieno nuopelnas, bet jei matydavau, kad man kas nors nesiseka, kviesdavausi žmones, kurie daugiau už mane išmano, ir tai prisidėjo prie bendros sėkmės. Aš viliuosi, kad mano buvimas davė naudos tiek techniskajam universitetui, tiek filosofijai. Tikiuosi, nors kiek sujudinau vandenį. Esu įsitikinęs, kad filosofija reikalinga ir techniskajame universitete. Mes šiame universitete galbūt daugiau plėtojame komunikacijos idėjas, bet juk ir pats komunikacijos mokslas nuo filosofijos atsiskyrė labai neseniai, XX a. pirmoje pusėje, o komunikacijos mokslą kūrė žmonės, įgiję filosofinį išsilavinimą. Todėl filosofija – raktas komunikacijos idėjoms atrakinti.

Jūs filosofiją bandote daryti naudinga?

Tam tikra prasme taip, nors filosofija naudinga tiek, kiek ji nenaudinga. Prie šios minties, aš manau, dar ne kartą grįšime.

Baigėte statybos inžinerijos studijas. Kaip pasukote į filosofiją?

Mano inžinerijos studijos iš dalies buvo atsitiktinės, jeigu šiame gyvenime apskritai gali būti kas nors atsitiktinio. Mano tėvas ir vyresnysis brolis – statybos inžinieriai. Ruošiausi studijuoti kitką. Labiausiai mane traukė architektūra, bet taip pat viliojo humanitariniai mokslai, kurie gerai sekėsi ir mokykloje. Paskutiniu momentu buvau atkalbėtas nuo architektūros studijų. Aš, kaip ir mano brolis, pasirinkau miestų statybą tuometiniame VISI. Tai buvo kompromisas, nenorint konfliktuoti su tėvais ir artimaisiais. Kita vertus, jau tada jaučiau, kad mano (kaip ir kiekvieno) kelias – individualus, nors ir rinkausi vadovaudamasis šeimos pirmenybėmis.

Po pirmo kurso, beje, kaip tik tada tarnavau sovietinėje armijoje (ekstremali patirtis dažnai būna posūkiu gyvenime taškas), labai suabejojau pasirinktu keliu. Linkau prie filologijos, būtent germanistikos, kadangi mokiausi vokiečių kalbą vidurinėje mokykloje. Tačiau mano pasiryžimas nebuvo tvirtas, dvejojau, ypač pabendraves su tėvu. Sugrįžęs iš armijos tęsiau studijas, bet visą laiką jaučiau, kad kažko trūksta. Visų pirma neišnaudojama dalis mano gebėjimų, o antra – norisi kažko daugiau, ne

tik sėdėti prie konstruojamų pastatų ar projektuojamo miesto brėžinių. Tapatumo krizė kilo ir po trečio kurso. Visą laiką jaučiau sąžinės graužimą, kad yra nepažintų klodų, kurių niekada ir nepažinsiu studijuodamas miestų statybą. Kai Vilniaus universitete buvo įsteigta nauja specialybė – filosofija, nebedvejojau ir nepaisydamas tėvo atkalbinėjimų žengiau žingsnį. Bandžiau ten stoti, bet nepavyko. Pritrūkau labai nedaug – vieno balo, kuris, prisimenu, nudžiugino mano tėvą. Tada sugrįžau į VGTU tęsti studijų. Tačiau niekada dėl to nepasigailėjau. Tai pamoka man, kad nereikia nukabinti nosies dėl nesėkmių, be to, bet kuri nesėkmė gali tapti sėkmės pradžia. Pabaigęs VGTU (tuometį VTU), tais pačiais metais įstojau į neakivaizdines filosofijos studijas VU, kurias baigiau po septynerių metų ir įgijau magistro laipsnį.

Studijuodamas filosofiją, dvejus metus dirbau statybos aikštelėje statybos meistrui. Tai buvo puiki gyvenimo mokykla. Kaip sakiau kita proga, po šios mokyklos jau niekas nebaisu. Vėliau septynerius metus vadovavau nedidelei didmeninės ir mažmeninės prekybos įmonei. Pabaigęs magistro studijas (studijavau ir dirbau tuo pačiu metu), prof. A. Šliogerio buvau pakviestas į doktorantūrą ir 2002 m. apsigyniau filosofijos daktaro laipsnį. Buvau pakviestas pasilikti ir dėstyti VU. Tuomet galutinai metčiau savo verslą (apsispręsti padėjo ir brolio žūtis – nusprendžiau rinktis tai, kas man buvo svarbiausia): nors pajamos sumažėjo kelis kartus, pasijutau laimingas. Po kelerių metų mane pastebėjo VGTU ir persiviliojo su pasiūlymu užimti Filosofijos ir politologijos katedros vedėjo vietą. Čia sugrįžau dvigubai laimėjęs – ir įgijęs filosofinį išsilavinimą, ir turėdamas daug idėjų, kaip pakeisti, pagerinti esamą situaciją, praplėsti čionykštės akademinės bendruomenės – tiek studentų, tiek dėstytojų, tiek pačios katedros – horizontą. Po truputį kviečiau naujus žmones, gimė naujos programos, nauji mokslo žurnalai ir galiausiai – naujas Kūrybinių industrijų fakultetas. Nesu čia svarbiausias žmogus, bet prie idėjų generavimo, tikiuosi, prisidėjau.

Esate, metaforiškai kalbant, sunkiasvoris filosofas, užsiauginęs labai didelius intelektualinius raumenis. Ar būna, kad norisi būti tik žmogumi? Kad ir tuo iš statybų aikštelės?..

Ar tik filosofuoju, ar dar ir gyvenu? Ar tai prieštarauja viena kitai? Filosofuoju remdamasis ir savo patirtimi, ne vien perskaitytais tekstais. Nelaikau savęs vien filosofuotoju, juk mėgstu sportuoti, mėgstu išvykas, vasaros atostogų metu beveik negyvenu Vilniuje, kitaip sakant, man svarbios visos gyvenimo patirtys. Bet kiekvieną dieną, kur aš bebūčiau, stengiuosi padaryti du dalykus –

padaryti mankštą gryname ore ir parašyti nors pusę puslapio teksto. Nors pusę puslapio. Jei šių dviejų dalykų nepadarau, jaučiuosi lyg maišu trenktas, t. y. praleidęs svarbią gyvenimišką patirtį.

Mano gyvenimas kupinas intrigos, bet bijau, kad aplinkiniams taip neatrodo. Aplinkiniams atrodo, kad esu pats nuobodžiausias tipas...

O pritaikote savo filosofinį išsilavinimą realioje buityje? Įsivaizduokite, pareinate namo, bulvės neskustos, čiaupas varva... Gal Jūs pasitelkiate kokią nors Laodži mintį, kad visa tai praeis?..

Bulvės, žinoma, pačios nenusiskus. Priešingai, maisto gaminimas, vaiko maitinimas gali prisidėti prie kūrybinės veiklos, tai pats tinkamiausias būdas atpalaiduoti smegenų įtampą ir į viską pažiūrėti nauju žvilgsniu. Anot fenomenologų, į reiškinį reikia žvelgti naujai, jį suskliausti. Buitis – suskliautimo priemonė, tai ne tik būdas *perkrauti* smegenis. Kitaip tariant, skutant bulves reikia siekti, kad jos tave nuskustų...

Susidaro įspūdis, kad filosofija nėra labai populiari. Kiek ja domisi Jūsų studentai?

Vienokia publika yra VGTU, kitokia – VU, ypač Filosofijos fakultete (jokiu būdu nesakau, kad mūsų studentai prastesni, tiesiog skirtingi). Net kalbant apie VGTU, jeigu imsime skirtingus fakultetus, pavyzdžiui, Kūrybinių industrijų studentus lyginsime su Mechanikos ar Transporto inžinerijos fakultetų studentais, akivaizdu, kad interesai ir požiūris į filosofiją skiriasi. Nežiūrint to, manau, kad šiuo atveju esminė yra dėstytojo figūra. Tiek, kiek dėstytojas geba sudominti, tiek, kiek jis geba įteigti, tokie ir studentų rezultatai. Akivaizdu, kad filosofija net kūrybinėse industrijose nėra svarbiausias dalykas. VGTU niekada nesiekė ir tikriausiai nesieks turėti atskirą filosofijos krypties programą.

Kuo filosofijos studijos svarbios jaunam žmogui?

Filosofija kaip tam tikras pasaulio pažinimo būdas nepamainomas net ir VGTU terpėje. Mūsų, dėstytojų, pareiga yra atkreipti dėmesį į filosofijos „naudą“. Filosofijos didžiausia nauda, kad ji yra visiškai nenaudinga. Ji apeliuoja į mūsų pasaulėžiūrą, kitaip sakant, į tai, kas tiesiogiai neatneša nei pinigų, nei pelno, bet kas suteikia mums dvasios ramybę, vidinį pasitenkinimą, galų gale – laimę. Juk laimingas (ir turtingas) yra ne tas, kuris daug turi (kaip pamatuoti laimės turėjimą?), bet tas, kuriam užtenka.

Be to, filosofija yra svarbi kaip mokslų katalizatorius. Kaip pavyzdį galima pateikti kūrybines industrijas – pirmieji apie jas kalbėti pradėjo būtent filosofų stovyklos atstovai. Turiu galvoje visų pirma M. Horkheimerį ir T. Adorno, kurie 1947 m. suformulavo kultūrinių industrijų idėją. Filosofija dalyvauja kiekvieno mokslo dinamikoje. Bandydamas apibrėžti savo discipliną, formuluoti metodus, kiekvienas mokslininkas remiasi tam tikra pasaulėžiūra. Tai neišvengiama. Visi mokslininkai plėtoja filosofiją pateikdami savo teorinį pasaulio supratimo modelį.

Nereikia užmiršti ir to, kad filosofija yra visų mokslų motina. Anksčiau ji buvo suprantama kaip mokslų visuma. Jeigu pažvelgsime į istorinę mokslų raidą, kone visi jie anksčiau ar vėliau atsiskyrė nuo filosofijos. Kadaise filosofija apėmė ir matematiką, ir fiziką, ir biologiją, ir sociologiją, ir komunikaciją. Pastarasis mokslas itin jaunas. Bėgant amžiams mokslai pamažėle atsiskyrė nuo filosofijos. Žinoma, gali kilti klausimas, o kas liko pačiai filosofijai, kai tiek daug mokslų atsiskyrė? Liko visos etinių, estetinių ir episteminių bei ontologinių klausimų ratas, pažinimo ir būties teorija. Galima stebėti ir kitą tendenciją – randasi vis naujos filosofijos šakos, kuriose sutelkiamas dėmesys į atskiros mokslo raidą, logiką, metodus, pavyzdžiui, matematikos filosofija, socialinė, politinė, religijos filosofija ir t. t.

Kiekvienas nusprendžia, kiek jam reikalinga filosofija. Vieni renkasi profesionalaus filosofo kelią, kiti apsiriboja tiesiog domėjimusi ja. Profesionalaus filosofo kelias labai dygliuotas – tenka perskaityti krūvas knygų ir parašyti daugybę tekstų.

Kokios pagrindinės šiandien Jūsų filosofinio domėjimosi sritys?

Patyriau tam tikrą evoliuciją. Pradėjau nuo filosofinės poetikos, kuri susijusi su mano grožine kūryba. Vėliau pasukau į fenomenologiją. Tai palyginti nauja filosofijos atšaka, kuriai tik apie šimtas metų. Bet mane domino ne tiek fenomenologijos istorija ar raidos klausimai, kiek galimybė pasitelkti jos instrumentus analizuojant kitus, pavyzdžiui, kūrybos klausimus. Pirmąjį etapą apvainikavo monografija „Filosofinė poetika“ (2006), o antrąjį – knyga „Tikrovė ir kūryba: kultūros fenomenologijos metmenys“ (2008). Pastarojoje nagrinėjau kultūros ir kūrybos klausimus iš fenomenologinės perspektyvos. Kylantys klausimai mane galiausiai atvedė į dabartinį filosofinio domėjimosi lauką – kūrybines industrijas. Šio etapo dar neapvainikavo jokia monografija, bet, tikiuosi, kada nors tai įvyks.

Be to, buvo tam tikras ekskursas – žvilgsnis į mūsų tautos istoriją, būtent iš filosofinės perspektyvos. Šį eta-

pą vainikavo monografija „Individas istorinėje bendrijoje: kultūrinės regionalistikos apmatai“ (2011). Tai mano ilgamečio domėjimosi savo tautos istorija vaisius. Knygoje kėliau klausimą, kiek vienas ar kitas istorinis fenomenas aktualus čia ir dabar, ir atvirkščiai, kaip galima vieną ar kitą istorinį fenomeną interpretuoti iš dabartinės mūsų perspektyvos.

Kokių reakcijų susilaukėte išleidę savo knygas?

Šiuo atveju, panašiai kaip ir kalbant apie moteris, jau geriau neigiamas atsiliepimas, negu jokio. Iš tikrųjų labai dažnai filosofas jaučiasi lyg kalbėtų vėjams. Kitaip sakant, jo auditorija labai nedidelė, ypač Lietuvoje. Norom nenorom turime susitaikyti su situacija, kad mūsų darbus perskaitys kelios dešimtys, o galbūt tik keli žmonės. Atitinkamai tai atsispindi ir tiražuose. Pavyzdžiui, paskutinė mano knyga „Individas istorinėje bendrijoje“ išleista tik 100 egzempliorių tiražu. Kyla klausimas, ar tai nėra apskritai beprasmė veikla, jei ja domisi tiek mažai žmonių? Pats esu kankinamas ir draskomas tokių abejonių ir nežinau, kaip būtų, jei ne ženklai, kad yra šias knygas skaitančiųjų.

Kalbant apie „Tikrovę ir kūrybą“, kurią laikau brandžiausia savo knyga, esu visiškai atsitiktinai sutikęs man nepažįstamų žmonių, kurie teigė ją skaitę ir besidomintys knygoje keliama klausimais. Be to, esu gavęs vieną kitą padėrinantį atsiliepimą el. paštu. Maža to, nemažai tekstų iš „Tikrovės ir kūrybos“ yra pasirodę įvairiomis užsienio kalbomis – rusų, vokiečių, anglų, lenkų, slovakių, ukrainiečių. Jeigu jau užsieniečiai patys prašo tekstų ir juos savo lėšomis ir jėgomis verčia bei spausdina, tai rodo, kad ne veltui dirbta, ne veltui visi tie prie rašomojo stalo prabėgę metai.

Tarp studentų ir ne tik studentų sklando anekdotai apie I. Kanto kalbėjimo stilių. Jūsų „Filosofinė poetika“ irgi parašyta gana sudėtinga kalba. Ar apie filosofiją galima kalbėti paprastai?

I. Kantas – labai geras pavyzdys. Viena vertus, visi jį yra girdėję. Kita vertus, ypač kalbant apie VGTU studentus, mažai kas jį skaitė, jeigu apskritai kas nors skaitė. Viena iš priežasčių – jo sunki ir sudėtinga kalba. Priimu kritiką, kad kai kurie mano tekstai irgi sunkiai paskaitomi. Yra didelis menas sugebėti pasakyti sudėtingus dalykus paprastai. Ne visada tai sugebu. Bet esu sulaukęs ir kitokių vertinimų. Kai parašau kokį mokslinį projektą, kartais ekspertai teigia, kad mano tekstai yra eseistiniai, t. y. nemoksliniai, per lengva ranka parašyti, skirti plačiajai publikai, o ne siauram mokslininkų ratui.

Tad nežinia, kuo tikėti. Matyt, savo širdies balsu. Šis prieštaravimas užprogramuotas filosofijos dvilypėje prigimtyje. Viena vertus, filosofija yra mokslas su specifiniu moksliniu žargonu, kuris tarnauja mokslo demarkacijai, t. y. atribojimui nuo atsitiktinių žmonių, kurie gali suvulgarinti diskursą. Iš kitos pusės, nagrinėdama etinius, estetinius ir pasaulėžiūros klausimus, filosofija yra orientuota į platų žmonių ratą (ne vien į filosofijos istorijos ir problematikos žinovus).

Manau, kad filosofas turėtų laviruoti kažkur per vidurį. Žinoma, filosofija, kaip ir bet kuris kitas mokslas, turi savo terminiją, savo sąvokyną, sąvokų istoriją, terpę ir aplinką, specifinę auditoriją. Vartodamas tam tikras sąvokas filosofas, kaip ir bet kuris kitas mokslininkas, pasižymi savo teritoriją ir dalyvauja mokslinėje komunikacijoje, kuri, patinka mums tai ar ne, atriboja nuo filosofijos kitus žmones, ne mokslininkus. Jei pripažinsime, kad filosofija yra mokslas, neišvengiamai turime pripažinti ir jos teisę į tam tikrą terminiją, uždaramą. Klausimas, tai gerai ar blogai. Žinoma, filosofija – ypatingas mokslas, nes ji susijusi su pasaulėžiūriniais dalykais, kurie aktualūs visiems. Šia prasme filosofija turi būti kuo atviresnė, neturi užsidaryti sunkiai prieinamų sąvokų dramblio kaulo bokšte. Tekstas galėtų turėti kelias prasmes, kaip, pavyzdžiui, Šventasis Raštas. Mano idealas, jeigu tai įmanoma, rašyti tokius tekstus, turinčius kelias prasmes ir klotus, kurie būtų prieinami įvairaus išsilavinimo ir įvairių interesų žmonėms. Bet tai nereiškia, kad orientuojuosi į mases.

Kokia yra Jūsų paties pasaulėžiūra ir kas ją suformavo?

Pasaulėžiūra neatskiriama nuo filosofijos. Kita vertus, pasaulėžiūra yra kiek platesnis dalykas, kadangi apima ir religiją, su gyvenimo būdu susijusius dalykus. Nors filosofinius pagrindus galime įžvelgti visur, bet pasaulėžiūra gali būti tiesiogiai nesusijusi su filosofija kaip mokslu. Pasaulėžiūra, kaip sako pats žodis, tai – pasaulio matymas, žiūrėjimas. Mano pasaulėžiūra išplaukia iš mano filosofinių pažiūrų ir nuostatų. Žvelgiu į pasaulį ir visuomenę kūrybiškai. Kitaip sakant, siekiu, kiek tai įmanoma, surasti ir užsikabinti už iš mano aplinkos – filosofų, akademinės VGTU bendruomenės – išplaukiančių kūrybinių stimulų. Stengiuosi užčiuopti kūrybinius impulsus ir pats formuojuosi veikiamas „socialinių užsąkymų“. Stengiuosi kažką nuveikti ir pakeisti savo aplinką. Svarbi abipusė individo ir bendrijos kūrybinė sąveika. Kiek man pavyksta kažką pakeisti ar išjudinti savo aplinkoje, tiek aš ir atlieku savo funkciją. Žinoma, mano pasaulis, aplinka, kurią įstengiu pakeisti, nėra dideli. Jie

SA

VGTU veidai

„...Filosofas – irgi jaučianti būtybė, kuris į visus reiškinius žvelgia iš savo patirties. Filosofija nėra būdas Dievo žvilgsniu aprėpti tai, kas neaprepiama...”

ne globalūs, o veikiau lokalūs. Bet būtent lokalumai ir sudaro globalumo turinį.

Mačiau Jūsų lentynoje gulinčią A. Maceinos knygą. Kokie Lietuvos filosofai yra Jūsų autoritetai ir kuo jie reikšmingi?

Įdomus dalykas. Viena vertus, atrodo, kad filosofija yra globalus mokslas apie bendriausius dalykus, universalias tiesas. Kita vertus, filosofuodami mes remiamės į savo tautos atstovus ir pirmtakus. Kitaip sakant, apeliuojame į lokalią teritoriją. Pirmiausia kiekvienas filosofas turi pradėti nuo dialogo su savo filosofinio regiono pirmtakais. Nežiūrint į tai, kad kiekvienas filosofas ieško atsakymo į tuos pačius pamatinius klausimus, atsakymai visada susiformuoja tam tikrame kultūros regione, tam tikroje konkrečioje aplinkoje. Tuo ir esame įdomūs tarptautinei filosofų bendrijai, kiek remiamės savo tautinėmis šaknimis, kiek praturtiname globalų filosofinį žodyną ir turinį.

Be jokios abejonės, turiu autoritetų, bet kuo toliau einu savo filosofiniu keliu, tuo mažiau tampa priklausomas nuo kitų mąstytojų. Tai – natūralus procesas. Nesakau, kad kiti filosofai mažiau dalyvauja mano gyvenime. Galbūt net atvirkščiai – į jų raštus esu vis labiau įnikęs. Bet net ir skaitydamas jaučiu, kad esu vis labiau atsiribojęs ir nepriklausomas, nes turiu sukaupęs savo filosofinį bagažą, pasirinkęs savo metodą ir žodyną, o svarbiausia – vadovaujuosi savo filosofinėmis nuostatomis.

Antanas Maceina buvo vienas iš mano pirmųjų autoritetų, kurį iš pradžių dar nekritiškai vertindamas skaičiau ir lavinau savo filosofines žinias. Antrasis turbūt būtų gyvasis klasikas A. Šliogeris, kurio paskaitų klausiausi VU. Tai veikė mane kaip koks narkotikas, vis labiau įtraukdamas į filosofijos liūną. Galima paminėti ir Tomą Sodeiką, Arūną Sverdiolą. Iš išeivijos filosofų – Algį Mickūną ir Alphonso Lingį.

A. Maceina man labai reikšmingas kaip egzistencijos filosofas ir lietuvių kalbos turtintojas, įžvelgęs mūsų kalboje egzistencinius aspektus. A. Šliogeris svarbus ne tiek ir ne tik kaip daktaro disertacijos vadovas, kiek dėl originalaus žodyno, dėl savo talpaus mąstymo, kuriame vos ne kiekvienas gali surasti įvairių sau artimų aspiracijų. Šis įtaigus (tiek sakytiniu, tiek rašytiniu žodžiu) mąstytojas labai „pavojingas“ pradedantiesiems filosofams, nes gali visiškai užgožti siekį tapti nepriklausomu ir ieškoti savo individualaus kelio. T. Sodeika reikšmingas kaip Sokrato įsikūnijimas Lietuvos padangėje – gyvo filosofinio žodžio, filosofinio džiazo, filosofinės improvizacijos virtuozas. Ir aišku, kaip hermeneutinių bei egzistencinių idėjų plėtotojas. A. Sverdiolas man ypač impo-

nuoja savo prioritetais, nes nuolat apeliuoja į Lietuvos kultūrą, mūsų tautos fenomenus nagrinėja pasitelkęs pasaulinę hermeneutikos perspektyvą. Be to, jis kartu su T. Sodeika prisidėjo prie pasaulinės filosofijos atlie-tuvavimo, tiek kaip vertėjai, tiek kaip filosofijos plėto-talai. Su A. Mickūnu susidūriau kiek vėliau, gilindamasis į fenomenologines problemas. Šis mąstytojas, kaip ir T. Sodeika, man imponuoja filosofiniu gyvenimo būdu ir plačiu akiračiu, kuris neapsiriboja vien fenomenolo-giniais tyrimais. A. Mickūnas – nepaprastai universali, enciklopedinė asmenybė. Sunku įvardyti sritį, kuri jo nedomintų. Čia slypi daug pavojų – platus, visa aprė-piantis žvilgsnis dažnai verčia mąstytoją slysti reiškinį paviršiumi. Bet A. Mickūnui pavyksta to išvengti, galbūt dėl jo fenomenologinio angažuotumo. Su A. Lingiu susi-pažinau gana seniai – per pirmąją jo viešnagę Lietuvoje prieš kokius dešimt metų. Filosofo knygas pradėjau skai-tyti gana vėlai, prieš kokius trejetą metų. Buvau labai maloniai nustebintas, šokiruotas A. Lingio originalios mąstysenos. Jį sunku priskirti prie civilizacijos tyrinėtojų siaurąją prasme. Nors A. Lingio knygos turtingos įvairių mums tolimų civilizacijų fenomenų, bet su jais mąstyto-jas pats asmeniškai buvo susidūręs keliaudamas po pa-saulį. A. Lingio knygos reikšmingos originaliu požiūriu į gyvenimą ir pasaulį – visus jo kūrinius kaip raudona gija persmelkia mintis, kad visų pirma mes turime pilnatviš-kai gyventi savo gyvenimą, kupiną įvairių sukrečiančių reginių ir potyrių, ir tik po to – filosofuoti ir mąstyti. Tai atrodo griauanti filosofiją mintis, bet čia iš tiesų slypi gili filosofija.

Kaip manote, kuris kelias tinkamesnis – filosofuoti remiantis kitų mąstytojų idėjomis ar filosofuoti remian-tis savo paties patirtimi? O galbūt reikėtų derinti abu šiuos kelius?

Filosofija kupina įtampos. Ta įtampa kyla iš dviejų šaltinių. Vienas šaltinis yra filosofinės idėjos, t. y. filoso-fijos istorija, kurią mes galime studijuoti iš knygų ir tą neišvengiamai darome pasirinkę profesionalaus filosofo kelią. Kitas filosofijos šaltinis – mūsų potyriai, gyveni-mas, pasaulėžiūra, individualus kelias, kūrybinė patirtis. Kiekvienas filosofas formuojasi veikiamas ne vien filoso-fijos istorijos, bet ir savo socialinės terpės. Nesu tikras, kad šiuos šaltinius reikia derinti. Gal kaip tik atvirkščiai, jie turi išlikti nuolatinėje įtampoje. Įtampa tarp jų išeitų į naudą tiek konkrečiam filosofui, tiek jo aplinkai.

Man pačiam teko keletą metų dėstyti filosofijos isto-riją VU Filologijos fakultete. Kalbant apie filosofijos isto-riją, susiduriame su įvairių idėjų margumynu. Filosofijos istorijos dėstytojai neišvengiamai labiau simpatizuoja

vienoms filosofijos idėjoms ir mažiau akcentuoja kitas, kurias tiesiog perduoda savo studentams ar skaitytojams. Žinoma, kad idėjas mes atsirenkame ir jas plėtojame veikiami savo gyvenimiškos patirties. Profesionali filosofinės refleksijos pradžia yra filosofijos istorijos studijos. Tai neišvengiama. Kita vertus, daugybė stimulų ateina iš mūsų gyvenimiškos patirties, mūsų socialinės aplinkos. Pavyzdžiui, atsidūręs VGTU pradėjau domėtis kitais dalykais nei iki tol – komunikacija, kūrybinių industrijų idėjomis. Tai praturtino mano akiratį ir pasaulėžiūrą, padėjo ieškoti savo individualaus kelio.

Esate nemažai rašęs apie vizualumą. Mąstymo klišė yra tapusi nuomonė, kad vizualiosios kultūros dominavimas skurdina žmogaus vaizduotę (ypač išryškinama knygų ir filmų priešprieša). Kaip pats vertinate vizualumo padėtį kultūroje?

Vizualumo tyrimai išplaukia iš kultūros studijų, nes vizualumas yra labai svarbus kultūros segmentas. Kažkas yra paskaičiavęs, kad vizuali informacija sudaro vos ne 90 proc. visos mūsų jūslėmis gaunamos informacijos. Kitaip tariant, akis yra dominuojanti jūslė. Taigi vizualumas neišvengiamai yra dominuojanti kultūros, ypač šiuolaikinės kultūros, lytis. Tačiau tam tikra prasme vizualumo dominavimas šiuolaikinėje kultūroje yra mitas, nes jis dominavo visada.

Pavyzdys iš filosofijos istorijos: šv. Augustinas vienoje savo knygų yra pastebėjęs, mes juk sakome „žiūrėk, kaip skanu“, „žiūrėk, kaip tylu“, „žiūrėk, kaip šurkštu“ ir pan., apeliuodami į visai kitą jūslę. Bet niekada nesakome „girdi, kaip skanu“. Tai rodo, kad jau vėlyvojoje antikoje vizualumas, ko gero, užėmė dominuojančią padėtį.

Naujosios medijos, kurios neišvengiamai įtarpina mūsų santykį su pasauliu ir pratęsia mūsų jusles, yra orientuotos pirmiausia į mūsų regą. Akies tęsiniams, kaip sako M. McLuhanas, skiriama ypač daug dėmesio. Juk, išskyrus radiją, naujosios medijos – televizija, internetas – tarnauja kaip akies ir vaizduotės tęsiniai. Visai neatsitiktinai technologijų išradėjai pirmiausia ir orientuojasi į regos tęsinius, tikėdamiesi atitikti visuomenės ir kultūros poreikį. Šiuolaikiniame pasaulyje akies tęsiniai tiesiog padvigubino ar patrigubino vizualumo dominavimą. Taigi susiduriame su vizualumo dauginimo efektu.

Savo straipsniuose apie vizualumą norėjau atkreipti dėmesį į tai, kad vizualumą sudaro ne tik tai, ką mes matome, bet ir ką vaizduojame, t. y. ne tik realūs vaizdai, bet ir vaizduotės produktai. Juk pasaulėžiūra irgi turi tam tikrą vizualinį aspektą. Vis dėlto pasaulio kaip visumos mes nematome ir negalime pamatyti. Pasaulį mes įsivaizduojame. Kaip rutulį ar kaip plokštumą – įvairiais

amžiais jo vaizdijimas keitėsi. Turiu omeny ne tik materialų pasaulį kaip visumą, bet ir mūsų kultūrinės ir socialinės aplinkos supratimą. Kai kas gal paklaustų, o kam reikia tą visumą pamatyti? Kam tos metafizinės užmačios? Gal užtenka matyti detales, gal reikia atsisakyti pretenzijų žiūrėti proto ar sielos akimis ir apsiriboti tik kūno akimis? Tokiems kritikams atsakyčiau labai hermeneutiškai – kiekvieną detalę matome visumos kontekste. Norėdami pamatyti detalę, kad ir stalą ar tušinuką, turime ją įdėti į tam tikrą aplinką.

Psichologai yra nustatę, kad tas pats daiktas vienoje aplinkoje atrodo didesnis, o kitoje, pavyzdžiui, tamsesniame fone, – mažesnis. Net ir kūno akimis kiekvieną detalę matome vadovaudamiesi savo pasaulio vaizdu, kurį susidarome iš tam tikrų detalių. Kitaip tariant, pasaulio vaizdas (matomas sielos akimis) tarnauja kaip fonas, kuriame matome daiktą kūno akimis.

Viską suprantame ir matome judėdami hermeneutiniu ratu – detalę visada dedame į visumą, o visumos vaizdą susidarome iš detalių. Tai vyksta nuolat – ir skaitant knygą, ir žiūrint filmą. Epizodo prasmę tinkamai suvokiame tik peržiūrėję visą filmą, ir atvirkščiai, filmo įspūdis susidaro iš peržiūrėtų epizodų sekos.

Nesu iš tų, kurie mano, kad filmas mus atbukina arba apriboja vaizduotę, o literatūra būtinai ją sužadina. Turime geros literatūros, kuri sužadina vaizduotę, ir lygiai taip pat turime gerų filmų, kurių visuma mūsų vaizduotę praturtina. Ir atvirkščiai, turime prastos literatūros, knygų, kurių geriau neskaityti, bei daugybę prastų filmų. Be to, vaizduotės sužadinimas – tik vienas iš gero meno kūrinių kriterijų. Jis nėra vienintelis.

Mano manymu, filmas turi gerokai daugiau galimybių būti geru meno kūriniu negu literatūra vien dėl to, kad tai yra sinkretinis menas. Jis apima ne tik žodinę kūrybą, dialogus, bet ir muziką, vaizdus, atmosferą, režisieriaus pasaulėžiūrą. Vykę filmai netgi labiau sužadina vaizduotę negu literatūra. Kitas klausimas, kiek režisierius ir kiti filmo statytojai išnaudoja šį šansą.

Studijavote pas garsųjį filosofą Arvydą Šliogerį. Jūsų ir prof. A. Šliogerio kelias į filosofiją turi daug sąsajų, jų yra ir Jūsų pasaulėžiūroje...

Arvydas Šliogeris labai pavojingas. Žinoma, gerąją prasmę. Pavojingas savo įtaiga. Jis padarė didžiulę įtaką man.

Kita vertus, atėjo laikas, kai mūsų keliai privalėjo išsiskirti, kai turėjau atsiplėšti nuo mokytojo traukos, nuo jo gravitacijos. Aš turėjau eiti savo keliu. Kitaip iškiltų tapatumo klausimas.

Jam esu labai už daug dėkingas.

Cituoju Jūsų mokytoją filosofą Arvydą Šliogerį: „Jei-gu dabar man reikėtų rinktis, aš pasirinkčiau ne Aristotelio „Kategorijas“, o savo senelio skiedryną Alksniupiuose.“ Ar būna dienų, kai Jūs suabejojate filosofijos ir savo darbų reikalingumu?

Suprantama, kad būna. Tik klausimas, kada ir kodėl (Red. – juokiasi)?.. Jo mintis apie skiedryną giliai filosofinė. Jis supriešina knyginę patirtį ir giminytės, namų pojūtį. Išties senelio skiedrynas gali būti ne mažiau filosofiškas nei Aristotelio logikos traktatas „Kategorijos“.

Jums asmeniškai geriau patirti gyvenimą kad ir ant to skiedryno ar filosofuoti apie jo reiškinius?

Ar galima filosofuoti nepatyrus? Filosofas – irgi jaučianti būtybė, kuris į visus reiškinius žvelgia iš savo patirties. Juk iš pojūčių ir kyla esminiai filosofiniai klausimai ir atsakymai. Filosofija nėra būdas Dievo žvilgsniu aprėpti tai, kas neaprepiama.

Jūsų mokytojas Arvydas Šliogeris daug kalba apie technologinį terorą ir Ekraną, kaip žmogaus identiteto naikintoją. Jūs, jo mokinys, dirbate su kūrybinių industrijų studentais, kurių darbo esmė dažniausiai yra efektyvus reginys, tinkama linkme veikiantis adresatą. Ko mokote savo studentus? Ar esate įsitikinęs, kad Jūsų studentai gebės atskirti viena nuo kito?

Filosofijai reikia tam tikros idėjų aplinkos. Kūrybinių industrijų programa buvo puiki galimybė išplėtoti kai kurias mintis, susijusias su šiuolaikinėmis aktualijomis, su medijomis, su technologijų invazija, su Ekranu. Šie aspektai turi ir neigiamas, ir teigiamas puses. Medijos – didžiausias pavojus tapatumui, kita vertus, juk mes savo tapatumą išbandome medijoje. Jei mums pavyksta atsispirti, mūsų tapatumas laimi. Taip pat geras pavyzdys ir mūsų studentai: studentai stoja į šią specialybę su mintimi įsiliesti į medijų kultūrą, tam, kad patenkintų savo tapatumo geismą. Jie gali tapti varžteliais ir sraigteliais medijų kultūroje. Kita vertus, veikiami medijų kultūros ir jai atsispyrę, jie gali save sukurti kaip asmenybes, veikiančias šią kultūrą. Norėdami turėti tobulą tapatumo štapavimo mašiną, žmonės ir sukūrė Ekraną. Juk Ekranas – priemonė formuoti savo tapatumą.

Ar Jūs mokote savo studentus, kaip atskirti, kas Ekrane yra bloga, kas yra gera?

Mes mokome kritinio mąstymo, kritinio požiūrio į aplinką, įskaitant ir į medijas.

Jūsų nuomone, kokius filosofinius tekstus turi būti skaitęs kiekvienas išsilavinęs žmogus, kad ir aukštosios mokyklos studentas, būsimasis inžinierius?

Studentai irgi panašiai klausia. Kaip minėjau, klausia, kokie garsiausi pasaulio filosofai ir jų veikalai. Tada jiems ant lentos užrašau apie penkiolika kūrinių. Jei bent keli absolventai per visą gyvenimą perskaitys kai kuriuos iš tų kūrinių, tai mūsų tikslas bus pasiektas. Mano paskaitų tikslas – sudominti, o ne versti skaityti kalnus knygų. Knygas reikia mokytis skaityti lėtai, su pasimėgavimu: tinkamas skaitymas – taip pat gyvenimiška patirtis.

Vis dėlto kūrybinių industrijų studentus verčiame perskaityti nors tris kūrinius – Platono „Valstybę“, L. Wittgensteino „Filosofinius tyrinėjimus“ ir M. Horkheimerio bei M. Adorno „Kūrybines industrijas“.

Kas gi tas geriausių pasaulinio lygmens filosofinių veikalų penkioliktukas?

Platono „Valstybę“ (ar „Faidras“), Aristotelio „Metafizika“ (ar „Nikomacho etika“), Tomo Akviniečio „Teologijos suma“, R. Descartes'o „Metafiziniai apmąstymai“, D. Hume'o „Traktatas apie žmogaus prigimtį“ (ar „Žmogaus proto tyrinėjimas“), S. Kierkegaardo „Baimė ir drebėjimas“, G. W. F. Hegelio „Dvasios fenomenologija“, I. Kanto „Grynojo proto kritika“ (ar „Praktinio proto kritika“), K. Marxo „Kapitalas“ (prisipažįstu, kad jo pats dar nesu skaitęs, bet jo poveikis – milžiniškas), Z. Freudo „Psichoanalizės paskaitos“, E. Husserlio „Grynosios fenomenologijos idėjos“ (ar „Kartezijietiškos meditacijos“), M. Heideggerio „Būtis ir laikas“ (ar „Pakeiliui į kalbą“), L. Wittgensteino „Filosofiniai tyrinėjimai“ (ar „Tractatus logico-philosophicus“), H. G. Gadamerio „Tiesa ir metodas“ ir P. Ricœuro „Gyvoji metafora“. Kaip matome, beveik pusė jų parašyti XX a., t. y. šiuolaikinių filosofų. Žinoma, šį sąrašą galima pildyti ar keisti pagal filosofinius interesus.

O ar dar sulauksime naujų Jūsų knygų?

Taip, turiu sumanymų dar bent penkioms knygoms. Bijau vieno: neužteks joms laiko. Tačiau laikas yra kaip tik tai, kas atrenka ir subrandina mūsų kūrybą. Tai galioja ir jau parašytoms knygoms: laikas negailestingai vienas jų iškels, kitas išstums į mąstymo pakraštį.

Kalbėjosi Edita Jučiūtė ir Tomas Taškauskas

Simo Bernoto nuotraukos

„...Mano gyvenimas kupinas intrigos, bet bijau, kad aplinkiniams taip neatrodo. Aplinkiniams atrodo, kad esu pats nuobodžiausias tipas...”

KŪRYBAI ĮKVEPIA PATIS GYVENIMAS

Architektūroje, panašiai kaip ir gyvenime, vieni projektai realizuojami, kiti gula į stalčius. Kai kuriems pasiseka sulaukti išskirtinio visuomenės ar kolegų dėmesio. VGTU absolventas architektas Rolandas Palekas prisipažįsta išgyvenantis dėl kiekvieno savo kūrinio. Tačiau, architekto teigimu, nėra labiau ar mažiau svarbių objektų.

Kristina Buidovaitė

Jūs pasirinkote architekto kelią. Vienaame interviu prisiminėte Jums brangų žmogų, kuris pirmasis įžvelgė Jūsų – architekto – gyslelę.

Matyt, kaip ir visi vaikai, turėjau skirtingus svajonių etapus. Ankstyvesnėje vaikystėje viena iš mano svajonių buvo tapti jūrininku. Jūrininko profesija tuomet man siejosi su romantika, kelionėmis, vandeniu. Manyje to „jūrininko“ iš tiesų yra.

Taip pat visą laiką glūdėjo noras piešti. Patekus į klasę, kurioje buvo sustiprinta matematika, mokytojas, prireikus lentoje nupiešti ar sukirsti trimates figūras, visuomet kviesdavo mane, nes man tai gerai sekėsi.

Mėgau modeliuoti lėktuvus, kosminius laivus. Močiutė, mamos mama, gerai mane pažinodama, pirmoji

ištarė tą žodį „architektūra“. Tuomet nelabai įsivaizdavau, kas yra toji „architektūra“, tą suprasti pradėjau tik studijuodamas trečiame kurse. Manau, kad visiems panašiai atsitinka.

Jauni žmonės neretai pasirenka specialybę ir paskui po mėnesio supranta, kad pateko ne ten, nes renkasi paskatinti tėvų ar dėl kitų priežasčių. Jie negali žinoti, kas jų laukia. Labai natūralu, kad žmogus persigalvoja, keičia specialybę ar po kiek laiko supranta, jog atsidūrė ne savo rogėse, todėl bando dirbti kitą darbą, tą, kurį žino galįs dirbti, kuris jam teikia džiaugsmą. Po pirmųjų pabandymų sudalyvauti nedideliuose studentiškuose konkursuose ir įveikus savo kolegas, sulaukus vyresnių studentų ir dėstytojų pagyrimų, supratau, kad pasirinkau teisingą kelią.

Ar ilgai ir nuosekliai teko ruoštis studijoms?

Be abejo. 1981 metais įstojau į VISI. Architektūros fakultetas tuomet buvo Saulėtekys. Žinoma, ruoštis reikėjo, nors konkursas nebuvo labai didelis.

Ruošiausi ne tik vasarą prieš stojimus. Dvejus metus kas antrą šeštadienio naktį sėsdavau į autobusą ir iš Tauragės važiuodavau į Vilnių. Anksti rytą būdavau stotyje. Pro Aušros Vartus brėkštant ateidavau į Vilniaus inžinerinio statybos instituto Dailės katedrą, kuriai tuo metu vadovavo Alfonsas Janulis – tikrai talentingas menininkas ir pedagogas.

Esu gimęs Žemaitijoje, Kėdarnos miestelyje. Tačiau tėvai gavo paskyrimą dirbti Tauragėje – ten ir augau, ir baigiau mokyklą.

Jaučiausi esąs pakankamai atviras, bendraujantis žmogus, todėl atvykus studijuoti į Vilnių problemų nekilė. Greitai sutikau draugų, bendraminčių. Gal prisidėjo ir tai, kad paruošiamieji kursai suvedė su daugeliu būsimųjų grupės draugų. Jau pažinojau Vilnių – tėtis dažnai tarnybiniais reikalais čia važiuodavo ir mane pasiimdavo drauge.

Mano mama taip pat baigusi universitetą sostinėje. Šis miestas yra jos svajonė. Tam tikra prasme ji išsipildė per mane.

Nors kitose šalyse esu praleidęs nemažai laiko, bet Vilnius, mano akimis, turi kažką ypatingą, jis išsiskiria iš kitų, jame yra kažkas tokio, kas sunkiai nusakoma, kas mane traukia. Aš čia gerai jaučiausi.

Nors esu ne Vilniuje gimęs, bet čia gimė mano vaikai. Tad nors mano paties šaknų čia maža, bet mane labai žavi skirtingų kultūrų atspindžiai, jų netikėti susipynimai. Aš tai vadinčiau pakankamai liberalia ir demokratiška aura. Tokią turi didieji pasaulio uostamiesčiai, kuriais žaviuosi. Čia maišosi skirtingi žmonės.

Kas labiausiai įsiminė studijų metais?

Pirmiausia – šventės. Prisiminimuose išliko keistas ir įdomus santykis tarp intensyvaus kūrybinio darbo ir švenčių. Jos buvo ryškios. Architektų dienos mažai kuo nusileido Fizikų dienoms. Gatvėmis nusidriekdavo eisenos, o fakultetas tapdavo šventiška erdve. Kita studentų šventė, kuri tęsiasi iki šiol, – „Sikonas“.

Prisimenu ir ištisai trunkantį projektavimą. Tu tarsi šventi, tačiau kartu skubi konsultuotis, susitikti su dėstytojais. Prieš akis – Arnas Dineika, Vytautas Dičius. Gal dėl to, kad su jais teko daugiausia konsultuotis. Prieš peržiūras, būdavo, užsidarai ir dirbi fakultete, braižai, stebi, ką daro kiti, tariasi, diskutuoja. Kas kartą žingsnis po žingsnio bandai suprasti, kas tu esi, ką veiki ir kokie

tavo tikslai. Savotiška savianalizė ir gairių tolesnei veiklai sudėliojimas.

Jūs buvote vienas iš A. Dineikos mokinių, kurie įkūrė jo vardo stipendiją?

Sikonininkų karta subrendo tam tikram altruizmui. Ateina laikas, kai supranti, kad turi duoti. Nors daug atiduodame dėstydami, tačiau norėjome save ir kita prasme realizuoti. A. Dineika buvo tas žmogus, kurio vertybėmis, pirmiausia ne architektūrinėmis, bet žmogiškosiomis, galima remtis ir džiaugtis – jo tolerancija, sugebėjimu išklaudyti, nuoširdžiu dėmesiu kitam žmogui.

Labai dažnai vaidiname, kad kito klausomės ir girime, tačiau dažniausiai net vaidinti nesivarginame. O A. Dineika galėdavo sekmadienį atvažiuoti į ištisinį projektavimą, nes jautė pareigą. Jis nuoširdžiai girdėjo kitus žmones. Jis, kaip žmogus, asmenybė, kažkokiu ypatingu būdu sugebėjo architektūros klausimus mistifikuoti, pakelti į nekasdienišką lygmenį. Bet, matyt, jį kiekvienas prisimintų skirtingai.

Kokiomis vertybėmis dėstytojo darbe Jūs vadovaujatės?

Vadovaujuosi savosiomis vertybėmis, bet jos nėra labai nutolusios nei nuo A. Dineikos, nei nuo Vytauto Dičiaus. Jį taip pat laikyčiau savo mokytoju. Su juo teko intensyviau bendrauti, ypač vyresniuose kursuose. Jis man padarė kitokią įtaką. Vertybiniu požiūriu irgi buvo labai svarbus.

Jūs esate iš tų architektų, kurie aktyviai dalyvauja konkursuose?

Būtinai. Kiek įmanoma, „Paleko ARCH studija“ dalyvauja konkursuose. Jų anksčiau buvo organizuojama gerokai mažiau, paskutiniu metu konkursų daugėja.

Jie labai įvairūs, atsivėrė užsienio konkursų rinka. Viena vertus, konkursuose tu išbandai save, neleidai sau apsnūsti, esi priverstas įjungti savo mąstymą, patirtį. Konkursas yra koncentruotas, reikalauja aiškos stiprios idėjos. Tai atitinka mano kaip žmogaus prigimtį, nes esu maksimalistas. Aš noriu ir galiu nevynioti dalykų į vatą, o pasakyti konkrečiai. Gal kartais esu net per tiesmukas. Bet ir konkursuose pageidaujama raiškumo, patetiško. Grynios, aiškos, tvirtos idėjos. Tas pats V. Dičius yra pasakęs, kad architektui dalyvauti konkurse yra panašiai kaip pianistui *prasigroti*. Jis turėjo omenyje mąstymą, kūrybinę intuiciją. V. Dičiaus teigimu, kartą metuose bū-

*„Litexpo“ parodų rūmų paviljonas –
vienas žinomiausių architekto R. Pale-
ko darbų.*

*Moderniausiame Baltijos šalyse
parodų paviljone „Litexpo“ kasmet
vyksta keliolika parodų, keli šimtai
konferencijų, seminarų*

SA

Absolventai

Biurų pastatas „Victoria“ – vienas išraiškingiausių naujųjų sostinės biurų pastatų ir pagrindinis visos verslo teritorijos akcentas

„Paleko ARCH studijos“ komanda, projektuodama didelį visuomeninį objektą ar daugiabutį ir individualųjį namą, įdeda vienodai širdies

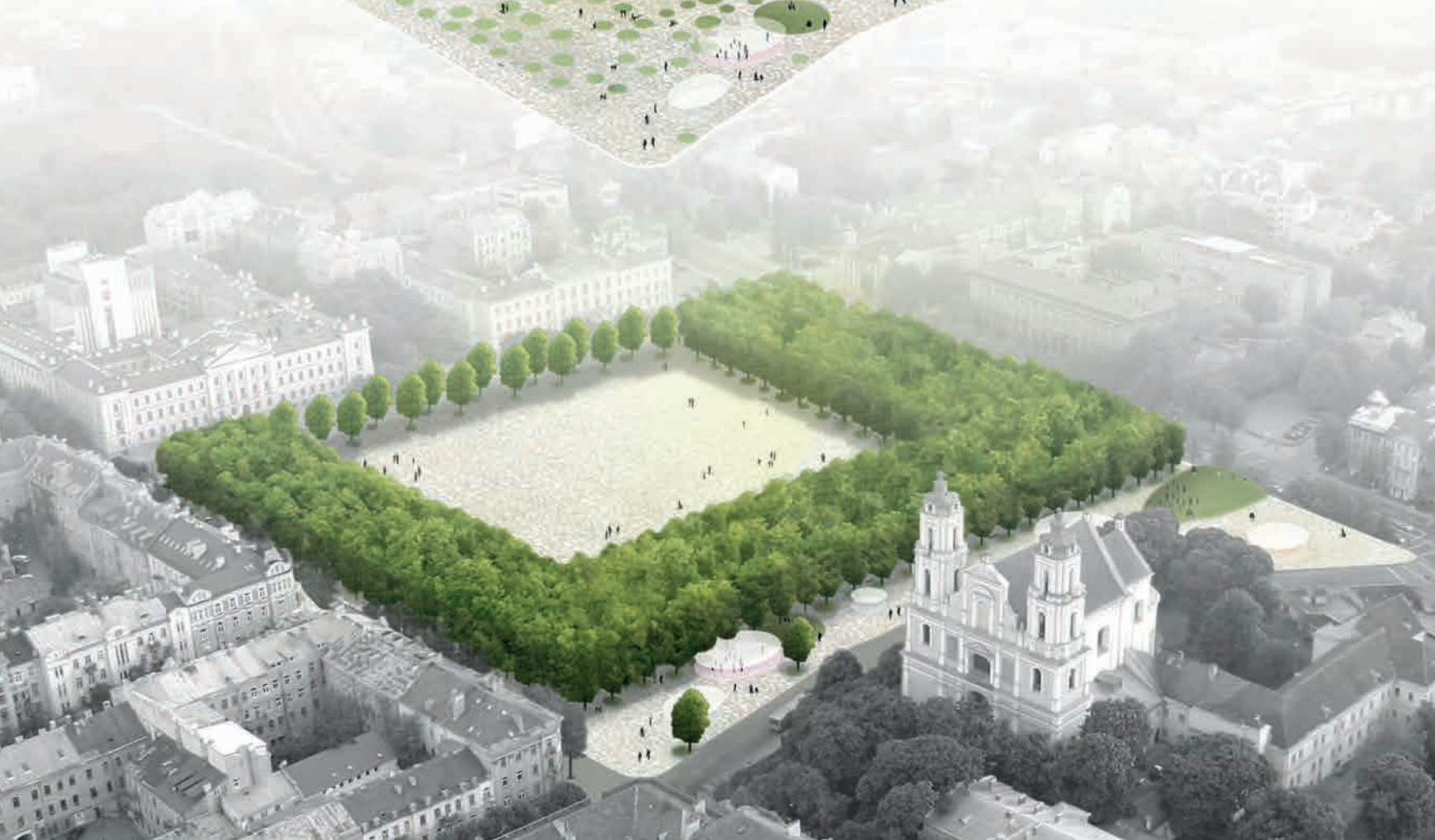
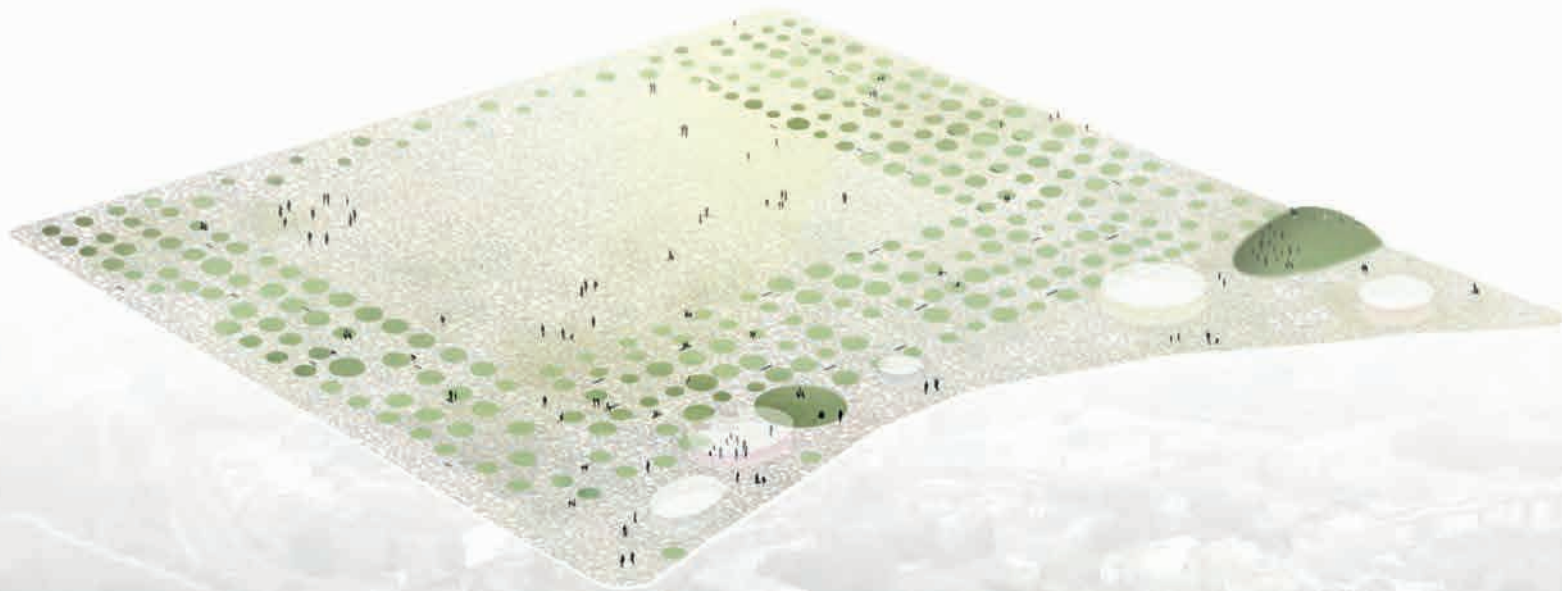
Mokslinės komunikacijos ir informacijos centras (MKIC) tapo Saulėtekio technologijų slėnio pradžios simboliu. „Paleko ARCH studijos“ suprojektuotas MKIC pastatas išsiskiria ekspresyviomis formomis

*Lukiškių aikštės sutvarkymo idėjos
konkurse geriausiu pripažintas
„Paleko ARCH studijos“ projektas
„Ramybė“*

Kūrybos pradžia, anot Rolando Paleko, yra esminių, koncepcinių atradimų laikas, vertingiausia proceso dalis, neatsiejama nuo diskusijų, pokalbių, ieškojimų komandoje. „Paleko ARCH studijos“ vadovas architektas Rolandas Palekas (antras iš kairės), architektai Bartas Puzonas (pirmas iš kairės), Alma Palekienė, Petras Išora

SA

Abolventai

tinai reikia sudalyvauti architektūriniame konkurse. Pastaruoju metu tą daryti tenka kur kas dažniau. Šiuo metu tai tampa net nebe *žaidimu* po darbo, bet duonos pelnymosi įrankiu. Beveik visi nors kiek didesni užsakymai vyksta konkursų būdu – juos organizuoja ir Architektų sąjunga, ir užsakovai.

Užsienio konkursai – dar kitokia patirtis?

Sėkmingiausias, tačiau ypač sudėtingas mūsų darbas buvo Stokholmo bibliotekos projektas. Dalyvių skaičiumi tai buvo didžiausias konkursas pasaulyje. Jis sulaukė daugiau nei tūkstančio dalyvių. Mūsų architektų biuras, kartu su architektais iš Suomijos, dalijosi trečiąją vietą, antroji nebuvo skirta.

Dalyvavome nacionalinės ir universiteto bibliotekos NUK II Liublianoje architektūriniame konkurse. Mus pasiekė komisijos ataskaita, kurioje teigiama, kad patekome į paskutinį atrankos etapą, t. y. tarp dvidešimties geriausiųjų iš dviejų šimtų dalyvių.

Kasdieniam Jūsų darbe įvertinimas konkursuose turi kažkokią reikšmę? Ar užsakovams svarbesnis vardas, žinomumas?

Žinote, jaučiu, kad per mūsų „Paleko ARCH studijos“ veiklos dešimtmetį tie, kas domisi architektūra, nori architektūrinių minčių ar idėjų, žino mus. Bet kaip renkasi užsakovai? Turbūt pasižiūri internete, veikia rekomendacijos, gandai, nuogirdos, kas stipresni tam tikroje srityje, veikia, kaip esi pristatomas. Matyt, čia daug subjektyvumo.

Paskutinis Jūsų projektas – Vilniaus universiteto Mokslinės komunikacijos ir informacijos centras.

Čia buvo ilgas darbas. Projektas pradėtas pakankamai seniai, vykdytas keliais etapais. Jo statyba vyko gana sklandžiai. Šiuo metu instaliuojama įranga, baldai. Šis objektas yra vienas pačių didžiausių.

Teko skaityti, kad jis kai kuriems asocijuojasi su Zahos Hadid projektuotu Guggenheimo muziejumi...

Zaha Hadid yra suprojektavusi daugybę statinių. Kaip architektūrinės išraiškos instrumentą ji naudoja ekspresyvias formas. Tai nėra mano mėgstamiausia architektė, ko gero, net ne dešimtuokė. Žinoma, formas ji valdo meistriškai, yra padariusi įtaką jaunesnei architektų kartai, tačiau manęs nežavi tai, kad ji, regis, fetišuoja savo kažkada atrastus principus. Todėl jos dar-

bai supanašėja. Kas sieja MKIC architektūrą su Zahos Hadid projektais? Turbūt tik tai, kad tiek jos pastatams, tiek šiam mūsų pastatui būdingos ekspresyvios formos. Daugiau nieko. Čia kaip muzikoje: kai pasirenkamas tas pats instrumentas, išgaunamas garsas skamba panašiai, nors kūrinys ir skirtingas.

Bibliotekos projektas buvo įvertintas – apdovanotas „1/5 metro“ skulptūrele. Ar šis apdovanojimas Jums svarbus? Jis, kiek žinau, ne pirmasis.

Žinoma, svarbus. Didžiausia renginio „Žvilgsnis į save“ ir jo didžiojo prizo vertė yra ta, kad tave vertina autoritetingi užsienio profesionalai. Ir tik jie. Šis renginys vyksta kas dvejus metus, pasižymi dalyviu gausa ir šiuo metu yra, ko gero, prestižiškiausias architektūros apdovanojimas Lietuvoje. Be to, šis apdovanojimas mums pirmas už realizuotą objektą, anksčiau tokį esame gavę už projektą.

Ar Jūsų komanda, projektuodama tiek didelį visuomeninį objektą, tiek daugiabutį ar individualų namą, įdeda vienodai širdies, skiria laiko ir dėmesio?

Geras klausimas. Iš tiesų vienodai. Panašiai būtų galima palyginti ne tik pastatų dydį, bet ir vietą, kur projektuoji. Tarkime, Vilniaus centre arba Kazachstane, kur tavo darbą pamatys retas pažįstamas.

Tarsi Vilnius mylimesnis, žinomesnis, atsakomybės daugiau ir darbą turi padaryti geriau nei ten. Nepriklausomai nuo vietos, nuo to, didelis ar mažas objektas, kur nors nuošaliai ar miesto centre, save gerbiantis architektas pirmiausia privalo siekti maksimumo, negali atsipalaiduoti. Tik atrodo, kad darbų daug, bet kai pasižiūri – ant vienos rankos pirštų gali suskaičiuoti objektus, dėl kurių nesi nusivylęs ir kurie, gali tikėtis, turi išliekamąją vertę.

Negali sau leisti darbo daryti atmetinai. Česlovas Milošas yra pasakęs, kad jei esi kūrėjas, norėdamas pasiekti rezultatą, turi taip susikoncentruoti, panirti ir atsiduoti darbui, siekdamas to rezultato, kad tokio atsidavimo įsivaizduoti negali net patys mylimiausi žmonės. Gal dėl to menininkai kartais turi problemų šeimose. Šalia reikia ypatingo žmogaus, kuris galėtų tave suprasti.

Esate sakęs, kad Jums architektūra yra pats gyvenimas. Jūs esate iš tų kūrėjų, kurie išgyvena dėl kiekvieno savo kūrinio?

Kuo labiau suvokiu, kad galėjau padaryti kažką kitaip, tuo vis labiau išgyvenu. Kuo daugiau lieka mano

supratimu galėjusių būti geresnių dalykų, kai pastatas jau pastatytas, tuo blogiau jaučiuosi. Kad tokių visai ne liktų, taip nėra.

Bet tas jausmas labai vargina...

Koks nors kitas darbas užima prieš tai buvusiojo vietą. Prisimenu tą pačią biblioteką. Šiam projektui atidaviau labai daug energijos, suprantu, kad esu netobulas, daug ko nežinau, bet savo supratimo ribose pabandžiau padaryti maksimaliai. Ir vis tiek liko vietų, kurias dabar daryčiau kitaip. Yra iki galo neišjaustų dalykų.

Kad kiekvieną detalę realizuotum tinkamai, reikia kas kartą atsakant į klausimus, priimant sprendimus, atlikti nedidelį tyrimą, išanalizuoti ir tik tada gali tikėtis rasti tinkamiausią tai vietai atsakymą. Kai tavo užlieja klausimų lavina ir į juos reikia greitai atsakyti, nelieta laiko tirti. Bet tai, ko gero, liečia detales, o ne koncepciją.

O kaip analizuojama – skaitant, ieškant, stebint?

Įsivaizduojant trimačiu formatu. Svarbu nepatingėti objekto susimodeliuoti trimačiu formatu – tai gali būti maketas, piešinys.

Kartą esate minėjęs, kad Jums mieliausia pati kūrybos pradžia...

Pradžia yra tai, ką aš vadinu svajone. Architektūra iš esmės yra pozityvus veiksmas, todėl ir būsimo statinio vizija – kai jau viską matai, tačiau dar nežinai kaip tai padarysi – negali būti ne miela. Kiekvieno projekto pradžia – tai esminių koncepcinių atradimų laikas. Mano supratimu, tai vertingiausias proceso dalis, nes tik čia iš esmės užkoduojama pastato ar miesto dalies sėkmė arba nesėkmė daugeliui metų į priekį...

Jei procesas tęsiasi – kuo toliau, tuo labiau įsijungia išmatuojamumas, įvairūs kompromisai, tenka taikytis prie normų ir taisyklių, o taisyklės iš prigimties yra laikinos ir netobulos. Tuomet svarbiausia išsaugoti projekto idėją.

Ką sudėtingiau projektuoti – individualų namą ar visuomeninį pastatą?

Ko gero, individualų namą. Todėl, kad individualaus namo projektavimo procese daugiau subjektyvumo: čia dalyvauja ne vien tik architektas, bet ir užsakovo šeima. Dažnai šeima bando projektuoti už architektą. Tuomet reikia daug kantrybės ir diplomatijos.

Apskritai Lietuvos visuomenėje – turiu galvoje ir architektus, ir užsakovus – vis dar ryškus visažiniškumo (puikybės) sindromas, todėl ir architekto bei užsakovo diskusijos vis dar dažniau trukdo procesui, negu jį generuoja.

Kodėl Jums svarbi visuomeninė veikla?

Todėl, kad manau esąs ir noriu likti piliečiu. Apskritai tikiu, kad bet kurioje srityje varomoji jėga yra asmenybė. O kas ta asmenybė? Tai nenurimstantis, skirtingais dalykais besidomintis žmogus, kurio viena iš savybių yra jo pilietiškumas.

Projektuodamas bet kokį objektą architektas galvoja apie žmogų?

Architektūroje yra skirtingų teorijų. Apie žmogų, ko gero, galvoju, tačiau netiesiogiai.

Manau, kad pas mus per daug dominavimo. Todėl mūsų miestai balansuoja ant beskonybės ribos. Kiekvienas, kuris ką nors daro, nesvarbu, ar stato namą, ar kabina iškabą, nori išsiskirti. Tas dominavimo virusas daro savo.

Aš esu linkęs vadovautis natūraliais principais, o gamtoje, mano supratimu, labai nedaug dominuojančių elementų.

Manau, kad be gamtos pagalbos arba neįvertinus gamtos dėsnių nieko gero sukurti neįmanoma. Tu tik gali jai antrinti, asistuoti. Juk į pajūrį atsivežęs užtiesalą ant smėlio jį pasitiesi tiksliai taip ir ne kitaip, prisitaikai prie saulės krypties.

Architektūroje ir miestų planavime gamtos dėsniai privalomi. Tie, kas jų nesilaiko, nebando jų išgirsti, padaro klaidų, sukuria trumpalaikių dalykų.

Pavyzdžiui, tradiciniuose miesteliuose dominantė yra bažnyčia. Foną sudaro aplink ją, prie ežero, upės, slėnyje, ant kalvos padrikai išsidėstę nameliai.

Tačiau mūsų laikais, kad ir kokį pastatą beprojektuotume, būtinai reikia suteikti jam įmantrių formų ar ryškiai nudažyti, kad skambėtų ne tyliau nei ta bažnytelė. Dievo namams leista turėti stipresnę išraišką. Mes kiekvienas su savo statiniu norime būti aukščiau nei Dievas, todėl ir turime neskoningą aplinką.

Tai krašto kultūros klausimas.

Miestai, išsaugoję savo veidą, būdingi Vakarų Europai ar Viduržemio jūros regionui. Tai nedideli vientisi miesteliai, kurie žavi panaudotomis vietinėmis statybinėmis medžiagomis. Juose išlaikytas mastelis, proporcijos, dydžiai.

Barto Puzono nuotraukos

Architektas Rolandas Palekas

Apie harmoniją:

Žodis „harmonija“ kvepia seniena... Na ir kas! Grožio esmė nekinta! Ekranai, pikseliai, naujos technologijos, pripučiami fasadai... Na ir kas? Tai tik kita forma. Pati savaime – bevertė. Santykiai – štai kas vertinga ir įdomu.

Apie (pa)(si)tikėjimą profesionalu:

Svarbi prielaida geram projektui sukurti – užsakovo pasitikėjimas architektu. Sutaupoma daug energijos, kai nereikia mokyti užsakovo teisingai projektuoti, jeigu jis nebando to daryti. Kiek dar daug pacientų, kurie bando gydytis patys!

Apie proporcijas:

Geros proporcijos – vienintelis „neišeinantis iš mados“ dalykas architektūroje. Kaip dažnai tai užmirštama!

Apie pirmos stadijos svarbą:

Projekto sėkmė yra užkoduota pirmuose eskizuose, todėl atrasti tą vienintelę idėją, tinkamą vietai ir atspindinčią tavo filosofiją, reikia laiko. Kuo vėlesnė stadija, tuo mažiau įtakos ji turi bendrai projekto sėkmei. Kūdikis negimsta be skausmo. Netikiu architektūra, gimusia be dvasinių pastangų. Tai kvepia savęs pakartojimu.

Apie architektūros verslą:

Jeigu pajunti, kad išduodi turėtus kūrybos principus, kad tavo projektas pablogins aplinką, jei netiki tuo, ką projektuoji, meluoji sau – paklausk savęs, „gal pardavei dūšią velniui už sotesnį kšsnį“? Tuomet mesk! Yra pelningesnių verslų.

Apie dėstymą:

Gali kai ką suprojektuoti ir pastatyti pats, tačiau gal gali kai ką pasakyti kitiems, kurie vėliau, tavo žodį „perkošę“ per asmeninę patirtį, padarys dar geriau. Kuris kelias prasmingesnis?

Apie moterį ir architektūrą:

Kūryba – tai kažkas tarp proto ir jausmo. Protą apibrėžia tikslumas ir skaičiai. Jausmą – fantazija ir intuicija. Architektūra – pats taikomiausias iš visų menų, čia racionalusis pradas linkęs išstumti iracionalųjį. Prigimtinės moters savybės padeda atstatyti pusiausvyrą... Nejučia suteiktu kūrybos kreditą moteriai.

Apie poeziją:

Vienintelis tikras menas yra poezija. Visi kiti menai yra tiek menai, kiek turi savyje poezijos (pasaulio išmintis).

Apie kontekstualumą:

Mandagumas, ramus pokalbis, įsiklausymas, dalykiški argumentai yra doro žmogaus bruožai. Egoizmas, puišybė arba, priešingai – baikštumas, beveidiškumas nėra patrauklu. Didžiausia projekto vertybė – doras santykis su aplinka.

Apie erdvę:

Architektūrą vis labiau suvokiame kaip erdvių meną. Eini per Vilnių ir bandai stebėti erdves. Kaip jos susilieja, keičia proporcijas... Stebi jų dydį, formą... Stengiuosi išmokyti matyti erdvę. Kaip ji kinta...

Nes nėra nieko absoliutaus.

Apie plagiatą:

Reikia drąsos projektuoti „švarią“, pirmąją formą: rizikuoji būti apkaltintas plagijavimu (pagal lietuvių kalbos žodyną – „autorystės pasisavinimu“). Juk bet kurią buvusią ar būsimą pasaulio piramidę, kupolą ar kubo formos statinį galima palyginti vieną su kitu tokiu rakursu ir tokioje šviesoje, jog bus panašu. Paprastas „dvišlaitis“ – taip pat nesaugu. Galima prigalvoti kokių nors „mandrų“ detalių, puošmenų – tuomet rizika sumažės. Piktavalis kritikas, žinoma, užmirš, kad architektūros kūrinys – ne tik fasadai, bet ir vidaus suplanavimas, erdvių sąranga, ryšys su aplinka...

Šaltinis: Paleko ARCH studija, 2007 metai.

SA

Absolventai

PAVOJAI PAKEITĖ POŽIŪRĮ Į GYVENIMĄ

Statybos inžinierius-konstruktorius Gediminas Simniškis jau antrus metus dalyvavo Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programoje. Afganistano Goro provincijoje jis dirbo statybos inžinieriumi.

VG TU absolventas prisipažino ilgai svarstęs, ar vykti į šią tolimą šalį. Vieni drąsino, kiti atkalbinėjo. Juk mus pasiekia tik negatyvios žinios iš šios šalies – apie pavojus, karo veiksmus, savižudžių atakas ir pan.

„Mūsų supratimas apie Afganistaną labai keistas ir iš esmės neteisingas“, – sako du kartus už kelių tūkstančių kilometrų nuo Lietuvos dirbęs G. Simniškis.

Kristina Buidovaitė

Ar važiuodamas į Afganistaną įsivaizdavote, kas Jūsų ten laukia?

Aš įsivaizdavau, kad viskas bus daug paprasčiau. Kad laisvu nuo darbo laiku išėsiu pasivaikščioti į Goro provincijos sostinę – Čagčaraną. Kažkodėl įsivaizdavau kalvą ir save nuo jos žvyrkeliu besileidžiantį į miestelį. Tačiau tos vizijos greitai išsisklaidė.

Mes gyvenome karinėje stovykloje – Provincijos atkūrimo grupės (PAG) bazėje. Jos sienos suformuotos iš keliais aukštais sustatytų skirtingo pločio ir aukščio specialių metaliniais tinklais sutvirtintų smėlio maišų. Bazės sienos viršų juosia įvairiausių tipų spygliuotos vielos, be ginkluotos palydos iš teritorijos iškelti kojos neįmanoma. Tokia tvarka.

Tipinis vaizdas iš sraigasparnio

Vykstame įžymiuoju „Highway 2“ greitkelio

Bet iš arčiau pažinti miestą, kuriame dirbote, buvo progų?

Per Čagčaraną pravažiuoti teko labai daug kartų, kaip ir keliauti po visą Goro provinciją, priklausomai nuo darbų plano ir saugumo situacijos rajone, per savaitę paprastai du ar tris kartus. Kelionės kartu su palyda ir apsauga būdavo iš anksto suplanuotos. Ir planuojamos jos būdavo kaip nedidelė karinė operacija. Mus lydėdavo patruliai – ne mažiau nei du šarvuoti automobiliai ir ginkluoti kariai. Po vieną – ar tai būtų automobilis, ar sraigasparnis – ten niekas nevažinėja.

Ten labai daug dulkių, visi paviršiai greitai pasidengia storu jų sluoksniu. Tad prieš važiuodamas visada pasiimdavau popierinę servetėlę, nusivalydavau automobilio langą, kad galėčiau per jį fotografuoti. Būdavo, kad kartais, įsidrąsinęs ir apsidairęs, ar nėra aplinkui man įtartinų žmonių, net ir langą atsidarydavau.

Šiais metais pamačiau pakankamai daug žemės ūkio regionų. Man teko dalyvauti 17 kilometrų ilgio irigacinio vandens kanalo rekonstrukcijos projekto darbuose. Kanalas iškastas vietinių gyventojų jėgomis apie 1920 metus, tačiau jį kasmet pažeisdavo pavasariniai potvyniai, užnešdavo vandens plukdomas molis. Pagal projekto užduotį, mes kanalą gilinome, platinome, kai kur, kur kanalas kirtosi su pavasario polaidžio upėmis, rekonstravome vandens pralaidas arba statėme naujas. Jei jų nebūtume rekonstravę, pavasarį, tirpstant sniegui, masiškai bėgdamas upės vanduo vėl viską išgraužtų.

Prieš išvykdamas į Afganistaną nebuvo susidūręs su drėkinimo kanalais. Mano supratimas ir įsivaizdavimas buvo toks, kad tai yra stepės, stepėse vanduo teka dirbtinai iškastais kanalais, aplinkui lygumos, kur nuo kažkokios upės prikasta atsišakojusių kanaliukų, kurie

Kalnai prie kanalo

Hidrotechniniai statiniai pavasario upėms

Afganistano antrasis greitkelis („Highway 2“)

Kalnų žaluma

Kalnai prie kanalo

Pasiruošimas 17 km kanalo rekonstrukcijai

Sar Jangalo mokyklos statyboje

pasibaigia bekrasėje stepėje. Tačiau čia viskas pasirodė kitaip. Kanalas prasideda upės aukštupyje, kur atskiriama dalis vandens ir nukreipiama į šoną. Toliau kanalas vingiuoja laukais, nukrypsta toli nuo upės ir teka su nedideliu nuolatinu nuolydžiu. Upė tuo metu teka kaip tekėjusi savo vaga ir su didesniu nuolydžiu. Po kelių ar keliolikos kilometrų pasirodo, kad kanalo vaga yra 20–30 metrų aukščiau negu šalia vėl priartėjusi upė. Visiškai neįtikėtinas vaizdas, kad be jokių siurblių, pompų ar papildomo energijos šaltinio vanduo pats užkyla taip aukštai.

Kokiuose kituose projektuose Jums teko dirbti?

Teko dirbti ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės bei tarptautinių donorų finansuojamuose projektuose. Šiais metais buvo atidaryti Čagčarano vaikų globos namai. Šį projektą finansavo Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Projektavimo įmonė „Vilniaus architektūros studija“ parengė vaikų globos namų projektą, o man teko spręsti visus techninius klausimus statybų metu. Buvau ir projektuotojas, ir statybininkas, ir statybinių medžiagų ekspertas, ir kokybės kontrolierius.

Šiuose namuose galės įsikurti maždaug du šimtai vaikų. Viena vaikų namų zona įrengta mergaitėms, kita – berniukams. Mergaites nuo berniukų skiria kieme išmūryta dviejų metrų aukščio akmeninė tvora. Berniukų zonoje įrengta futbolo aikštelė, mergaitėms – darželiai gėlėms ir daržovėms auginti. Šioje situacijoje dar kartą matyti, kaip Afganistane pasireiškia veikiantys religiniai ir kultūriniai apribojimai.

Pastato viduriniame bloke numatyta valgykla, kur vaikai turėtų susitikti.

Nors buvo suprojektuotos vienodo dydžio erdvės tiek mergaitėms, tiek berniukams, paaiškėjo, kad vaikų globos namuose daugiausia gyvens berniukai ir gal tik kelios dešimtys mergaičių. Gaila, neturėjau galimybės dalyvauti vaikų globos namų atidarymo iškilmėse. Mano misijos laikas pasibaigė keliomis savaitėmis anksčiau, negu jos įvyko.

Taip pat įrengėme vandens pralaidų, pastatėme tiltų. Tai nesudėtingi statiniai, mūrijami iš vietinėse skaldyklose paruoštų akmenų. Taip pat kasėme šulinius, diskutavome apie galimybę įrengti vandentiekį Čagčarano miestui, pastatyti viešąsias miesto dušines moterims ir viešuosius tualetus. Statėme, t. y. rekonstravome, jau mano anksčiau paminėtą 17 kilometrų drėkinimo kanalą. Rengėme galimybių studiją automobilių kelio nuo Čagčarano iki Herato įrengimui, parengėme pasaulinės reikšmės UNESCO saugomo architektūros ir istorijos paminklo Jam minareto apsauginės tvoros-sienos, pa-

dėsiančios apsaugoti unikalų objektą nuo kalnų upės potvynio, projektą.

Aš Afganistane buvau tik vasaros metu. Man neteko matyti žiemos. Bet žiema pakankamai atšiauri. Žiemą viskas sustoja. Užpustomi keliai, nebevyksta statybos. Vaikai mokyklose nesimoko. Pačiam neteko matyti, tik iš pasakojimų žinau, kaip pradėjus tirpti sniegui pavasarį atrodo purvo upės, kokia jėga teka vanduo. Man teko matyti tik sausas upių vagas vasarą. Bet pagal jas galima spręsti, kas dedasi pavasarį.

Ar Jūsų paminėtuose objektuose dirbo vietiniai gyventojai?

Tik vietiniai. Dirbo vietinės statybų kompanijos. Vienos labai prastos, kitos aukštesnės, o kai kurios – labai aukšto lygio. Vadovai išsilavinę, išprusę, turi pakankamai gerus kompiuterius.

Kai kas atrodo naiviai, tačiau to naivumo ir apsimetimo yra ir Lietuvoje. Ten, kaip ir Lietuvoje, vyksta viešieji konkursai. Vietinės įmonės puikiai įvaldžiusios procedūras ir žaidimo taisykles, kurių reikalauja konkurso rengėjas. Pateikiant konkursinius pasiūlymus, aprašoma būsimoji statyba, nurodoma, kad bus įrengta laikina bazė, aptverta tvora, pastatytas konteineris darbuotojams, atskiras konteineris valgyklai. Paskui pamatome, kad nieko panašaus nėra. Pavyzdžiui, konkurso reikavimuose buvo rašoma, kad betonai turi būti maišomi betonmaišėje. Bet taip betoną maišė tik vandens kanalo statyboje. Visur kitur – rankomis. Darbininkai žvyrą kasdavo iš upės, o darbui samdomi vaikai.

O iš kur Afganistaną pasiekia statybinės medžiagos?

Daug statybinių medžiagų atvežama iš Pakistano, Irano, buvusių sovietinių respublikų – Kazachstano, Uzbekistano, Tadžikistano. Nors ir truputį keistas faktas, bet Goro provincijoje didžiausią gyventojų dalį sudaro tadžikai. Armatūrą, plieną, medieną afganai vežasi, kaip jie vadina, iš Rusijos, cementą – iš Pakistano ir Irano, kai kurias statybines medžiagas – iš Kinijos.

Keliai Afganistane yra didelė problema. Jie pravažiuojami tik vasarą. Kelias yra ten, kur gali pravažiuoti šiuo metu. Oras prisodrintas raudono molio dulkių. Jei tik palyja, visas molis tampa purvyne. O pažliugęs sniegas susimaišęs su moliu tampa neįveikiamas automobilių transportui.

Afganų nameliuose – viengubi langų stiklai. Žiemą ten būna dvidešimt ir daugiau laipsnių šalčio. Gal juos gelbėja tik tai, kad oras labai sausas. Vietiniai kurą žiemai kaupia ištisus metus. Prisikasa augalų šaknų, pri-

sidžiovina karvių ir avių mėšlo, pikaupia visokiausių kartono dėžių, plastiko butelių. Jie kūrena viską, kas dega. Ir labai teršia aplinką. Kabulas, daugiamilijoninis miestas, laikomas vienu iš labiausiai užterštų miestų pasaulyje. Kai visi tie milijonai ima krauti į savo krosnis įvairiausias šiukšles, galite įsivaizduoti, kas darosi.

Malkos Afganistane – sveriamą prekė. Už malkas ten tenka mokėti panašiai, kaip pas mus jas perkant degalinėje. Bet juk jas perkame, jei labai skubiai prireikia. Net Lietuvoje krosnių degalinėje pirktomis malkomis niekas nekūrena.

O koks ten vidutinis uždarbis?

Teko bendrauti su Čagčarano Miesto plėtros departamento vadovu, kuris pasakojo, kad už 300 dolerių jie neranda inžinieriaus. Iš Kabulo už tokį atlyginimą niekas nevažiuoja dirbti. Kabule moka daug daugiau.

Su Lietuvos misijos civiliais dirba afganų vertėjas. Jis gauna tokį atlyginimą, kad nedvejodamas išsinuomuoja namą. Už namo nuomą moka šimtą dolerių. Namas nedidelis, teritorija tradicinė su molinėmis tvoromis aplink. Kai pasiteiravau apie pastato komunikacijas, paaiškėjo, kad atvesti tik elektros laidai. Nei vandens, nei kanalizacijos. Tik šulinys kieme. Elektra tiekama vakarais porą valandų ir gaminama dyzeliniais generatoriais. Per mėnesį už elektrą vidutiniškai tenka sumokėti 700 afganių (apie 14 dolerių).

O pats Kabulas atitolęs nuo provincijos?

Kabule daug automobilių, žmonių, čia asfaltuotos gatvės, įrengtas apšvietimas. Čagčarane dėl lietuvių ir kitų tarptautinių donorų taip pat atsirado asfaltuotų gatvių. Kalbėjausi su žmogumi, kuris Goro provincijos sostinėje lankėsi 2008–2009 metais, tai jis man pasakojo, kad ten nėra asfaltuotų gatvių. Nuvažiavęs radau du kilometrus asfalto.

Praėjusiais metais amerikiečiai pastatė gatvės apšvietimo stulpų su įmontuotomis saulės baterijomis. Ant kiekvieno stulpo sumontuotas saulės kolektorius, akumuliatorius, šviestuvas – įrengtas visiškai autonominis stulpas. Dabar Čagčarane vakarais dega šviesos. Ėmė asfaltuoti ir kitas gatves, ne tik pagrindinę. Patys afganai pradėjo naujai kloti šaligatvius.

O vietinių gyventojų namai panašūs?

Labai panašūs. Turtingesni statosi dviejų–keturių aukštų namus. O paprasti afganai – vieno aukšto namelius. Naudojamas molis, sumaišytas su šiaudais, jie

patys gaminasi molinius arba betono blokelių ir iš jų mūrija.

Yra ir medžiagų gamintojų rajonas. Jie lieja plyteles takeliams ar šaligatviams, namams, taip pat betoninius šulinių rentinių žiedus.

Afganų nameliai yra lėkštais stogais. Dažniausiai sudedami rąstai iš lapuočių medžių, ant jų dedamos skiedros, ant skiedrų – šakos, ant šakų – molis, ir viskas. Tai – jau stogas.

Nežinau, kaip jie tuose nameliuose praleidžia žiemą. Gal iš tiesų juos gelbėja sausas klimatas. Jei vasarą 33–35 laipsniai karščio, atrodo, kad visai normalu. Jei 30 laipsnių šiluma, atrodo, šalta. Nemačiau, ką rodo barometras, bet pasakojo, kad ten tik 15 proc. drėgmė. Jei taip pat sausa ir žiemą, tas šaltis lengviau išveriamas.

Jei reikėtų apibūdinti tradicinį afganą – koks jo požiūris į gyvenimą?

Afganistane žmonės labai vargingai gyvena, jų gyvenimo sąlygos prastos, bet ten jie visi patenkinti ir laimingi. Vietiniai gyventojai šypsosi, jų akys gyvos, veidai giedri. Ir jie nuolat galvoja, kaip kažką gauti. Kad tu turi ką nors duoti, jiems yra visiškai įprastas dalykas.

Jie įpratę kažką gauti iš Afganistane tarnaujančių karių?

Įpratę. Tik mes sustojame, prie automobilių iš karto pribėga pulkas vaikų. Gal kažkas duos vandens, „Coca colos“ skardinę ar kamuolį. Kartais ką nors gauna. Organizuojamos akcijos, kai į mokyklą vežama dovanų – knygų, žaislų, kamuolių.

Afganai atrodo laimingi. Žinoma, kaip jie jaučiasi širdyje, nežinau, bet jų veidai labai šviesūs.

Pirmomis savo darbo dienomis nuvažiavęs į vieną vietinės valdžios departamentą jo vadovui pasirodžiau liūdnas, susirūpinęs. Jis sako: „Inžinieriau, kodėl atrodai toks liūdnas?“ O pats švyti kaip jaunas mėnulis. Bet juk aš buvau atvykęs tik pirmąsias dienas, pirmą kartą išvažiavau su šalmu, neperšaunama liemene ir ginkluota apsauga bei visuomet užtaisytais ginklais. Ginkluose šoviny visada būna vamzdyje bet kada paruoštas šauti. Pamažu prie to įpranti, ypač kai važiuoji trisdešimtą kartą, bet pirmosios kelionės daro įspūdį.

Kartais išvažiuodavome dviem dienoms. Tokios kelionės kalnais vidutinis greitis – 10 kilometrų per valandą.

Kartą vienos kelionės metu nakvojome kaime. Karinė technika buvo sustatyta ratu, o mes nakvojome ant su-

Miesto centras

dedamųjų lovelių rato viduryje. Kaip kokiame vesterne, kur saugomasi indėnų užpuolimo... Ginkluota apsauga budėjo visą naktį. Kitą kartą nakvojome policijos nuvados kieme. Tvora, automobiliai ir mes tarp automobilių ir tvoros.

Kiek laiko Jūs praleidote Goro provincijoje?

Dukart po pusę metų. Išvažiuodavau gegužės mėnesį, grįždavau lapkritį. Viskas sutampa su Goro provincijos atkūrimo grupės rotacija. Kariai irgi atvažiuodavo gegužės pradžioje ar viduryje, po to tris savaites keisdavosi, kad nebūtų, jog visi išvažiuotų vienu metu. Pirmaisiais lietuvių atvažiavimo metais Provincijos atkūrimo grupės stovykloje nebuvo sutvarkytos infrastruktūros – kariai gyveno palapinėse, valgė sausą maistą.

Šiuo metu stovykla prižiūrima, rūpinamasi šiukšlėmis, vandens ir elektros tiekimu. Geriamasis vanduo pristatomas supilstytas į plastikinius pusės litro talpos buteliukus. Vandens čiaupą mes atsisukdavome duše ar prausykloje, bet dantis valyti buvo galima tik naudojant vandenį iš butelio.

Kabule man taip pat teko gyventi karinėje stovykloje. Ten atsukus vandenį jausdavosi sūrumas ant lūpų, matyt, jis valomas visokiomis medžiagomis. Net nekyla minčių juo valyti dantų.

Afganistane daug problemų dėl vandens. Gali užtekti šulinį išsikasti negiliai, tačiau vanduo bus prastas. Jei nori geriamojo vandens, gali tekti gręžti uolą.

Lietuviai finansavo ir vieną Čagčarano centrinės ligoninės rekonstrukcijos etapą. Reikėjo pastatyti keletą laikinųjų statinių ir išgręžti vandens gręžinį. Teko per uolą išgręžti 50 metrų gylį gręžinį. Per dieną pavykdavo išgręžti mažiau nei metrą. Čagčaranas išsidėstęs vienoje ir kitoje upės pusėje. Tačiau vienoje upės pusėje išgręžtuose šuliniuose sūrus vanduo, kitoje – geras.

Ar vietiniai, kurie naudoja šulinių vandenį, rūpinasi to vandens kokybe?

Jo niekas netiria. Buvo išgręžtas šulinys vaikų globos namų teritorijoje. Vandens mėginį tyrėme stovyklos laboratorijoje. Nustatėme, jog jo kokybė tikrai gera, ir vanduo tinkamas naudoti.

Vietiniai tokios galimybės neturi. Teko upė, toje upėje vienas prausiasi, kitas skalbia ar įvažiavęs į vidurį upės plauna sunkvežimį, vaikai tinklą užmetę gaudo žuvį... Kažkas pervažiavo tiesiai per upę. Mes irgi saugumo sumetimais važiuodavome tiesiai per upę, kad negrįžtume tais pačiais keliais į stovyklą. Vietiniai semia tą vandenį ir verda arbatą. Gal ir mums teko ne kartą tokios arbatos paragauti.

Koks vietinių gyventojų požiūris į Afganistane tar-naujančius karius?

Kai kurie mojuoja rankomis ir sveikina. Dalis į mus pravažiuojančius mėtė akmenis. Jei, tarkime, kokio vai-

Tiek vietos užtenka verslui

ko tėvas ar giminaitis dirba ir dalyvauja tarptautiniuose projektuose, uždirba pinigų, tokioje šeimoje tvyro visai kitokios nuotaikos. Vis dėlto šiais metais daug daugiau kartų buvome apmėtyti akmenimis nei praėjusiais.

Nežinia, kaip bus, kai misija baigsis. Čagčarane prie pat lietuvių karinės stovyklos atsirado kaimas. Vietiniai jį laiko saugiausia vieta gyventi. Be to, vietiniai afganai gauna darbo stovykloje: šluoja takelius, plauna, valo. Jiems garantuotas uždarbis. Tuomet jie kažką perka, ant namų montuoja saulės baterijas. Čagčarane elektra centralizuotai tiekama dvi valandas. Jei elektros nori ilgiau, turi pasirūpinti pats.

Saulės bateriją įsirengti kainuoja apie 700 dolerių. Nekvalifikuotas darbininkas gali uždirbti 8–10 dolerių per dieną, kvalifikuotas – 20–30 dolerių.

Ar lietuvių stovykloje vykdavo renginių?

Stovykloje yra karių klubas. Ten ketvirtadienio vakais vykdavo įvairūs renginiai – viktorinos, švėsdavome tos savaitės karių gimtadienius.

Pačioje stovykloje turėjome dvi palapines, kuriose vietiniai afganai turėjo savo krautuvėles. Ten buvo galima nusipirkti suvenyrų, skarelių, žibintuvėlių, baterijų, žiedų ar karolių.

Ramovėje grodavome ir dainuodavome. Kadangi laisvalaikį groju bosine gitara, veždavusi ją. Praėjusiais metais buvome subūrę net septynių žmonių muzikos grupę. Atvykęs radau vieną dainuojantį, kitą gro-

jantį, nusipirkau gitarą, prie mūsų prisijungė grojantis gitara danas, dar vienas lietuvis, entuziastas groti lūpine armonikėle, bažnyčios chore dainavusi amerikietė. Rengdavome koncertus. Skambėdavo lietuviškos dainos ir pasauliniai šlageriai. Sekmadieniais dalyvaudavau lietuvių ir anglakalbių mišiose.

Grupės „Polarizuoti stiklai“ daina „Stasė“ buvo kaip savotiškas stovyklos himnas, kitaip sakant, mūsų muzikinio repertuaro *puošmena*. Priedainį niūniuodavo net amerikiečiai.

Stovykloje tarpusavyje visi draugiškai bendrauja. Reikia suprasti, kad mes gyvenome nedidelėje teritorijoje. Kaip žuvytės akvariume, mažame pasaulėlyje. Dauguma – lietuviai. Be lietuvių, buvo dešimt ar dvylika įvairių tautybių žmonių – amerikiečių, britų, ukrainiečių, praėjusiais metais buvo danų. Ukrainiečiai inžinieriai dirbo su sprogmenimis. Juos naikino, neutralizuodavo minas. Kita jų dalis – karo medikai.

Ar Afganistane esate išgirdęs klausimą, kas yra Lietuva?

Daugeliui žmonių, ypač amerikiečių, ši stovykla buvo pirmoji pažintis su Lietuva. Ir jie pagaliau suprato ir pamatė, kas yra toji Lietuva, kas yra lietuviai. Galiu pasigirti, kad pas mus stovykloje buvo ideali tvarka ir, be abejo, skanus bei kokybiškas maistas.

Mes valgėme iš molinių lėkštučių ir naudojomės metaliniais įrankiais. Virtuvės šefas taip pat buvo lietuvis.

Jis įsigudrino gaminti cepelinus, bulvinius blynus, balandėlius, šaltibarščius. Grietinės pakaitalą pasigamindavome iš jogurto.

Tas pusmetis Afganistane labai prailgdavo?

Praėję metai man buvo sunkesni, nes išbuvau pusmetį be pertraukos. Šiais metais per ramadaną buvau grįžęs į Lietuvą. Nes tą mėnesį Afganistane viskas sustoja. Šviesiuoju paros laiku negalima nei valgyti, nei gerti... Taip iki saulės nusileidimo.

Žinoma, laikas greičiau bėga dirbant. O darbo ten netrūksta, kaip ir įvairių buitinių rūpesčių.

Nors ten iš esmės gyvenimas be rūpesčių. Į parduotuvę eiti nereikia, vairuoti automobilio netenka, iki darbo vietos – keliasdešimt metrų, iki dušo – dar mažiau. Prikalpia skalbinių – nuneši numeriu pažymėtą maišą į skalbyklą, tau juos išskalbia ir už pusdienio ar kitą dieną pasiimi.

Ar sunku grįžus adaptuotis?

Grįžus viskas atrodo kitaip. Šiais metais grįžau ir pasinėriau į darbus. Praėjusiais metais parvykęs į Lietuvą gal kokią savaitę nenorėjau vairuoti automobilio. Kai ten pabūni, pamatai, kad viskas vyksta kitaip – lėtai, neskubant.

Jei pas afganus tvarkai kažkokius reikalus, tai dokumento pasirašymas, kuris galėtų užtrukti dešimt minučių, užsitęsia ir porą valandų. Susėdama, geriama arbata, vaišinama vaisiais. Jie, kitaip nei mes, niekur neskuba.

Jei Lietuvoje iš karto esi pagaunamas visokių reikalų ir konkrečių įsipareigojimų, su tiksliais tų įsipareigojimų įvykdymų datomis, tai Afganistane į klausimą „kada“, yra labai geras atsakymas – „inšala“, arba, kitaip sakant, „kaip dievas duos“.

Pakankamai keistas, tačiau dažnas reiškiny, bendraujant su draugais ir pažįstamais, mūsų lietuviškas žinojimas apie viską. Nesuspėji išsižioti, o jau už tave yra atsakyta, kas ir kaip yra tame Afganistane. Visi viską už tave geriau žino, nors niekada nėra ten buvę. Tik tavo patvirtinimo reikia, kad jis teisus.

Afganistanas išmoko būti atlaidesniam, kantresniam, kažkaip kitaip pažvelgti į savo gyvenimą.

Tikiu, kad bet kuriam iš mūsų reikėtų stengtis kur nors pakeliauti, pamatyti kitokio gyvenimo, kad būtų galima save palyginti, o jei reikia, ir pasikeisti į kurią nors pusę.

Gedimino Simniškio nuotrauka

REVOLIUCIONIERIAUS IŠPAŽINTIS: MANO PRIEŠTARAVIMAS DAVĖ REZULTATŲ

Edita Jučiūtė

Jei būtų renkamas kontroversiškiausių universitetų asmenybių dešimtukas, tai į jį neabejotinai patektų Verslo vadybos fakulteto doktorantas Justas Nugaras. Ir tai dar švelniai pasakyta. Nors Justas Nugaras ir žino, kad už kritiką niekas niekada ir niekam paminklų nestatė, bet, kaip tikina, nebijo būti nepopuliarus. „Būnant Norvegijoje ir sustiprėjo tas jausmas, kad vadyba yra mokslas ir yra ką jame veikti“, – sako doktorantas, savo gyvenimą vis tiek greičiausiai susiesiantis su vieno-kiomis ar kitomis *revoliucijomis*.

Papasakok apie dar neišblėsusius įspūdžius iš studijų Norvegijoje.

Studijavau Norvegijos verslo mokykloje BI. Mokiausi iš pasaulyje labiausiai cituojamo mano temoje profesoriaus Håkan Håkansson. Didžiausias įspūdis – galimybė ne tik skaityti straipsnį, bet ir matyti jo autorių, pažinti jo filosofiją. Prof. Håkan Håkansson – pasaulinė žvaigždė, kviečiamas kaip garbės redaktorius į populiariausius mokslo žurnalus daryti specialias temas. Jis kaip gerasis Kalėdų senelis tiek savo išvaizda, tiek požiūriu. Gavau daug jo dėmesio. Jis negailėjo laiko, nors iš tikrųjų to laiko net nereikėdavo tiek daug. Kartais užtekėdavo net penkių minučių, kad įkvėptų trims savaitėm. Kai žmogus tiek pamatęs, tiek padaręs, labai nedaug laiko reikia, kad įkvėptų mintį ar idėją.

Pirmas jausmas, atvykus į mokyklą, buvo toks, lyg būčiau iš kaimo mokyklos ar internato. Bet paskui tas jausmas pamažu slūgo, kadangi galėjau lygiavertiškai

diskutuoti, siūlyti savo idėjas. Tiek, kiek aš buvau susipažinęs su literatūra, aiškiau supratau, kaip ir kodėl jie daro vienaip ar kitaip.

Dar vienas stiprus įspūdis – visai kita infrastruktūra. Norvegijos verslo mokykla BI yra įkūrusi ISM Vadybos ir ekonomikos universitetą Lietuvoje ir yra itin turtinga. Kai įeini į mokyklos pastatą, kuris statytas prieš septynerius metus ir yra laimėjęs prestižinius Norvegijos apdovanojimus už architektūrinius sprendimus, nori nenori pajunti visai kitokią dvasią.

Dėl to jauteisi kaip iš internato?

Ne dėl sukurtos infrastruktūros jaučiausi kaip iš internato. Pirmiausia žinių prasme ir kad viskas vyksta visai kitaip. Iš pradžių nesupranti, kas svarbu, kas nesvarbu. Dėl bendravimo, dėl kitų standartų, dėl kitos mokslo kokybės.

Norvegai bendrauja kaip lygiaverčiai partneriai?

Ne, nėra taip. Irgi yra daug susiskaldymo, nesutariimų, konkurencijos tarp katedrų. Štai vienoje katedroje buvo silpnesni citavimo rodikliai, mano katedroje, kadangi jai priklauso prof. Håkan Håkansson, tai nebuvo problema. Taip pat aiškiai pajutau, kaip išsiskiria požiūris į vadybinius dalykus. Mačiau, kad jie dėl to labai nesutaria ir kritikuoja vieni kitus. Stebuklų nebūna. Mes labai dažnai galvojame, kad tik Lietuvoje trūksta vieningumo padaliniuose ar tarp padalinių.

Būnant Norvegijoje šiek tiek pasikeitė ir Tavo disertacijos tema.

Išvažiuodamas į Norvegiją galvojau, kad mano disertacijos tema yra įmonių tinklinių struktūrų formavimas, aiškinimasis, kaip įmonės kartu bendradarbiaudamos gali pasiekti gerų rezultatų. Ar įmonės turi pasitikėti viena kita, ar slėpti informaciją, ar konkuruoti viena su kita? Yra daug vadybos iššūkių ir aš bandysiu su jais kovoti.

Dabar galvoju, ypač po studijų Norvegijoje, kad kiek kitaip pakreipsiu savo disertaciją – ją siaurinsiu.

Būnant Norvegijoje pirmas klausimas, kurį teko išgirsti, buvo toks: „Kokia Tavo disertacijos tema?“ Antras klausimas: „Kokiame projekte dirbi?“ Norvegai labai aiškiai nuo pirmojo doktorantūros kurso nusistato savo tyrimų objektą. Jei mes čia, Lietuvoje, galime ilgai modeliuoti teoriškai ir tik vėliau empiriškai patikrinti savo teorijos modelį, tai norvegai, priimdami doktorantą, duoda arba laisvai pasirinkti tyrimų sferą (tai turbūt mažesnė dalis), arba priskiria konkrečiam mokslo projektui. To Lietuvoje, mano nuomone, trūksta. Čia nėra vietos doktorantams. O Norvegijos verslo mokyklos idėja ta, kad didžiausią darbą mokslo projekte ir turi padaryti būtent doktorantai. Profesorius jį prižiūri, jie kartu diskutuoja, bet empirinę dalį daro doktorantas.

Dar pasirodė įdomu, kad aukštoji mokykla labai daug dirba su viešuoju sektoriumi. Pavyzdžiui, ligoninė diegia naują širdies operacijos būdą. Vadybos prasme tai yra inovacijos diegimas. Ligoninė susiduria su daugybe vadybos problemų, nes reikės mažiau chirurgų, keičiasi ligonių priežiūra ir t. t. Tai aukštoji mokykla padeda įgyvendinti tuos pokyčius ir įveikti kitas vadybos užduotis. Per mokslo projektus doktorantai įtraukiami į ligoninės darbo procesus, pavyzdžiui, tyrinėja, kodėl vienoje ligoninėje pavyko įdiegti inovaciją, o kitoje – ne. Tuo tarpu Lietuvoje labai gajus požiūris, kad vadyba yra ne mokslas ir ligoninei turi vadovauti vyr. gydytojas, o ne profesionalus vadybininkas.

Vadovas, Tavo nuomone, yra aukščiausios kategorijos vadybininkas?

Nebūtinai. Galimos įvairios kombinacijos.

Gali būti, kad vadovas yra konkrečios srities profesionalas, turintis gerų vadybininkų komandą, kaip ir toje Norvegijos ligoninėje. Sunku būtų nespecializuotam vadybininkui vadovauti ligoninei, nes ten labai daug medicininės specifikos, bet suvaldyti, tobulinti kai kuriuos procesus, patarti, kaip diegti inovacijas, yra vadybininko užduotis.

„Būnant Norvegijoje ir sustiprėjo tas jausmas, kad vadyba yra mokslas ir yra ką jame veikti...“

Tavo nuomone, švietimo sistemai turi vadovauti mokytojas, dėstytojas ar vadybininkas?

Dar pridėčiau, ar politikas... Manau, kad turi vadovauti politikas. Jis turi turėti politinę patirtį derinant interesus, ieškant kompromisų. O jo komanda turi būti geri vadybininkai, puikiai žinantys, kaip vyksta vadybos procesai.

Švietimo sistema yra politika. Politiniai sprendimai labai dažnai skiriasi nuo vadybos sprendimų. Politikas turi priimti moralinį sprendimą. Jei politikas atsakingas, tą sprendimą jis darys remdamasis komanda, vadybos žiniomis, vadybos skaičiavimais, rezultatais, prognozėmis, vertinimais. Labai daug sprendimų priimama pagal turimą viziją. Blogai, kai politikai neturi jokios vizijos.

Kas yra vadybininkas: talentingas manipulatorius ar atsakingas režisierius?

Manau, kad režisierius. Žinoma, manipuliavimo yra. Jo reikia. Bet, manau, kad tikresnio rezultato pasiekima tada, kai paskui vadybininką eina žmonės, kai atsiranda lyderystė.

Ar vadybininkas yra kitų darbuotojų tarnas?

Gali būti ir tarnas. Jei dirbi valstybinėje įstaigoje, visada esi tarnas, jei dirbi akcinėje bendrovėje, irgi esi tarnas. Jei turi savo įmonę, nesi tarnas. Bet ir čia dar klausimas.

Kaip, Tavo požiūriu, įvertinti vadybininko darbo kokybę? Koks vadybininkas yra geras ir koks blogas?

Ne vadybininką reikėtų vertinti. Reikėtų vertinti, kaip sekasi jo vadovaujamam objektui. Jei įmonė, įstaiga, komanda dirba gerai, vadinasi, vadybininkas yra geras.

O jei gerai darbą dirba savo srities profesionalai? Gal tada vietos vadybininkams nėra?

Yra labai paprastas chrestomatinis pavyzdys. Kol žmogus groja vienas, jam dirigento nereikia. Tačiau orkestrai be dirigento negroja. Su vadybininko darbu yra tas pats. Kuo daugiau didėja darbuotojų skaičius, tuo didėja poreikis sinchronizuoti visus procesus tam, kad viskas vyktų sklandžiau.

Jei įmonė gamina kibirus, kibirų kokybę galima labai paprastai pamatuoti... O kaip su vadybininko darbo kokybe?

Jei procesas įvyko, jei laiku ir kokybiškai pagaminti kibirai, tai vadybininkas, atsakingas už kokybiškų kibirų gamybą, gerai atliko savo darbą. Jei vadybininko darbas ne tik organizuoti gamybą, bet ir parduoti, tai jei kibirai ir buvo kokybiškai pagaminti, bet neparduoti, vadybininkas yra blogas. Kalbant apie vadybininkų darbo kokybę, mano nuomone, ją visada reikia vertinti pagal pasiektus rezultatus. Galima žvelgti dar detaliau, giliau: kiek buvo efektyvus planavimas, kiek buvo efektyvus įgyvendinimas. Bet žiūrint iš esmės, viskas yra labai paprasta – rezultatai arba yra, arba ne.

Tavo nuomone, gal ne tik ligoninei, bet ir daugeliui kitų atsakingų institucijų turi vadovauti vadybininkas?

Nesuabsoliutinčiau. Ir geras specialistas galėjo įgyti vadybos įgūdžių. Klausimas, ar jis pripažįsta, kad jam reikia vadybos žinių. Vadovui be gerų vadybos žinių vadovauti sunku. Pasaulyje dabar labai populiarios vadovų magistrantūros, kai geri specialistai, inžinieriai, užimančys aukštas pozicijas įmonėse, korporacijose, eina įgyti vadybos žinių. Jie supranta, kad be vadybos teorijos žinių negalės daryti sprendimų aukštesniame lygmenyje. Jei įmonėje yra trys žmonės, tuomet, žinoma, kiekvienas gali būti direktoriumi. Bet kai turime organizaciją, kurioje dirba daug darbuotojų, o ji koordinuoja sudėtingus procesus, tuomet tenka imtis vadybos teorijos.

Kas gali mokyti aukščiausios kategorijos vadybininkus, aukšto lygmens vadovus? Ar gali mokyti tas, kuris nėra vadovavęs jokiame kibirų gaminimo procesui, t. y. ar gali žmogus, puikiai išmanantis vadybos teorijas, atsisototi prieš patyrusių praktikų auditoriją?

Vėl paminėsiu Norvegijos pavyzdį, kur ypač stipri vadovų mokykla. Vadovų kursuose lektoriai nesistengia pateikti teisingo atsakymo, tiesiog supažindina su tam tikrais sėkmingos ar nesėkmingos vadybos atvejais, kurie yra įvykę. Nėra taip, kaip kad kartais būna Lietuvoje, kai mokslininkai verslo praktikams pasako: „Mano mokslas parodė, kad darote teisingai.“ Formuluoju taip: „Aš mačiau ir padariau tokias išvadas, buvo toks atvejis ir tokie jo rezultatai.“ Tuomet patys verslininkai renka kur ir kaip panaudoti tokį pavyzdį. Ar išvis jį panaudoti. Tai verslininkų reikalas, bet tam tikrų praktikų žinojimas leidžia plačiau mąstyti ir priimti optimaliausią sprendimą. Kitas dalykas – įvairios technikos, pavyzdžiui, analizės įgūdžiai, kaip analizuoti didelius srautus duomenų, kaip iš tų duomenų daryti išvadas. Šias technikas vadovai taip pat turi įvaldyti, nes kitaip nežinos, ko pareikalaus iš savo darbuotojų.

Bakalauro ir magistro darbuose nagrinėjai, kaip įmonių bendradarbiavimas atspindi logistikos įmonių veikloje.

Kadangi šioje srityje nedirbu, manau, kad be realios praktikos galima tik labai gražiai deklaratyviai daug ko prifantazuoti, tačiau tai ir liks lozungai. Todėl savo temą ne keičiu, bet suku kita linkme: kaip įmonių bendradarbiavimas atspindi aukštojo mokslo strateginiame valdyme. Mano požiūriu, labai daug tinklaveikos elementų atspindi visuose reitinguose. Nors reitingai galbūt dažnai neįvertina tiksliai, bet tam tikras tendencijas mes galime matyti. Jei, pavyzdžiui, vertinama, kiek studentų atvyko ir išvyko studijuoti į partnerinius universitetus, tai yra konkretus tinklaveikos pavyzdys, kaip du universitetai geba bendradarbiauti tam tikroje srityje. Bandysiu išsiaiškinti, kaip sistemizuoti tokį bendradarbiavimą ir perkelti į strategiją arba kokių strateginių veiksmų reikėtų imtis, kad pagerėtų universitetų bendradarbiavimas.

Bet ar Lietuvoje aukštosios mokyklos bendradarbiauja?..

Klausi, ar jos yra daugiau konkurentai nei partneriai? Taip, jos daugiau konkurentai. Kad visai nėra bendradarbiavimo, negalima sakyti, nes yra per daug sąlyčio taškų, kur aukštosios mokyklos turi bendrauti: bendri straipsniai, bendros laboratorijos, slėniai...

O kaip tada mokslininkai dalijasi sėkmės laurus?

Kiek man teko domėtis, slėnis yra puikus bendradarbiavimo pavyzdys. Jei įmonės bendradarbiauja pirmiau, o tada kuria kažkokį slėnį, toks modelis pasiteisina. Jei-gu įmonėms iš viršaus yra nuleidžiama priverstinė bendradarbiavimo idėja ir siūloma susijungti į slėnius, tai literatūroje rašoma, kad bendradarbiavimas baigiasi išsuk, kai baigiasi pinigai.

Lietuvoje yra tokių pavyzdžių, kai slėnis yra tik nekilnojamojo turto nuoma užsiimanti įstaiga, bet ne realiai veiklą vykdanči institucija.

Ar mes galime taip drąsiai sakyti?

Aš, kaip mokslininkas, galiu laisvai interpretuoti ir galiu turėti savo nuomonę.

Nemažai laiko dirbai universiteto viešųjų ryšių srityje. Jauteisi propagandos režisieriumi?

Propagandos režisieriumi nesijaučiau, bet įsivaizduoti viešuosius ryšius, kaip propagandą, yra labai populia-

ru, ypač biudžetinėse įstaigose. Praėjo dar labai mažai laiko nuo to, kai buvo daug propagandos. Ir ta propaganda buvo labai kryptinga, siekianti konkrečių partijos ar pačios valstybės interesų. Ryšiai su visuomene, mano supratimu, tarnauja pirmiausia pačios įstaigos interesams. Mes nesistengėme ko nors surežisuoti, bet turėjome tikslą informuoti, kurti dvipusį santykį su visuomene, dažniausiai, žinoma, pranešdami apie gerus dalykus.

Žodžiai „bendradarbiavimas“, „technologinės inovacijos“, „inžinerinė kūryba“. Ar tų už tų žodžių neįvelgi propagandos?

Taip, dabar tokių žodžių yra daug: *startupai*, *spinoffai*... Jei už tokių žodžių slepiasi turinys, yra konkreti veikla, kuri duoda rezultatų, viskas yra gerai. Jei tokie žodžiai vartojami tik tam, kad kas nors atrodytų šauniau, moderniau, kad kažkas atkreiptų į save dėmesį, tuomet turimas tik trumpalaikis efektas. Jei už tokių sąvokų nėra turinio, neverta jų ir eskaluoti. Nėra jokios prasmės viešinti, nes arba apgausi žmogų, kuriam komunikuoji, arba jis susidarys klaidingą nuomonę. Nereikia galvoti, kad žmonės, skaitantys laikraščius ar internetą, yra kvailesni, skaitytojai galų gale supras. Visi užaugę nori būti verslininkais ir lyderiais, bet jei tai neduos apčiuopiamos naudos valstybei ir neneš pelno, galiausiai visas burbulas sprogs. Informuoti klaidingai, išpūsti, nudažyti, nuspalvinti nėra labai sudėtinga. Bet, manau, reikia dažyti ir spalvinti taip, kad išryškėtų tikrosios gerosios savybės. Žinoma, viešųjų ryšių specialistai visada yra dažytojai ir spalvintojai. Ir žurnalistai taip pat yra spalvintojai ir dažytojai. Tik žurnalistai dažnai apsimeta, kad tarnauja visuomenės interesams, o išties tarnauja tam tikros įstaigos interesams. Tuo tarpu ryšių su visuomene specialistai atvirai deklaruoja, kam iš tiesų dirba. Jų darbas yra ginti, išryškinti privalumus ir sumažinti, užtušuoti trūkumus.

Studijuojant VGTU, kas Tau atrodė didžiausias šios mokyklos privalumas?

VGTU kažkokiu paslaptingu būdu įgyjamos žinios, bendras supratimas, gebėjimas išgyventi. Tada atsitinka du dalykai: arba pasidaro lengviau dirbti, nes esi praejęs daug *išsisukinėjimų*, arba gali daugiau ir giliau suprasti ir daugiau paimti sau.

Studijos Norvegijoje – antros mano studijos užsienyje. Ir po abiejų aš labai aiškiai supratau, jog žmonės, kurie gyvena šiltnamyje, nesupranta, kaip jame gera gyventi... Jie tiesiog apie tai negalvoja. Bet jei augai šiaurinėmis sąlygomis, tūnojai stepėje, staigiai perkeltas

SA

Jaunoji VGTU karta

į šiltnamį labai greitai suvoki: „Šitą, aną reikia panaudoti, čia yra labai gerai...“ Tas augimas tampa daug greitesnis, nes tiesiog supranti, ką reikia vertinti, kiek daug galima išnaudoti.

Kas Tavo gyvenime buvo tos šiaurinės stepės sąlygos?

Visokių buvo šiaurinių sąlygų. Labai dažnai nesutikdavau, ginčydavausi, prieštaravau, darydavau pokyčius, keisdavau aplinką, kurioje esu. Ir tai sulaukdavo (ir dabar, ir visada sulaukia) tos aplinkos pasipriešinimo. Niekada nesistengiau kam nors įtikti ar būti populiarius. Visada turėjau savybę drąsiai kritikuoti.

Kodėl Tu tiek daug visada ir visur kritikuoji?

Kritika – pažangos variklis. Tik per ją pasiekama pažanga. Man būtų daug įdomiau su žmonėmis ginčytis, diskutuoti, negu kritikuoti.

Dėl tos kritikos mane yra palikusios kelios komandos. Skausmingai reaguodavau į savo komandos kaitą. Ypač pradžioje, dar mokyklos laikais, kai dar nemokėjau neužgožti savo bendraminčių, nežinojau, kaip padaryti, kad jie eitų iš paskos ir nesijaustų, kad jų idėjos neįgyvendintos. Man atrodydavo, kad mano nuomonė pati teisingiausia, kiti – neteisūs, nieko nesupranta. Toks kelias labai trumpas ir dažniausiai baigiasi tuo, kad komanda palieka. Šiuo metu, manau, kad svarbiausia, jog žmogus dirbdamas darytų tai, kas jam patinka, ir jautų malonumą.

Visus kritikuodavai jau mokykloje?

Taip, turėjau tokią savybę jau mokykloje. Pastebiu, kad kas tam tikrą laiką kartojasi vis ta pati situacija: kai ateinu į naują erdvę, manęs nepripažįsta arba visi priešinasi mano kritikai, galiausiai tai duoda rezultatų. Tas pats buvo mokykloje. Penktoje klasėje buvau klasės seniūnas, devintoje tapau Mokinių tarybos prezidentu. Mes nesutarėme su vadovybe, pirmą pusę metų trankėme durimis, nervinomės, buvo daug įtampų. Tas pats buvo ir pradėjus studijuoti universitete, kai buvau išrinktas Studentų atstovybės prezidentu. Gal ne man spręsti apie tai, bet tuometis mano prieštaravimas davė gerų rezultatų, ilgainiui Studentų atstovybė tapo partneriu, su kuriuo yra diskutuojama ir tariamasi ir kuris daro tam tikrą įtaką priimant sprendimus universitete. Tokia pat situacija buvo ir perėjus dirbti į VGTU viešuosius ryšius. Man buvo nebaisu imtis kontroversiškų, rizikingų sprendimų, kurie sukels visuomenės prieštarą, jei aš maniau, kad tokie sprendimai bus reikalingi. Jei nauda

„... Visokių buvo šiaurinių sąlygų. Labai dažnai nesutikdavau, ginčydavausi, prieštaravau, darydavau pokyčius, keisdavau aplinką, kurioje esu. Ir tai sulaukdavo (ir dabar, ir visada sulaukia) tos aplinkos pasipriešinimo...“

bus didesnė, jei kitaip institucija, kurioje aš dirbu, nepasieks reikiamos pažangos, visada taip darysiu. Gal laikui bėgant išmokstu švelnesnių, diplomatiškesnių kritikos formų, bet tam tikras pokytis visada turi būti, turime judėti į priekį.

Ar Tau, kaip vadybininkui, lengva vertinti situacijas, žmones?

Man nesunku nustatyti psichologinį žmonių portretą.

Kur to išmokai?

Turėjau skaudžių patirčių Studentų atstovybės laikais. Tas labiausiai išmokė. Tuomet supratau, kas yra politika. Žmonės tau meluoja. Tu negali jais pasitikėti. Viskas yra dirbtina. Ir iš tam tikrų signalų nusipieši tam tikrą savo paveikslėlį. Šis principas turbūt veikia visur. Kartais intuicija apgauna. Niekada nežinai, kaip žmogus dirbs, kai bus tam tikroje pozicijoje. Tai ypač aktualu vadovų lygmeniui. Nežinai, koks bus vadovas, kol jis nepradeda vadovauti. Galima bandyti prognozuoti, bet... Žmonės keičiasi bedirbdami.

Kokią geriausią vadybinio meistriškumo pamoką gyvenime esi gavęs?

Galvoju, kad tos meistriškumo pamokos nuolat keičiasi. Negaliu pasakyti, kad viena ar kita meistriškumo pamoka buvo pati didžiausia. Labai įdomu turėti autoritetą šalia savęs ir iš jo mokytis. Įvairiais gyvenimo etapais aš turėjau autoritetus, iš kurių mokiausi. Labai gaila, kai prie tų autoritetų priartėji ir kai nebėra ko iš jų mokytis. Mano gyvenime buvo gal kokie šeši žmonės, kai aiškiai mačiau, kad iš jų turiu perimti pačias geriausias savybes. Praeina kažkiek laiko, keleri metai, prisilygini tam žmogui patirtimi, stipriosiomis savybėmis ir turi ieškoti kito autoriteto, kito lyderio ir vėl mokytis. Ir kiekvienu etapu reikia kitų dalykų, mokytis kitaip. Taip ir vyksta augimas. Jei sakyčiau, kad prieš septynerius metus išmokau kažkokią vadybos pamoką ir ji buvo pati svarbiausia, reikėtų, kad aš per septynerius metus visai nepatobulėčiau. Jei aš augu, tai man reikia ir vis kitokių, naujų pamokų. Didėja ir masteliai, ir iššūkiai.

Vadybos mokaisi daugiau stebėdamas kitus, skaitydamas literatūrą, lankydamas kursus?

Iš visų šaltinių. Mėgstamiausias mano mokymosi būdas – mokytis darant, kai net nesupranti, nuo kurio galo pradėti, tiesiog pradedi dirbti ir kažkas iš

to gimsta. Bet kuo toliau, tuo daugiau tampa įdomūs ir teoriniai šaltiniai. Gal tai dėl doktorantūros studijų. Atsiranda tam tikra mokslinė branda, kai aiškiau suvoki vykstančius procesus. Pastebėjau, kad kuo toliau, tuo sunkiau rasti gerų paskaitų ir turinčių ką pasakyti lektorių. Anksčiau iš paskaitos išeidavau prisipildęs daug daugiau informacijos. Dabar sunkiau, kad kas nors itin nustebintų. Žinoma, iš kiekvienos paskaitos išsineši ką nors. Jei neišsineši turinio, tai išsineši pastebėtą lektoriaus manierą, logikos mechanizmą arba pamokas, kaip daryti nereikia.

Tau svarbesnė karjera ar garbė?

Man svarbu dirbti įdomų darbą. Su iššūkiais ir sunkumais. Kita vertus, labai svarbu mano komanda. Tai – svarbiausias dalykas. Įsitikinau, kad dirbant komandoje galioja modelis „Pirmiausia geras darbuotojas, paskui – draugas“. Tos draugystės išliko iki dabar. Yra draugysčių nuo Mokinių parlamento laikų. Dešimt metų kartu susitikę dalijamės visokiomis valstybės revoliucijos idėjomis...

Dirbi su studentais. Ką nori jiems perduoti?

Dėstau keistus dalykus. Ekonomiką ne ekonomistams ir viešuosius ryšius kūrybinių industrijų studentams. Praėjusiais metais dėščiau projektinį įstaigų valdymą. Kai pradėdau dėstyti studentams, visada prašau užmiršti kreipinį „Jūs“. Noriu, kad mano studentai įgytų socialinių kompetencijų, išminktų vadybos, ekonomikos reiškinius matyti tokius, kokie jie yra iš tikrųjų. Tai – viena iš svarbiausių universitete įgyto išsilavinimo dalių. Man atrodo, tai daug svarbiau, nei pabaigus universitetą atsiminti kokią nors formulę.

Ar auditorijoje priešais save sutinki tokių priešgynų kaip Tu pats?

Būna. Bet tai valdoma. Įdomu diskutuoti su studentais. Įdomu ir kai nesutinka su mano nuomone. Jei moki nueiti į ugnį, tai moki ją ir užgesinti.

Sakai, kad nebijai ugnies, kontroversijos, revoliucijos? O kaip tada Tavo savisaugos, savimeilės jausmai, juk turbūt kiekvienas ir darbe, ir gyvenime nori būti įvertintas, mylimas, net pražydusi gėlė, benamis šuo ar kaimynų katinas?

Žinoma, kad ir man reikia to įvertinimo. Tik labiau vertinu, kai gaunu nuoširdų ir natūralų. Ir kai tas įver-

tinimas ateina ne už tai, kad aš kažkam įtikau, o už tai, ką aš padariau. Aplinkos įvertinimas – labai svarbu. Labai įstrigo, kai po absolventų kongreso per Senato posėdį man pirmam buvo įteikta padėka ir visi universiteto vadovai spaudė man ranką. Tai man buvo įsimintinas momentas. Kadangi kongreso organizacija buvo itin sudėtinga, ta padėka atrodė buvo įteikta už tikrą darbą, kurį aš padariau.

Saugai tą padėką?

Taip, turiu. Bet ne popierius yra svarbiausia, o tas buvęs momentas.

Ar galėtum būti ne vadybininkas? Ar galėtum pasukti į visai kitą darbo sritį?

Bet kokių atvejų man būtų įdomu valdyti procesą. Koks tas procesas, kur jis vyksta, visai nėra svarbu. Objektas tampa nebesvarbus. Pasaulyje dabar yra populiarius vadinamieji pokyčių vadybininkai, kurie „įmeta“ į skęstančią įmonę tam, kad ją restruktūrizuotų. Kai tik įmonė įveikia sunkumus, jie išeina. Ir save galėčiau įsivaizduoti tokiame darbe.

Ar galėtum pasukti į politiką?

Galėčiau.

Ar pasuksi?

Dar nežinau.

Simo Bernoto nuotraukos

„...Tuomet supratau, kas yra politika. Žmonės tau meluoja. Tu negali jais pasitikėti. Viskas yra dirbtina. Ir iš tam tikrų signalų nusipieši tam tikrą savo paveikslėlį. Šis principas turbūt veikia visur. Kartais intuicija apgauna. Niekada nežinai, kaip žmogus dirbs, kai bus tam tikroje pozicijoje...“

PAMOKOS IŠ SAKURŲ ŠALIES: PAMIRŠTI LIETUVIŠKĄ TRAUMUOJANTĮ POSAKĮ: „KAIP AŠ ATRODYSIU?“

Kažką stebuklingo Azija tikrai turi. Šią mintį patvirtina leva Kungytė, kuriai studijos Pietų Korėjoje – įdomiausias potyris gyvenime.

Edita Jučiūtė

„Visa tai, kokia stipri yra Pietų Korėjos ekonomika, kiek SAMSUNG išmaniųjų telefonų ir HYUNDAI automobilių pagamina ir kiek iš to uždirba, palieku aptarti „Vikipedijai“, o aš galiu papasakoti, kaip pamačiau, pajutau ir užuodžiau šią šalį, į kurią prieš gerą pusmetį nė nesvajojau nuvykti“, – sako Verslo vadybos fakulteto studentė, kiekvienam linkinti pamatyti, kad gyventi galima visiškai kitaip.

Kaip gimė idėja važiuoti į Pietų Korėją?

Idėja gimė gūdų sausio vakarą, kai būdama Berlyne, kur tuo metu studijavau pagal „Erasmus“ mainų programą, gavau VGTU pasiūlymą pagal EUKLA programą 4 mėnesiams vykti į Pietų Korėją. Tai buvo paskutiniai šio tarp P. Korėjos ir Lietuvos, Lenkijos, Vokietijos bei Vengrijos vykdomo projekto gyvavimo metai. Todėl ilgai negalvojau, sudalyvavau atrankoje, laimėjau ir jau vasario pabaigoje tiesiai iš Berlyno, net negrįžusi aplankyti šeimos į Lietuvą, išskridau.

Ar atsimenate pirmą įspūdį atskridus į P. Korėją?

Tik nusileidus P. Korėjoje pasitiko kontrastas – oro uostas labai erdvus, modernus, tačiau oro uosto darbuotojų ir ne tik jų, kaip vėliau paaiškėjo, anglų kalbos lygis labai žemas. Prieš vykdama į šią šalį apie tai buvau girdėjusi. Pasirodo, tai visiška tiesa. Patys korėjiečiai tai paaiškina neefektyvia mokymo sistema – pradžioje keles metus mokoma skaityti ir suprasti tekstus, paskui – klausyti, o tik paskui – kalbėti. Todėl, jei sutinki laisvai angliškai kalbantį korėjetį, gali tai pavadinti mažute sėkme. Dabar, girdėjau, padėtis keičiasi – pradėta mokyti kompleksškai, kaip ir pas mus.

Pirmasis vakarėlis po keturiolikos valandų skrydžio. Mokė valgyti metalinėmis lazdelėmis. Bet po kiek laiko pamačiau, kad kiekvienas jas valdo taip, kaip patogų, jokių griežtų taisyklių nėra

Universitetas Gumi miestelyje

Nepaisant kalbos barjero, korėjiečiai vis tiek stengiasi padėti – aiškina ženklais, gestais, naudoja elektroninį vertėją.

Draugiškumas ir besąlygiškas noras bendrauti gelbėja viską ir dar daugiau – spaudžia visiškai nuoširdžią šypsena ir tokį pat *kamsahamnida* (ačiū), ko kartais ne visada galime sulaukti Vakaruose, kur kiekvienas sau ir už save.

Važiudama autobusu iš oro uosto į Gumi, miestą, kuriame turėjau gyventi ir studijuoti Kumoh nacionali-

Ieva Kungytė kartu su savo mentore Čing Young

niame technikos institute, visas tris valandas spoksojau pro langą į nesuprantamais ženklais kažką sakancias lauko reklamas, kalnuotą, dar dėl ankstyvo pavasario gelsvai rusvą kraštovaizdį ir jau įsivaizdavau, kaip tai atrodys, kai po poros mėnesių viskas sužaliuos. O žaliuoti pradėjo greičiau nei tikėjau – jau balandžio viduryje. Iškart po kukliai su europiečiais atšvęstų Velykų oras staigiai pradėjo šilti iki +20 °C ir daugiau ir viskas aplinkui ėmė skleistis, žaliuoti ir žydėti. Tada ir pamačiau vieną gražiausių, romantiškiausių vaizdų – žydinčias sakuras.

Kai žydėjo sakuros... Man noriai pozavo mokinės korėjietės, lankančios anglų mokyklą

Milžiniškas Buda ir sklindanti ramybė

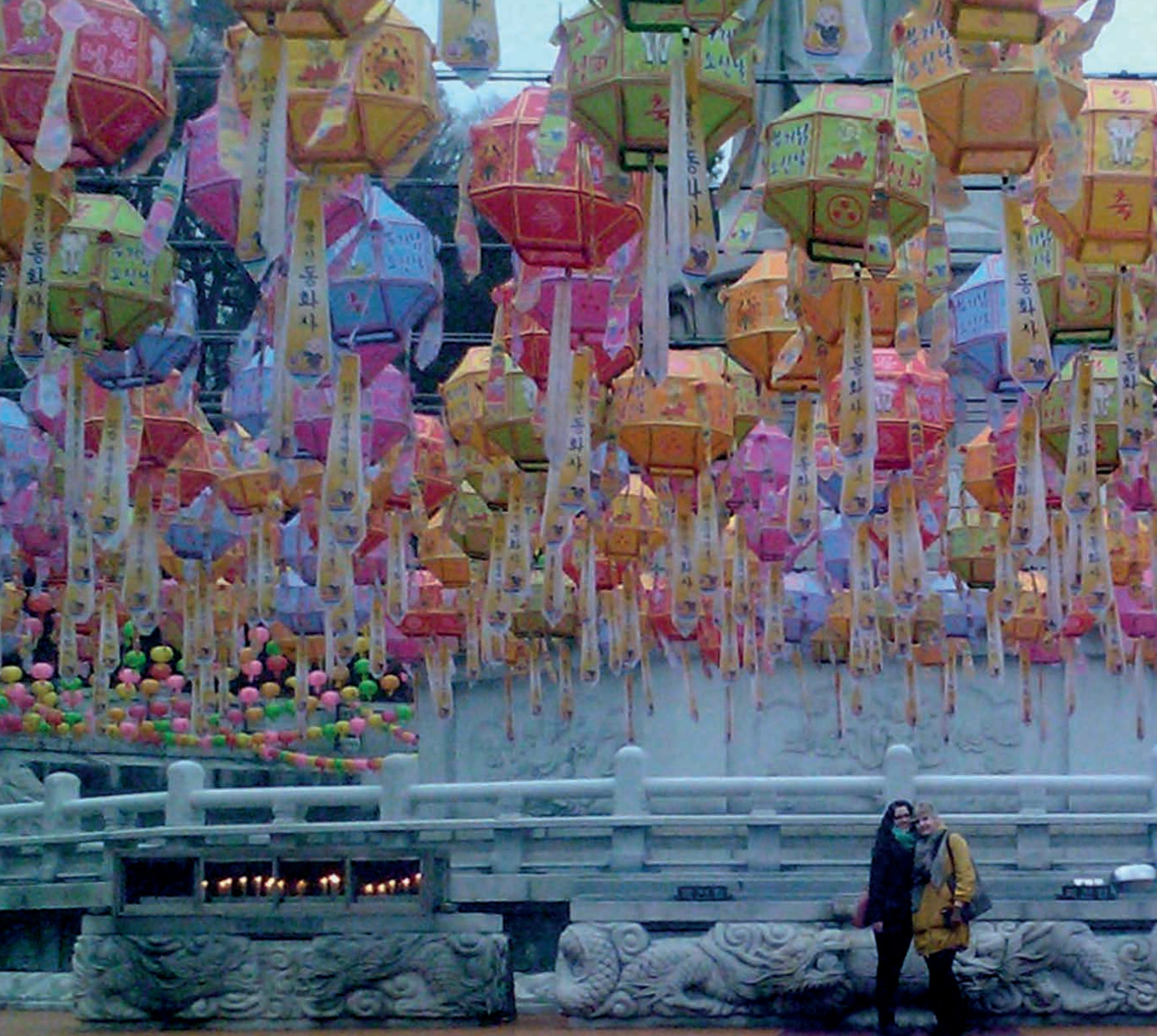

Budos statula ant aukšto kalno ir besimeldžianti moteris. Į kalną kopėme labai ilgai. Buvo didelis didelis rūkas...

Tiltas rūke viename iš Pietų Korėjos miestelių

Mistinė budistų šventyklos oazė – vienas vertingiausių įspūdžių, kuris atmintyje išliks visą gyvenimą

O kaip prasidėjo Jūsų gyvenimas universitete?

Atvykus į Gumi mane pasitiko globoti paskirta korėjietė studentė, su kuria vėliau labai susidraugavome. Maloniai buvau nustebinta studentų miestelio, kuris yra atokiau nuo paties miesto, dydžiu ir aplinka. Kalbant apie bendrabučius – tvarka labai griežta. Bendrabučiai atskiri, net per klaidą joks vyriškos lyties atstovas neįeis, net kameros koridoriuose yra. Kaip ir kiekvienoje nuomos sutartyje buvo nurodyta nekelti triukšmo, nevartoti alkoholio ir t. t., tačiau įdomiausias ir juokingiausias pasirodė draudimas garsiai verkti („no loud crying“). Taigi teko pamiršti apie namų ilgesį ir užmarinuoti ašarų liaukas keturiems mėnesiams.

Kambariu dalijausi su trimis korėjietėmis. Žinojau tai jau prieš atvykdamą ir, atvirai pasakius, bijojau. Bijojau trinties, nesutarimų, netvarkos. Su kambario kaimynėmis susitikdavome tik naktį, kai būdavo laikas miegoti, tai tos trinties kaip ir nesijautė. Bendraudavome irgi ne itin daug, nes jos angliškai mokėjo beveik tiek pat, kiek aš korėjietiškai...

Valgydavome valgykloje šalia bendrabučio ir universiteto. Teko pamiršti šakutę ir išmokti naudotis metalinėmis lazdelėmis (čokara). Aš asmeniškai prie maisto ganėtinai greitai pripratau, bet kai kuriems europiečiams

Įprastas maistas valgykloje

Ir ne valgykloje...

Štai kaip korėjiečiai mokosi... Iš to, ką pati mačiau, susidarė įspūdis, jog panašiai tiek pat laiko, kiek yra skiriama grynai darbei, praleidžiama ruošiantis tam darbei. Nesakau, kad tai blogai, gal kaip tik – netgi labai gerai

reikėjo daugiau laiko. Kartais būdavo labai skanu, kaip šventė tiesiog, nes valgykla – bufeto stiliaus, galima dėstis kiek telpa. O kartais išeidavome tik ryžių ir kimči (raugintas pekininis kopūstas su aštriais prieskoniais, visiškai korėjietiškas patiekalas) truputį pakramsnoję... Tokiais atvejais tekdavo eiti į parduotuvę pirkti ramyun (karštu vandeniu užpilama makaronų sriuba), kimbap (į japonišką sušį panašus valgymėlis), bandelių, kurios ten kažkodėl nepaprastai skanios. Ne skaniausios, bet juokingiausios buvo su žirnių arba juodųjų pupelių įdaru. Ir ledų su tokiu įdaru galima rasti. Per tuos keturis mėnesius pasiilgau vaisių, kurie P. Korėjoje labai brangūs, pavyzdžiui, kilogramas obuolių kainuoja maždaug 12 Lt, arbūzas – beveik 50 Lt. Man, priklausomai nuo šokolado, teko išgyventi ne pačius lengviausius laikus – šokoladas buvo dvigubai brangesnis nei pas mus, o kiekis – tiek pat mažesnis.

Kuo nustebino bendravimas su korėjiečiais?

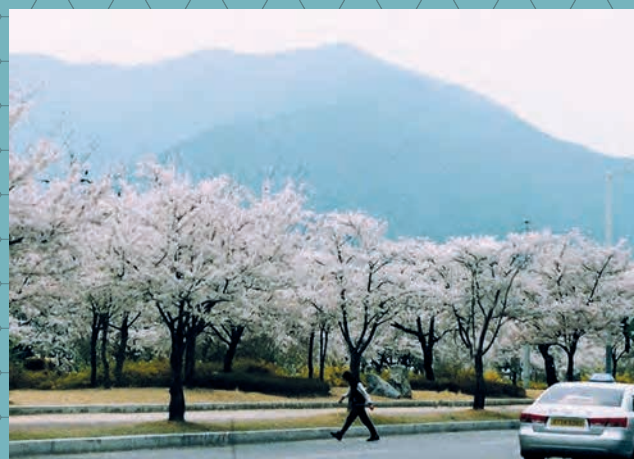
Kai susipažįsti su korėjiečiu, gali būti pasiruošęs trims pagrindiniams klausimams. Pirmiausia klausia, kiek tau metų, nes amžius ten labai svarbus. Tik vieno metų skirtumas labai keičia santykį tarp žmonių. Kuo vyresnis – tuo daugiau pagarbos gaunama. Kaip ir kitose Azijos valstybėse, pagarba vyresniam – viena didžiausių vertybių. Beje, amžius skaičiuojamas kitaip. Taip ir ne-

Gatvė P. Korėjoje. Žmogus, vežantis apelsinų medelius

Žmogus, akimirkai panyrantis į apmąstymus

Ypatingoji žydinčių sakurų spalva kalnų fone

Budistų šventykla. Energija, nuo kurios norisi verksti

Sakurų šalyje lyja lietuviškas lietus

supratau tos sistemos, bet dažniausia pridedami dveji metai prie mums įprasto skaičiavimo (Lietuvoje man 21, o P. Korėjoje – 23).

P. Korėjoje paprastai ne spaudžiamos rankos, o lenkiamasi. Su kuo vyresniu žmogumi sveikiniesi – tuo žemiau lenkiesi. Apie specialybę klausia turbūt dėl to, kad tikisi lankyti tas pačias paskaitas kartu su užsieniečiais studentais. Trečias, bet bene svarbiausias klausimas: „Ar turi vaikiną ar merginą?“ Atvirkščiai nei pas mus, Europoje, P. Korėjoje šis klausimas nieko ypatingo nereiškia, nėra jokių slaptų intencijų, simpatijų. Kai išgirsta neigiamą atsakymą, dažniausiai stebisi ir klausia kodėl, nes P. Korėjoje vienišas žmogus yra beveik nevykėlis. Porelės savo meilę išreiškia vilkėdami vienodais marškinėliais, avėdami vienodus batus. Girdėjau, kad Tolimuosiuose Rytuose visur taip įprasta. Ir miela, ir juokinga...

Kalbant apie vis globalėjantį pasaulį, Europoje daugėja vienišų, vadinasi, ir nevykėlių žmonių. Ar P. Korėjoje dar saugomos šeimos tradicijos, patriarchatas, apskritai, hierarchija?

Nesakyčiau, jog nevykėlių. Mes, europiečiai, esame daugiau individualistai. Tad tuo požiūriu esame visiškai priešingybė rytiečiams, kurie labai linkę į kolektyvizmą. P. Korėjoje vis dar ryški hierarchija tiek šeimoje, tiek darbo aplinkoje. Bet ji suvokiama kaip natūralus reiškinys, kaip supratau, nelabai kas jaučiasi nuskriaustas dėl to. Šeimos santykiuose vyrauja patriarchatas. Tradiciškai moteris išteka už kokios didelės įmonės darbuotojo, dirbančio iki vėlumos, viena augina vaikus ir tvarkosi namuose. Nors korėjiečiai pakankamai konservatyvūs, ištikimi tradicijoms, tačiau Vakarų kultūra visgi skverbiasi į kasdienį gyvenimą ir sąmoningai ar nesąmoningai siekiama ją kopijuoti. Gaila, nes manau, kad tradicijos bet koku atveju yra gražu ir gerbtina.

Gumi miestelyje buvote viena iš nedaugelio – baltų, užsienietė...

Kadangi gyvenau ne Seule ar kokiame kitame dideliame mieste, kur yra pakankamai užsieniečių, o pramoniniame Gumi mieste, dėmesio, kaip ir visi kiti baltieji, sulaukiau tikrai labai daug. Kadangi be korėjiečių ir kitų užsienio studentų (kinų, japonų, malaiziečių, mongolų, uzbekų ir kt.), mūsų, europiečių, Kumoh universitete buvo tik 11, nepastebėti tikrai nelikome. Kaip vėliau paašškėjo, ne tik universiteto teritorijoje, bet ir mieste. Kartą įlipau į taksi ir vairuotojas, pensinio amžiaus senukas, ėmė sakyti mano vardą: „lepa, lepa...“ (korėjiečiai sunkiai taria *f*, *v*, tai dažniau skamba kaip *p*). Kai paklausiau, iš kur žino mano vardą, atsakė, jog tai paslaptis. Jei tai būtų nutikę kur nors Europoje, turbūt būčiau meldusis, kad tai nebūtų koks maniakas ir saugiai grįžčiau namo. Bet tikrai ne Pietų Korėjoje, vienoje saugiausių šalių pasaulyje.

O kokios buvo Jūsų studijos?

Tikrai nepervargau, nors visokių užduočių ir darbų būdavo visada. Tačiau ten tempas daug lėtesnis. Du kartus per savaitę lankydavau korėjiečių kalbos pamokas. Išmokau kelių esminių žodžių, sakinių, skaičių. Ir skaityti išmokau – nėra taip sunku, kaip atrodo. Tik suprasti, ką skaitai, – jau kitas reikalas.

Karališkųjų rūmų sargyba. Sargybiniai, kurie negali šypsotis

„Jimjilbang“ – visą parą veikiantis viešas SPA, kuriame galima ir miegoti

Egzaminų sesija irgi nepareikalavo daugiau laiko nei įprastai, bet *korėjukai* plūso kaip reikiant – per naktis mokydavosi, bibliotekoje užmigdavo. Tačiau kartais atrodydavo, kad tai daugiau vaidyba, nei tikras mokymasis – susirenka keli draugai bibliotekoje su energiniais gėrimais, telefonais, pledais ir krūva knygų, kurios dažniausiai labiau pagalvės paskirtį atlikdavo, paplepa, pažaidžia telefonu, truputį pasimoko ir ten pat užmiega.

Teko girdėti, kad panašiai elgiasi ir dirbantieji. Korėjiečiai ir kiti azijiečiai garsėja kaip darbščiausios, dau-

P. Korėjoje vykusi pasaulinė paroda EXPO 2012, Lietuvos paviljonas. Lietuva pristatyta kaip gintaro kraštas, už temos išplėtojimą laimėtas sidabro medalis. Bravo! Korėjiečiams gintarinė Lietuvos paviljono eksplozija paliko neišdildomą įspūdį

giausia darbo valandų dirbančios tautos, bet klausimas, ar kiekybė atitinka kokybę? Bet kai pagalvoji, gal ir gerai – žmonės dėl to laimingesni (bent taip atrodo), labiau atsipalaidavę.

Bandote paneigti nuomonę, kad korėjiečiai darbštūs? Juk tai turbūt vienintelis faktas, kurį apie P. Korėją žino dažnas lietuvis?

Jokiu būdu. Tiesiog iš pasakojimų ir iš to, ką pati mačiau, susidarė įspūdis, jog panašiai tiek pat laiko, kiek yra skiriama grynai darbui, praleidžiama ruošiantis tam darbui. Nesakau, kad tai blogai, gal kaip tik – netgi labai gerai. Tiesiog pas mus turbūt labiau įprasta taip – ateini, koncentruotai padarai darbą ir išeini.

Po studijų Berlyne iškart išvykote į Pietų Korėją. Ar ne per didelis buvo kontrastas? Papasakokite apie egzotiškiausius universitetų Europoje ir Azijoje skirtumus.

Studijos Berlyne per daug nesiskyrė nuo studijų Vilniuje. Dėstytojų ir studentų santykis gana panašus – elgiamasi maždaug kaip su lygiu, dėstytojas – daugiau kaip patarėjas. O P. Korėjoje truputį kitaip – visur svarbi hierarchija. Dėstytojas turi daug daugiau galios. Didžiulė pagarba jam. Kartais matydavau, kaip studentai jų net bijo. Pas mus, jeigu kas neaišku, studentai klausia, aiškinasi, o korėjiečiai truputį prisibijo. Gal bijo pasirodyti neišmanėliai?

Ko mes, lietuviai, galime pasimokyti iš tos taip mums tolimos tautos?

Yra keli esminiai dalykai, kurių linkėčiau ir mums iš korėjiečių pasimokyti. Pirmiausia reikėtų daugiau atsipalaiduoti, pamiršti tą *traumuojantį* posakį: „Tai kaip aš čia dabar atrodysiu?“ Taip pat dažniau juoktis ir šypsotis, išmesti pusę savo egoizmo ir labiau rūpintis aplinkiniais.

Dažnas lietuvis, pabuvojęs Azijoje, įninka į haiku, dzeną, meditacijas, dienosraščius iš kelionių rašymą ir t. t. Nors jau atrodo, kad niekuo, jokiais įspūdziais šiuolaikinio pasaulio nenustebinsi. Ką, Jūsų nuomone, tokio fenomenalaus turi Azija? Juk Jūs ir pati galvojate sugrįžti į P. Korėją, tiesa?

Norėjau ir ruošiausi, bet planai staiga pasikeitė ir dabar esu čia. Visgi norėčiau dar kada nors ten sugrįžti, bent trumpam. Kažką stebuklingo Azija tikrai turi. Nežinau, kaip kiti tai įvardija, bet aš tai pavadinčiau tyrumu ir ramybe.

Šią nuotrauką padariau juostiniu fotoaparatu ženšenio parduvėje. Jos pardavėjas atrodė lyg viduramžių alchemikas...

*Traukinių stotis. Pamačiau į mane nugara sėdinčią gražią vietinę
merginą. Jai pasisukus, spėjau blykstelėti fotoaparatu*

„DEEPER UPPER“ — NERIANTYS Į MUZIKOS GELMĘ

Vos 2010 metais susikūrusi alternatyvaus roko grupė „Deeper Upper“ jau skinasi kelią į pripažinimą. Ketveriukės dainą „I am the colours“ į rinktinį albumą 2012 m. įtraukė „Mercedes-Benz“, kadaise įvertinusi ir Marko Palubenkos talentą. Neseniai įvykusiuose muzikos apdovanojimuose T.Ė.T.Ė. „Deeper Upper“ klipas „In the Sands of Desert“ pelnė metų muzikinio vaizdo apdovanojimą. Dar daugiau – grupė buvo pakviesta dalyvauti balandžio pradžioje vykusiame festivalyje „Tallinn Music Week“, kuris laikomas vienu svarbiausių ir didžiausių muzikinių įvykių Baltijos šalyse. Trys muzikantų ketveriukės nariai – VGTU absolventai.

Tomas Taškauskas

„Ieškome giliai, nes tikime, jog taip kylama į viršų.“

„Deeper Upper“ nariai

SUVEDĖ MUZIKINIAI IEŠKOJIMAI

Vieni žmonės kuria verslą, kiti išvažiuoja į užsienį, tretį eina į realybės šou, o kai kurie – susiburia į muzikos grupes. Paklausti, kodėl pasirinko būtent šį kelią, vaikinukai atsako, kad jų istorijos panašios – kiekvienas turėjęs muzikinių idėjų ir noro jas realizuoti. „Visa da labai mėgau muziką ir gitara buvo mano geriausias draugas, bet tiesiog negalėjau vienas sėdėti kambaryje ir groti. Žmogui, kad jis galėtų save realizuoti, reikia komandos“, – teigia „Deeper Upper“ gitaristas Ignas Ivaška, šiuo metu dirbantis VGTU Viešosios komunikacijos direkcijoje.

„Prieš susiburdami į grupę net nebuvo geriausi draugai. Gal mėnesį buvom pažįstami su Ignu. Po to prisijungė Evaldas, nes ieškojom klavišų. Vėliau ieškojom būgnų. *Žiauriai* sunku buvo surasti gerą būgnininką. Ketinom netgi pakeisti būgnininką kompiuteriu, elektroniniais būgnais. Ir tada atsirado Rimas“, – grupės kūrimosi istoriją pasakoja vokalistas Kęstas Purvinskas, studijas baigęs VGTU Transporto inžinerijos fakultete. Anot „Deeper Upper“ narių, sutapo ne tik jų norai, bet ir požiūris į bendrą veiklą. „Kaip grupė esame ne vien muzikos kūrėjai. Daug laiko praleidžiame kartu. Visų mūsų nuomonė sutampa – grupė turi būti kartu. Susirenkam ne tik repeticijoms. Grupė yra kaip kumštis, kaip šeima. Tarp grupės narių turi būti tarpusavio ryšys, kurį sustiprina kelionės, koncertiniai turai“, – sako „Deeper Upper“ būgnininkas Rimas Nasutavičius.

Į LATVIJĄ – NAUJŲ ĮSPŪDŽIŲ

Vasario 8–16 d. „Deeper Upper“ ketvertas buvo išvykęs koncertuoti į Latviją. Iš gastrolių muzikantai tikėjosi naujų potyrių. „Lietuvoje koncertuojame jau beveik dvejus metus, nors ir neturime labai daug pasirodymų, jau apėjome pagrindinius Vilniaus barus, pažįstame ir kitus miestus, žinom, ko tikėtis iš tenykštės publikos. Neseniai važiuovom į Šiaulius, kur jau esam koncertavę. Žinom, kad Šiauliai – geras miestas“, – šypsosi Ignas.

Nors kiekvienas koncertas Latvijoje turėjo kažką savito, visi grupės nariai sutaria, kad labiausiai jiems pa-

tiko dainuoti mažytėje Rygos baro „I love you“ scenoje, kur buvo gera atmosfera, užsimezgė artimas santykis tarp muzikantų ir klausytojų. „I love you“ prekės ženklas Latvijos nepriklausomų muzikantų terpėje yra gan stiprus, nes turi savo įrašų kompaniją, turi savo sceną „Posityvus“ festivalyje, kuris yra didžiausias Baltijos šalyse. Jie turi savo vardą“, – pasakoja Ignas.

KURIA VISI KARTU

„Deeper Upper“ vyrukai teigia, kad iki šiol dar neturi vieno recepto, kuriuo vadovaudamiesi kurtų dainas. Kūrybinis procesas būna labai įvairus. „Būna, kad kažkas ateina namie sugalvojęs partiją, kiti prisijungia ir vos per porą repeticijų gimsta daina. Būna, kad grojam visi vienu metu, kas sau, kol staiga pajuntam, kad garsas virsta bendru sąskambiu, bet tai įvyksta po 2 mėnesių repeticijų. Tai visiškai kraštutiniai atvejai. Nors yra pora dainų, kurias kūrėm pagal jau parašytus žodžius. Bet taip būdavo seniau. Dabar nusistovėjo tvarka, kad savo dainas kuriam bendrai“, – sako Ignas.

Šio kūrybinio principo – kurti visiems kartu – ketveriukė tvirtai laikosi. „Niekad dar nebuvo, kad kas nors vienas ateitų į repeticiją ir pasakytų, aš turiu pabaigtą dainą. Visad kuriam kartu ir tik kartu, per bendrus eksperimentus, ieškojimus. Būna, kad grojam naujos dainos motyvą, o Evaldas sėdi, klauso ir rašo žodžius tą pačią akimirką“, – pasakoja Rimas.

Anot muzikantų, vienam iš grupės narių pasitraukus, jie nematytų prasmės toliau tęsti grupės muzikinę veiklą. „Neseniai diskutavom labai įdomia tema. Jeigu kas nors pasitrauktų iš grupės, tai nebeliktų „Deeper Upper“. Nėra, kad kas nors kitas galėtų ateiti ir pagroti vietoj jo“, – įsitikinęs Ignas.

ANGLŲ KALBA – SPONTANIŠKA

Anot „Deeper Upper“ dainų tekstų autoriaus Evaldo, kūrimo procesas vyksta spontaniškai, pasiimant iš gyvenimo patirčių perliukus, kuriuos galima perfrazuoti į metaforas. „Man anglų kalba yra labai priimtina. Aišku, lietuvių yra gimtoji, pati gražiausia. Bet anglų kalba tokio

tipo poezijai yra priimtinausia. Galbūt tam turi įtakos, kad užaugom su užsienietiška muzika“, – atvirauja Evaldas Arlauskas, VGTU studijavęs kūrybines industrijas.

Kaip papildomas privalumas prisideda ir tai, kad anglų kalba atveria kelius į kitas šalis, atsiranda galimybė dalytis savo muzika su kitakalbiais. Po ketveriukės vaizdo klipais socialiniame tinkle „Youtube“ esantys komentarai anglų kalba rodo, kad grupė turi ištikimų klausytojų ir užsienyje.

„Man šauna į galvą grupės „Sigur Ros“ pavyzdys. Jie dainuoja savo sukurta kalba ir ja perteikia labiau emociją, negu mintį. Mūsų atveju žodžiai derinasi su muzika, ir tai tampa bendra emocija, bet mums yra svarbu, kad žmonės girdėtų ir žodžius“, – tikina grupės narys.

TIKSLAS – NUOLAT TOBULĖTI

Kalbėdami apie „Deeper Upper“ grupės tikslus ir ambicijas, muzikantai pastebi, kad bėgant laikui jie keičiasi. „Pradžioje siekėm susirasti būgnininką. Tada padaryt pirmą koncertą, išvažiuot į pirmą turą, išleisti pirmą kompaktą... Tikslai natūraliai keičiasi augant grupei. Keliame sau tikslą nuolatos tobulėti“, – sako klavininkas Evaldas.

„Būna, kad beveik baigiam kokią dainą ir susitariam, kad šitas elementas čia negali būti, nes jis ne 100 proc., o tik 95 proc. padarytas, užtrunkam dar mėnesį, bet padarom. Turim būti visiškai įsitikinę prieš kažką pateikdami žmonėms. Gal tai ir paaiškina, kodėl nesame pati produktyviausia grupė Lietuvoje. Nes per dvejus metus sukūrėme apie 12 dainų, ką kiti padaro gal per porą mėnesių. Bet dėl to jaučiamės visiškai gerai“, – pasakoja Ignas.

Artimiausias ketveriukės siekis – iki vasaros išleisti debiutinį EP (angl. *extended play*) albumą. „Jau darome pirmuosius *demo* įrašus. Po jų išsianalizuosime savo dainas, sugalvosime, kaip jos iš tiesų turi skambėti, ir neilgai trukus pradėsime galutinius įrašinėjimo darbus“, – teigia gitaristas Ignas.

LAISVALAIKIU DIRBA „NORMALŲ“ DARBĄ

„Laisvalaikiu dirbu *normalų* darbą“, – šmaikštauja grupės vokalistas Kęstas. Nors visi „Deeper Upper“ grupės nariai šiuo metu turi darbus arba mokosi, vaikinai pripažįsta, kad kažkur giliai širdy ieško galimybės atiduoti vien muzikai, su kuria vienaip ar kitaip susiję jų pomėgiai ir laisvalaikis.

„Nesame naivūs ir visko nemetam, kad grotume ir bandytume iš to išgyventi. Tai mažai įmanoma, nebent tu esi samdomas profesionalus muzikantas ir groji va-

karėliuose arba esi *coverbandas*, kuriam visi nori mokėti“, – atvirauja Ignas.

„TALLINN MUSIC WEEK“ – NAUJAS POSTŪMIS

Balandžio 4–6 d. vykęs festivalis „Tallinn Music Week“ šiemet šventė penktąjį gimtadienį. Šiame festivalyje dalyvavo daugiau nei 233 atlikėjai iš 20 šalių. Viename stambiausių muzikos renginių Baltijos šalyse šįkart koncertavo ir „Deeper Upper“ ketveriukė. Grupės nariai tai laiko nemažu savo darbo įvertinimu ir geru postūmiu tobulėti. Muzikantai sako, kad kitas jų tikslas – groti „Posityvus“ festivalyje Latvijoje.

Vaikinai neslepia, kad siekdami patekti į „Tallinn Music Week“, įdėjo daug pastangų. „Jei muzikos grupės tik sėdėtų ir lauktų, kol jas kažkas pakvies, jų turbūt niekas nepakviestų. Taigi įdėjom daug darbo, skleisdami žinią apie save. Turėjo įtakos ir tai, kad prieš metus koncertavom Estijoje, kur susipažinom su nemažai žmonių iš muzikos verslo“, – pasakoja Ignas.

DAINOS ĮSIKLAUSANTIEMS

Paklausti, kokiems klausytojams skirtos jų dainos, muzikantai teigia ieškantys intelektualesnės auditorijos, kuri šiek tiek pagalvoja, ieško dainų žodžių prasmės. „Dažniausiai mūsų dainos nėra tokios, pagal kurias iš karto galima šokti. Mūsų klausytojas turėtų būti norintis išgirsti. Pastebėjom, kad žmonės, pirmą kartą girdintys mūsų dainas, dažniausiai stovi ir labai įdėmiai klausosi. Ir jiems įdomūs tie garsai. Kai atrandi dainos savitumą, nebenori jos paleisti. Žinoma, tam reikia laiko“, – įsitikinęs Evaldas.

Kadangi koncertuoja jau dvejus metus, „Deeper Upper“ ketvertas darosi vis žinomesnis. „Dabar su kiekvienu koncertu žmonės mus daugiau žino – kai tu tik užlipi ant scenos, jauti publikos šurmuliuką. Anksčiau, kai buvo patys pirmieji koncertai, žmonės reaguodavo gana abejingai. O dabar – jaučiam klausytojų lūkesčius“, – įspūdiškai dalijasi Rimas.

„Smagiausia reakcija, kai pamatai klausytoją, atkartojantį tavo dainų žodžius, nes tuomet žinai, kad jis klausėsi dainos ne vieną kartą ir specialiai įsiminė jos žodžius. Man atrodo, kad tai vienas iš didžiausių įvertinimų. Tai parodo, kad klausytojas mus išgirdo“, – sako Evaldas.

Parašyta bendradarbiaujant su bernardinai.lt

Nuotraukų autoriai: Simas Bernotas, Alina Agarkova, Tomas Adomavičius, Diana Kuprytė, Jorigė Kuzmaitytė

IN THE RHYTHM OF IT

Giedrius Dzekunskas, a graduate of VGTU Faculty of Electronics and currently the leader of the largest IT enterprise in Lithuania - Barclays Technology Center, is happy that young people gain the best IT experience in the company, as if working in London and New York. However, according to the graduate, the personal qualities do not change through life. Barclays has for several years been identified as one of the most attractive employers in Lithuania. How to become such?

"We bring the best experience to train people. The company applies the previously time-tested tools that maximize our employees' performance. And we have talented people, Lithuanians. We are a young economy, but our people are no different from those working in London and New York. Their level of knowledge is the same. What makes us different from foreigners? We are accustomed to work together, as a team, we have some problems with project management, we are still a young society. As individuals we are smart and educated, but as employees of the company, or as a society, we are not sufficiently effective. If we were effective, our GDP would be the same as in Germany. Organizations such as Barclays attract talented people and help them to work at maximum efficiency. This is done through the best practices, such as the management of business processes, career, level of knowledge, staff, and ordering of all processes. At the end, this gives our people an opportunity to learn from the best practices in the world, even without leaving Lithuania. As a Lithuanian, I am very happy about that," says Giedrius Dzekunskas.

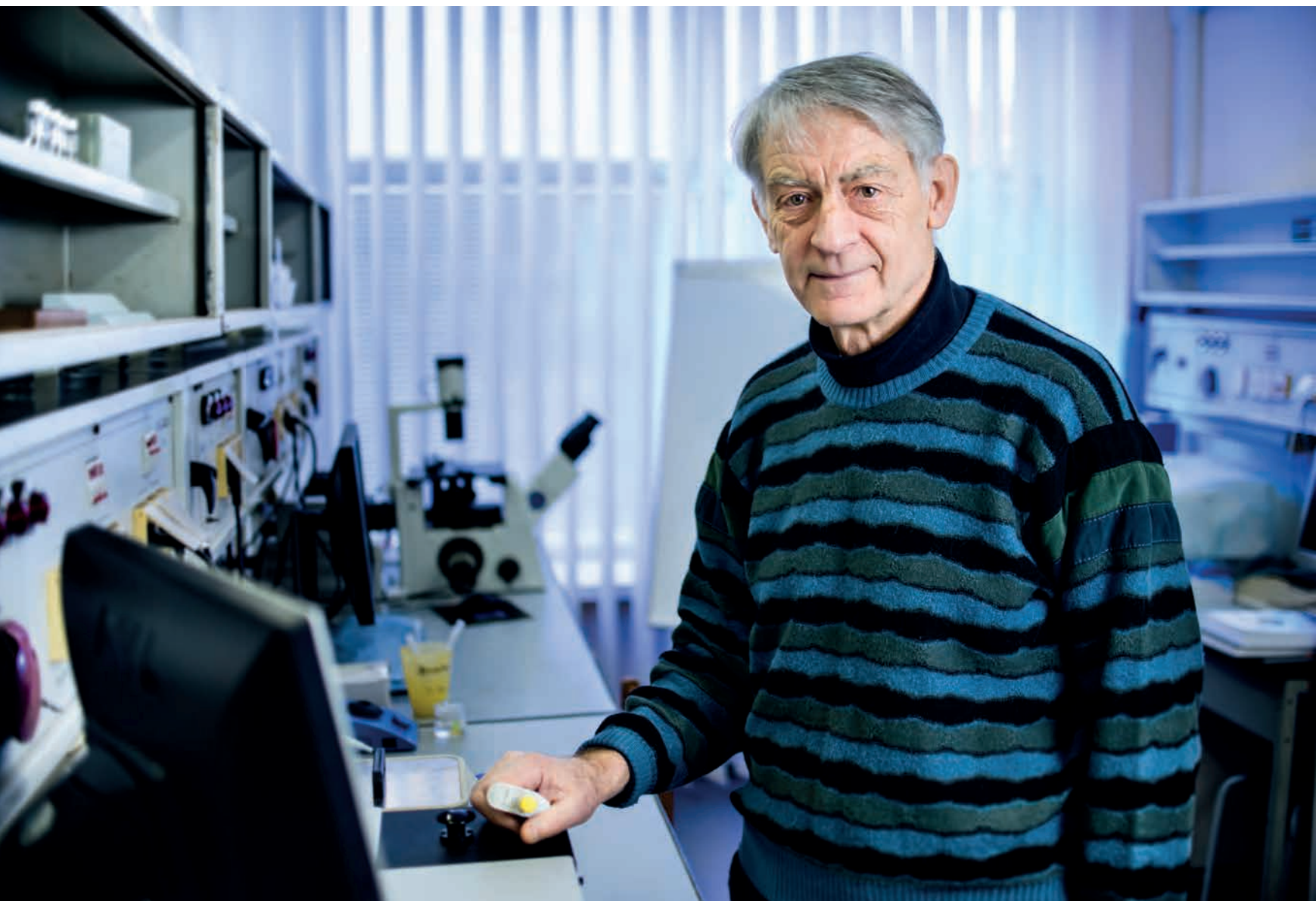

IMPORTANCE OF ROADS

“From ancient times to present, the importance of the state roads remains the same - to serve the public interest” says Dr. Skirmantas Skrinkas, the director of Lithuanian Road Administration under the Ministry of Transport and Communication, about the symbolic meaning of the road. Having retired from business several years ago, Dr. Skrinkas, the graduate of VGTU Department of Roads, currently heads the department that supervises 21 thousand kilometers of national roads.

“When I have decided to apply for the position at Lithuanian Road Administration, I had a few ideas, which I continue to nurture and implement, but what I wanted to do most was to dispel the then escalated myth about unfair roadmen. I want people to have positive connotations for the word “road” on a subconscious level. We want to prove that money economically invested in roads pays off and serves for the benefit of all people. I am glad my contribution makes people’s journeys much safer. Good and neat roads make the transportation of goods easier, which is beneficial to both the State and its people,” says Dr. Skirmantas Skrinkas, and also adds that we must invest in high quality of roads if we want to boost Lithuanian economy and attract investors. Dr. Skrinkas observes that investors will not come to Lithuania by bumpy gravel roads.

JUOZAS KULYS: WHEN TALENTED PEOPLE LEAVE THE COUNTRY, THE COUNTRY'S SCIENCE AND ECONOMY BECOME POORER

Last year, the book "Mathematical Modeling of Biosensors: An Introduction for Chemists and Mathematicians" by Prof. Romas Baronas and Prof. Juozas Kulys was translated into the Arabic language and published at King Saud University, Saudi Arabia. This is the first Lithuanian scientific work translated into Arabic. "The writing process of the book was also unique. Approximately one-third of the book consists of analytical solutions, another part consists of numerical solutions, and the final part is dedicated to the Mathematics needed for these solutions. We, authors, were united not by universities, but by the idea to describe the operation of biosensors using a numerical approach. The book is not a collection of articles, we have influenced each other during the process of writing," says Juozas Kulys, the head of VGTU Department of Chemistry and Bioengineering, the member of Lithuanian Academy of Science, who has been writing the book even during the Christmas time and Easter holidays.

Today, the world-renowned professor does not think about resting on his academic laurels, but is concerned about the prevailing system, which does not prevent retention of young talented scientists leaving Lithuania. "I have had talented students who might have been luminaries in the academic world - all of them have either started their own business or have emigrated... Business is not that restricted as science is. And our politics is all about conformist reconciliation," Professor Juozas Kulys sadly observes.

TALKING TO WIND

Philosophy has probably never been popular in Lithuania. According to Prof. Tomas Kačerauskas, he sometimes feels as if talking to the wind. We asked the philosopher, whether Philosophy is one of the most popular of Applied Sciences, and if all people are secret philosophers, especially when things go wrong.

"Of course," says Prof. Tomas Kačerauskas, the head of the Department of Philosophy and Political Science, "all of us raise the same fundamental questions both overtly and covertly. Perhaps this is the distinction between a professional philosopher and an amateur one, as the first raises an issue overtly, while the other does this covertly, without sharing his or her ideas even with their own relatives. While the professional philosopher proclaims about the issue from the rooftops."

Philosophy, according to Professor Tomas Kačerauskas, as a certain way of perceiving the world, is indispensable even at a technical university. "The responsibility of our teachers is to draw student's attention to the benefits of Philosophy." The greatest benefit of Philosophy is that it is completely useless. It appeals to our outlook, in other words, it does not make profit, but gives us peace of mind, inner satisfaction, and after all - happiness. After all, a happy (and rich) is not the one who has a lot (how can one measure happiness?), but one who has enough of everything. Moreover, Philosophy is an important accelerator of science," claims Prof. Tomas Kačerauskas.

CREATION INSPIRED BY LIFE

In Architecture, as in life - some projects are realized, some fall into the drawer. Some are lucky enough to get exclusive attention from peers or society. VGTU graduate architect Rolandas Palekas admits he is disquiet about every of his creations. However, according to the architect, there is no object that is more or less important than others.

"I cannot do my work carelessly. Česlovas Milošas once said that if one is a creator, who strives to achieve certain results, one has to concentrate and be immersed in their work in order to achieve the desired result. Sometimes, even relatives of the creator do not understand such dedication for work. It may be because of this, artists often have problems with their families. One needs a special person beside, who would understand them. The more I realize that I could do things differently, the more restless I feel. I feel even worse when I realize that there could be more good things added to a building that is already built. There is no such building that could not be improved," says architect Rolandas Palekas, who is disquiet about every of his creations.

DANGERS CHANGED ATTITUDES TOWARDS LIFE

Civil engineer-constructor Gediminas Simniškis participated in the programme “Development Cooperation and Democracy Promotion” implemented by Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Lithuania. He has worked as civil engineer in Ghor Province, Afghanistan. For a long period of time, VGTU graduate has been considering whether to go to this distant country or not. Some were encouraging him, others discouraged. After all, we hear only negative news from this country: the news about dangers of war and terrorist acts.

“Our understanding of Afghanistan is very strange and fundamentally wrong,” says G. Simniškis, who has worked in Afghanistan. “Our ‘Lithuanian’ knowledge about everything is quite shocking when dealing with friends and acquaintances. Sometimes when you just start speaking, they answer for you what is there, in Afghanistan. Everyone knows better than you, even though they have never been there. You just have to confirm they are right. In Afghanistan, I have learned to be more forgiving, patient, and I have started seeing my life somehow differently. I believe that any of us should travel somewhere to see a different life, to understand or change ourselves.”

REVOLUTIONIST'S CONFESSION: MY OBJECTIONS GAVE RESULTS

“I have often disagreed, argued, objected, made changes, changed the environment in which I am. And this environment has always resisted. I have never tired to please anyone or be popular. I have always had the ability to fearlessly criticize,” says Justas Nugaras, who has worked at the University's Public Communications Office.

According to Justas Nugaras, criticism is the engine of progress that makes progress possible.

“I believe, my opinion is the right one, others are not right, they do not understand anything. This is the shortest way to destroy the team. Today, I think that while doing one's job, one should do something they like and enjoy,” says the doctoral student of the Faculty of Business Management, who is currently interested in collaboration of enterprises and its effects on strategic management of science. The student tries to find out the ways to systemize inter-institutional collaboration and tries to identify strategic actions that should be taken to improve collaboration between universities.

LESSONS FROM SAKURA LAND: TO FORGET LITHUANIAN SAYING „HOW WILL I LOOK LIKE?“

There really is something magical about Asia. This idea is confirmed by Ieva Kungytė, who considers her studies in South Korea to be the most interesting experience in her life. “I will leave all the contemplations about South Korean economic power, the numbers of produced SAMSUNG smart phones and HYUNDAI cars and how much do they earn to ‘Wikipedia’ and will tell you what I have seen and experienced in this country” says the student of Business Management Faculty and wishes everyone to realize that it is possible to live differently. When asked about what we, Lithuanians, can learn from this nation, which is very distant from us, Ieva says that there are a few essential things she wishes we could learn from the Koreans. First, one should be more relaxed and forget the saying “How will I look like here?” Also, one should laugh and smile more often, get rid of their selfishness and take care of those around them.

DEEPER UPPER: DIVE INTO THE DEPTH OF MUSIC

“We look deep, because this is the way upwards,” say members of Deeper Upper. Deeper Upper, the alternative rock band formed in 2010, is already making its way to recognition. In 2012, the quartet’s song “I am the colours” was included in the compilation album by Mercedes-Benz. In recent music awards T.Ė.T.Ė., Deeper Upper video clip “In the Sands of Desert” won the music video award. Moreover, in the beginning of April, the band is invited to participate in the festival “Tallinn Music Week”, which is considered to be one of the most important musical events in the Baltic States. Three of the band’s members are graduates of VGTU.

SA

SA

SA

CA

ISSN 2029-4999

9 772029 499004

